

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

พระมหามานพ วีตโรโค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

พระมหามานพ วีตโรโค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

THE DEVELOPMENT OF A MODEL FOR SUPERVISION EDUCATION MANAGEMENT TO RAISE ACHIEVEMENTS OF SANAM LUANG DHAMMA EXAMINATION OF THE SUNDAY BUDDHIST STUDY CENTER AT WAT BAN KHUN, CHIANG MAI PROVINCE

PHRAMAHA MANOP WEETAROKO

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักศึกษา	:	พระมหามานพ วีตโรโค
ชื่อปริญญา	:	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	:	การบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช	:	2566
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร.)

กรรมการ .....
(พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.)

กรรมการ .....
(ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แตงจวง)

กรรมการ .....
(ดร.ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	The Development of a Model for Supervision Education Management to Raise Achievements of Sanam Luang Dhamma Examination of the Sunday Buddhist Study Center at Wat Ban Khun, Chiang Mai Province
Student's Name	:	Phramaha Manop Weetaroko
Degree Sought	:	Master of Education
Program	:	Educational Administration
Academic Year	:	2023
Advisor	:	Phrakhruvititsasanatorn, Asst. Prof. Dr.
Co-Advisor	:	Phramaha Sakun Mahavīro, Asst. Prof. Dr.

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education .....
(Phrakhrusriveerakhunsunthon, Asst. Prof. Dr.)

Thesis Committee :

Chairman .....
(Dr. Prapatpong Senarith)

Member (Advisor) .....
(Phrakhruvititsasanatorn, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Phramaha Sakun Mahavīro, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Prof. Dr. Phasina Tangchuang)

Member .....
(Dr. Chatchai Sirikulpan)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อนักศึกษา : พระมหามานพ วีตโรโค

ชื่อปริญญา : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา

ปีพุทธศักราช : 2566

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการศูนย์ จำนวน 116 คน/รูป และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก อย่างไรก็ดีการศึกษาสภาพปัจจุบันยังคงมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติน้อยกว่าการดำเนินการอื่น ๆ โดยพบว่า สิ่งที่ควรเพิ่มระดับการดำเนินงานให้มากขึ้น คือ ผู้บริหารควรจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน และจัดทำโครงการนิเทศร่วมกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าการดำเนินการอื่น ($\bar{X}$ = 3.29, S.D. = 0.42)

2. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนนิเทศ องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการนิเทศ และองค์ประกอบที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ สภาพแวดล้อม ระบบสารสนเทศ ความร่วมมือของครูและบุคลากรทุกฝ่าย การทำงานเป็นทีม และวัสดุอุปกรณ์ที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ให้ประสบความสำเร็จได้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์ประกอบที่นำมาสร้างรูปแบบทุกขั้นตอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานนิเทศภายใน และสามารถทำให้การบริหารงานด้านการนิเทศมีความสอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีการบริหารงาน และการดำเนินงานของการนิเทศ มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ควรสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างผู้ดำเนินงานเพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลังใช้รูปแบบ จากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 116 คน/รูป พบว่า ความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสอดคล้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ตามลำดับ และจากสถิติผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงของผู้เรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ หลังการพัฒนารูปแบบการบริหาร

จัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีการยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงได้ โดยในปีในปี พ.ศ. 2565 มีผู้สอบผ่าน ร้อยละ 15.00 จากผู้เข้าสอบทั้งสิ้น 280 คน มีสถิติดีขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2563 มีผู้สอบผ่านร้อยละ 7.00 จากผู้เข้าสอบทั้งสิ้น 219 คน

คำสำคัญ การพัฒนารูปแบบ, การบริหารการศึกษา, การนิเทศ, ผลสัมฤทธิ์

ABSTRACT

Thesis Topic	**:**	**The Development of a Model for Supervision Education Management to Raise Achievements of Sanam Luang Dhamma Examination of the Sunday Buddhist Study Center at Wat Ban Khun, Chiang Mai Province**
Student's Name	**:**	**Phramaha Manop Weetaroko**
Degree Sought	**:**	**Master of Education**
Program	**:**	**Educational Administration**
Academic Year	**:**	**2023**
Advisor	**:**	**Phrakhruvititsasanatorn, Asst. Prof. Dr.**
Co-Advisor	**:**	**Phramaha Sakun Mahavīro, Asst. Prof. Dr.**

The objectives of research and development were as follows : 1) to study the current conditions of supervision education management ; 2) to create a model for supervision education management; 3) to prove the model; and 4) to evaluate the model for supervision education management to raise achievements of Sanam Luang Dhamma examination of the Sunday Buddhist Study Center at Wat Ban Khun, Chiang Mai Province. The study was a mixed-methods research consisting of quantitative research and qualitative research. The sample group in this quantitative research were executives, teachers, parents, center committee members, totally 116 persons, while there were 6 qualified persons for qualitative research. The research instruments consisted of questionnaires, interview forms, and model assessment forms. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results were :

1. Conditions of supervision education management had overall a high level of performance. However, the current study still had a lower average performance than other operations. An operation that should be increased to a greater level was that administrators should arrange for teachers to participate in planning meetings and create a joint supervision project. It was on average less than other operations ($\bar{X}$ = 3.29, S.D. = 0.42)

2. A model for supervision education management to raise achievements of Sanam Luang Dhamma Examination of the Sunday Buddhist Study Center at Wat Ban Khun, Chiang Mai Province consisted of 4 components: 1) a study of current conditions, analyze the problem and needs of the center; 2) supervision planning; 3) operation of supervision; and 4) evaluation and supervision results check. The conditions for success consisted of leadership, environment, information system, collaboration of teachers and all personnel, teamwork and equipment to support and promote the supervision education management at the center.

3. The results of the experimental model revealed that the components used in creating the model at every step were appropriate and consistent with the objectives of internal supervision management and could make the administration of internal supervision consistent with the principles and theories of management. So internal supervision management is possible by using the process of supervision education management into practice. The Sunday Buddhist Study Center at Wat Ban Khun, Chiang Mai Province should educate school personnel about internal supervision to create a common understanding. Implementation of development must be improved and developed to meet standards.

The results of a comparative analysis on satisfaction with the administrative management of religious field examinations at a Buddhist study center in Chiang Mai, Thailand, before and after the implementation of a new management format, involving 116 relevant participants, indicate statistically significant differences. The study focused on satisfaction with the management aspects related to planning, implementation, monitoring, and improvement based on evaluation results. The findings demonstrate substantial differences in satisfaction levels, with statistical significance at the .01 level. This suggests that the adoption of the new management format has led to significant improvements in the efficiency of religious field examinations at the study center.

4. The results of the model evaluation found that the overall level was at a high level. Sorted from the most to the least, it was found that the usefulness had the highest mean, followed by consistency, suitability and possibilities, respectively. After the development of the model for supervision education management, the achievements of Sanam Luang Dhamma Examination of the Sunday Buddhist Study

Center at Wat Ban Khun, Chiang Mai Province, have increased in statistics. It was found that the achievement of the Sanam Luang Dhamma Examination in 2022 had 15.00 percent passed the exam out of a total of 280 people taking the exam, which was better statistics than in 2020 in which 7.00 percent passed, out of a total of 219 people took the exam.

Keywords : Development of a model, education management, supervision, achievements

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณรองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้ คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. และพระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. ที่ให้ความอนุเคราะห์ รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่วิทยาลัยศาสนศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดี ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร., พระมหาสกุล มหาวีโร ผศ.ดร., และเจริญพรขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร. พศิน แตงจวง, ดร.ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ และดร.ชาลี ภักดี ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะแนวทาง ให้ข้อคิด กำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์จนประสบผลสำเร็จ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบ เสนอแนะ ปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง และกรรมการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน ที่กรุณาอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณครอบครัว และญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใย ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา

คุณงามความดี และประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชา คุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วย

พระมหามานพ วีตโรโค

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... **จ**

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... **ช**

กิตติกรรมประกาศ ..... **ฌ**

สารบัญ ..... **ญ**

สารบัญตาราง ..... **ฏ**

สารบัญภาพ ..... **ฑ**

บทที่ 1 บทนำ **1**

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5

1.3 สมมติฐานการวิจัย 5

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) 6

1.5 ขอบเขตการวิจัย 7

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ 8

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 9

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง **10**

2.1 แนวคิดการพัฒนารูปแบบ 10

2.2 แนวคิดการวิจัยและพัฒนา 22

2.3 แนวคิดการบริหารจัดการ 26

2.4 แนวคิดการบริหารการศึกษา 35

2.5 แนวคิดการนิเทศการศึกษา 43

2.6 แนวคิดการนิเทศภายในสถานศึกษา 46

2.7 แนวคิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 61

2.8 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 72

2.9 บริบทของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ 82

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	**86**
3.1 วิธีการศึกษา	86
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก	90
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	92
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	96
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	96
3.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	99
3.7 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	100
3.8 การนำเสนอข้อมูล	100
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	**101**
4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	101
4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	110
4.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	117
4.4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	124
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	**132**
5.1 สรุปผลการวิจัย	132
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	138
5.3 ข้อเสนอแนะ	143

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	**145**
ภาคผนวก	**153**
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	154
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ	156
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	166
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	187
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการวิจัย	191
ภาคผนวก ฉ หนังสือตอบรับลงตีพิมพ์ในวารสาร	195
ประวัติผู้วิจัย	**197**

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	การสังเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษา.....	55
ตารางที่ 3.1	สรุปวิธีดำเนินการ.....	98
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	102
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	102
ตารางที่ 4.3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	102
ตารางที่ 4.4	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง.....	103
ตารางที่ 4.5	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	103
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม.....	104
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน.....	105
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวางแผนการนิเทศ.....	107
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดำเนินการนิเทศ.....	108
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ	109
ตารางที่ 4.11	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายด้าน.....	119

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเหมาะสม..... 120

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ด้านความเป็นไปได้..... 121

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความสอดคล้อง..... 122

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นประโยชน์..... 124

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเหมาะสม..... 125

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นไปได้..... 127

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความสอดคล้อง..... 128

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นประโยชน์..... 130

สารบัญรูปภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework).....	6
ภาพที่ 2.1	รูปแบบการเรียนรู้ของ Harnischfeger and Wiley.....	62
ภาพที่ 2.2	รูปแบบการเรียนรู้ของ Cooley and Lcinhardt.....	63
ภาพที่ 2.3	รูปแบบการเรียนรู้ของดวิ เยอร์ (The Dwyer Model).....	64
ภาพที่ 2.4	รูปแบบการเรียนรู้ของวอลเบอร์ก (The Wallberg Model).....	65
ภาพที่ 2.5	รูปแบบการเรียนรู้ของริชชีย์ (The Richey Model).....	66
ภาพที่ 2.6	รูปแบบการเรียนรู้ของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.....	67
ภาพที่ 3.1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	89
ภาพที่ 4.1	รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่.....	116
ภาพที่ 4.2	สถิติผู้สอบผ่านธรรมสนามหลวงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2565	131

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ปวงชนทุกคน จึงเป็นภารกิจหลักของรัฐบาลในทุกประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชาติให้เป็นบุคคลที่มีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษา โดยรัฐบาลจะต้องจัดให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติมีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาใหม่ ให้มีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมใหม่ การพัฒนาวิชาชีพและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 1-3) ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้านั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาคน และถือว่าคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง เมื่อคนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมจะมีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองนำความรู้ไปประกอบอาชีพและพัฒนาสังคม การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (กรมการศาสนา, 2558, หน้า 5) อีกทั้งในปัจจุบันสภาพและปัญหาด้านสังคมโดยเฉพาะการขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นปัญหาระดับชาติ เนื่องจากบ้านเมืองและบริบทของสังคมไทยเปลี่ยนไปมาก การพัฒนาประเทศก็เปลี่ยนตามไป รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญกับปัญหาทางสังคมและพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมในการบูรณาการงานในพื้นที่ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแหล่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน เน้นการสร้างสังคมเข้มแข็งให้คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืนบนฐานของ

สังคมไทยเพื่อเชิดชูคุณค่าและจิตวิญญาณของความเป็นไทย ตลอดจนสร้างความสามัคคีเอื้ออาทร สมานฉันท์ของสังคมและประเทศชาติ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมา และดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 จนกระทั่งปัจจุบันนับเป็นเวลา 63 ปี เป็นหน่วยเผยแพร่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัด มูลนิธิสมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งการศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน และการมีแหล่งหรือสถาบันพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดำรงตนอยู่ในสังคมด้วยความสงบสุข เพราะเด็กที่มีความรู้คู่คุณธรรมในวันนี้จักเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในวันข้างหน้า สังคมจึงคาดหวังว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะเป็นแหล่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้บุตรหลานคนในชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีศีลธรรม (พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาล), 2561, หน้า 2) จึงนับเป็นอุบายวิธีเชิงปฏิบัติการที่ดียิ่งอย่างหนึ่งในสังคมปัจจุบัน เพราะสามารถชักนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่ร่มเงาพระพุทธศาสนา เพื่อการอบรมบ่มนิสัย และสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาแต่แรกเริ่มนับเป็นวิธีการในรูปแบบประเพณีไทย อย่างหนึ่งที่ได้รักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน โดยที่มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง 5 ประการด้วยกันคือ 1) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตน 2) เพื่อปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน 3) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา 4) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญกุศลสาธารณประโยชน์ 5) เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

กรมการศาสนา มุ่งหวังให้วัดปฏิบัติภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์อันเป็นหนึ่งในภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ให้เด่นชัดด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชน โดยการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพราะได้ตระหนักว่า วัดคือสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการดำเนินงานด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (พระประยุทธ ชุมโส, 2559, หน้า 15)

สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระยะที่ผ่านมา พบว่ามีวิกฤตการณ์สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญหาคุณภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน คนส่วนใหญ่อาจจะไม่มีสิทธิที่จะเลือกต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยที่ไม่แน่ใจในคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านวิชาการ ด้านการบริหาร และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่ามีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการ

สอบสนามหลวงไม่เป็นไปตามเกณฑ์ (กรมการศาสนา, 2558, หน้า 3) ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ในด้านการดูแลประสานงานไม่ทั่วถึง ขาดความร่วมมือระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับชุมชน การขาดการวางแผนกับผู้ร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนามีน้อยและยังไม่เป็นไปตามคุณภาพมาตรฐานของการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้บริหารศูนย์ ผู้ปฏิบัติและชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

การวัดและการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษานั้นการวัดผลสัมฤทธิ์นับเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งการประเมินผลที่ดีสามารถบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องบ่งบอกถึงระดับความมั่นใจและพึงพอใจของสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในชุมชนทั่วไป ผลสัมฤทธิ์ที่ดีก่อให้เกิดผลดี คือ ทำให้สามารถเปรียบเทียบผลระหว่างสถานศึกษาได้อย่างสมเหตุสมผล ประเมินทั้งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการตามหลักสูตรและความถนัดทางการเรียน ส่งเสริมและกระตุ้นให้สถานศึกษาให้ความสนใจอย่างจริงใจในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ตามที่หลักสูตรกำหนด สร้างแรงจูงใจกระตุ้นและท้าทายให้ผู้เรียนทุกคนตั้งใจเอาใจใส่ต่อการเรียนมากขึ้น (อรพินทร์ ชูชม, 2553, หน้า 16) ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 1) ได้สรุปความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ไว้ว่าเป็นการติดตามกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ การวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพจะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เที่ยงตรง สำหรับการตัดสินเกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพ เป็นข้อมูลย้อนกลับที่จะช่วยติดตาม กำกับ ดูแลความก้าวหน้าของผู้เรียน เป็นเครื่องมือผลักดันหรือกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นเครื่องมือผลักดันการสอนให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ เป็นเครื่องมือนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่ช่วยทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การนิเทศ จึงมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างยิ่ง เพราะสถานศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งครูจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่เปลี่ยนไป สำหรับการนิเทศการศึกษาโดยทั่วไปพบว่าศึกษานิเทศก์เป็นผู้นิเทศการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะเกิดปัญหาในด้านจำนวนของศึกษานิเทศก์ที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนสถานศึกษาที่มีอยู่ ด้วยเหตุดังกล่าว สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการนิเทศภายในด้วยตนเอง การดำเนินงานนิเทศ เป็นงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องแสดงบทบาทในการนิเทศได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด (สุนิสา สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2565, หน้า 101) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวถึง กระบวนการนิเทศ

ภายในสถานศึกษาที่เป็นกลไกในการช่วยเหลือ ควบคุม และกำกับติดตาม ให้กระบวนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องคิดทบทวนและแนวทางในการพัฒนาโดยใช้การนิเทศภายในเป็นยุทธศาสตร์สำคัญควบคู่ไปกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานที่จะช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ และต้องตั้งอยู่บนหลักการของวิชาการ ผู้บริหารและคณะครูจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาข้อมูลที่จะนำมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศจะทำให้ครูได้ทราบถึงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง สามารถแก้ไขได้ตรงจุด และมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง จนสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้

วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 โดยในปี พ.ศ. 2559 วัดบ้านขุนมีสถานะเป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 5 ปี และได้เข้าไปจัดการศึกษาในโรงเรียน 19 แห่ง ทั้งในอำเภอฮอดและอำเภออมก๋อย ซึ่งในแต่ละปีมีนักเรียนสนใจเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก แต่ในระยะที่ผ่านมา พบว่า มีวิกฤตการณ์สำคัญประการหนึ่งที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ปัญหาคุณภาพผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงลดลง ทั้งที่มีผู้สมัครเข้าเรียนและเข้าสอบในสนามหลวงเป็นจำนวนมาก จากรายงานผลการประกันคุณภาพภายในปี 2563 พบว่า จำนวนผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการสอบผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 7.00 ลดลงจากปีการศึกษา2562 ที่มีจำนวนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 8.00 (ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน, 2564, หน้า 10) จึงแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาที่กำหนดโดยเฉพาะการใช้องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ในการบริหารงานที่ส่งผลถึงความสำเร็จของความมีประสิทธิผลและคุณภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นสำคัญ

ปัจจุบันศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน มีการจัดกระบวนการนิเทศโดยกำหนดให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนได้ช่วยกันนิเทศ แต่การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร มีกระบวนการนิเทศที่ไม่ชัดเจน การดำเนินการบางกระบวนการเกิดปัญหา ประกอบกับกิจกรรมการนิเทศและเครื่องมือการนิเทศไม่สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ทำให้การแนะนำให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ยังไม่มีประสิทธิผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา 1) สภาพการบริหารจัดการศึกษา ด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างไร 2) รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อนำผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ไปดำเนินการยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศติดตามเพื่อพัฒนาคุณภาพครูและผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

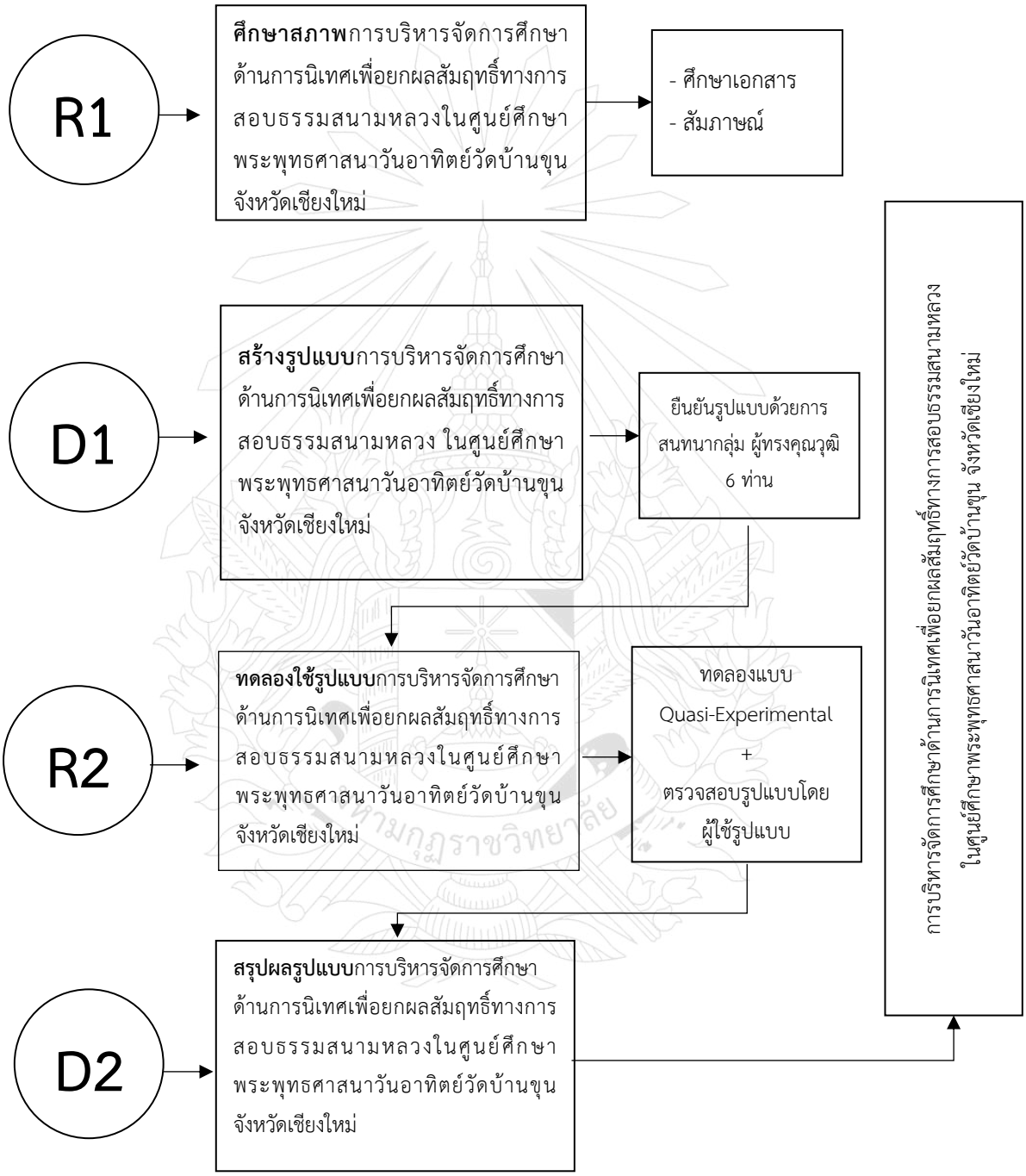
1.2.4 เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.3 สมมติฐานการวิจัย

หลังการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ยกผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ดีขึ้น

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยรูปแบบการวิจัย R&D ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาและตัวแปรในการศึกษาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดหลักการนิเทศของชารี มณีศรี (2554, หน้า 202), วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 114), เนตรนภา ราชแลนด์ (2561, หน้า 28-29), ธนกร ลาวตุม (2561, หน้า 15) และ วรรณภา ธรรมขันธ์ (2561, หน้า 24) โดยใช้ความถี่ของกระบวนการเป็นเกณฑ์ในการสังเคราะห์ ได้องค์ประกอบที่ใช้ศึกษา ดังนี้คือ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ 2. การวางแผนการนิเทศ 3. การดำเนินการนิเทศ และ 4. การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร/ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ การเก็บข้อมูลโดยวิธีใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1) ประชากร ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ คือ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 162 รูป/คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ คือผู้บริหารอาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กรในท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 116 รูป/คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane

3) ผู้ทรงคุณวุฒิในการยืนยันรูปแบบ ได้แก่ 6 รูป/คน เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสอบธรรมสนามหลวง

4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปทดลองใช้ ได้แก่ ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน

5) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อประเมินรูปแบบ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ 3 กลุ่ม 9 รูป/ท่าน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่ ผู้อำนวยการ, กรรมการของศูนย์ จำนวน 3 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด, ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 3 คน

1.5.3 ขอบเขตด้านสถานที่

ทำการศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2564 ถึงเดือนธันวาคม 2565

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า ในที่นี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษาอย่างเป็นระบบ มีลักษณะเป็นตัวแทนของความเป็นจริงเปลี่ยนความสลับซับซ้อนให้มีความเข้าใจง่ายขึ้นและสะท้อนลักษณะบางส่วนออกมาให้เป็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเชื่อมโยงมีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันโดยใช้เหตุผลและสมมติฐานมาประกอบอาจเป็นได้ทั้งรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรมและรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม ในการวิจัยครั้งนี้รูปแบบการบริหารการศึกษา ด้านการนิเทศของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง

การบริหารจัดการศึกษา คือ กระบวนการวางแผน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคลด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือและแนะนำครูผู้สอนให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงให้สูงขึ้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ 2. การวางแผนการนิเทศ 3. การดำเนินการนิเทศ และ 4. การประเมินผลตรวจสอบผลการนิเทศ

ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง คะแนนซึ่งเป็นผลการประเมินการทดสอบธรรมสนามหลวงตามหลักสูตรธรรมศึกษา ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หมายถึง สถานที่หรือหน่วยงานที่วัด มูลนิธิสมาคม สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐ ที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งดำเนินการเผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ให้การศึกษาอบรม ปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า “ศพอ” ที่ได้ดำเนินการ ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในการศึกษาครั้งนี้คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.7.1 ได้ข้อมูลสภาพการบริหารการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.7.2 ได้แนวทางพัฒนารูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.7.3 ได้รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.7.4 ได้ยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1.7.5 ได้องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบและการบริหารจัดการศึกษาจากเอกสาร ตำราวารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดการพัฒนารูปแบบ

2.2 แนวคิดการวิจัยและพัฒนา

2.3 แนวคิดการบริหารจัดการ

2.4 แนวคิดการบริหารการศึกษา

2.5 แนวคิดการนิเทศการศึกษา

2.6 แนวคิดการนิเทศภายในสถานศึกษา

2.7 แนวคิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

2.8 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.9 บริบทของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการพัฒนารูปแบบ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบเพื่อเป็นฐานความคิด ประกอบการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ประกอบด้วยความหมายของรูปแบบ ประเภทของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ การสร้างและพัฒนารูปแบบและการตรวจสอบรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของรูปแบบ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนไว้หลากหลาย มีทั้งมองความหมายที่กว้างและเจาะประเด็น ดังที่ เพชริน สงค์ประเสริฐ (2551, หน้า 7) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนในภาพกว้าง คือ รูปแบบการบริหารงานโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการบริหารงานวิชาการ

ซึ่งประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาภารกิจและขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา กระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557, หน้า 14) กล่าวว่ารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบและสาระการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ของโรงเรียนประกอบด้วยแนวคิด หลักการ วิธีการ ขนาดของสถานศึกษาที่เหมาะสมกับรูปแบบ ข้อดีของรูปแบบและข้อจำกัดของรูปแบบ

นอกจากนี้ นรินทร์ สังข์รักษา (2560, หน้า 296) กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลอง หรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะพิจารณาว่าสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้แทนแนวความคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

นอกจากนักปราชญ์ในประเทศแล้ว ยังมีนักปราชญ์ต่างประเทศ เช่น Good (2005, p. 177) ในพจนานุกรมการศึกษาได้รวบรวมความหมายของรูปแบบเอาไว้ 4 ความหมาย คือ 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด และ 4) เป็นชุดของปัจจัยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมตัวกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

Think Exist (2008, p.1) และ Ar Dictionary (2008, p.1) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ไว้ใกล้เคียงกัน คือ ว่าเป็นแบบจำลองระบบการปฏิบัติงาน หรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล้วงหน้า หรือสิ่งของที่เป็นตัวแทนแสดงความคิดของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล้วงหน้า และ Model ว่าหมายถึงแบบจำลองที่เป็นสัดส่วนหรือเป็นประเภทเดียวกันกับของจริงหรือสัญลักษณ์ของการเป็นตัวแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต หรือแบบแผนของสิ่งที่เตรียมไว้ การให้ความหมายของรูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedia of Psychology and Education 2 ความหมายดังนี้ 1) รูปแบบคือรูปย่อของความจริงของปรากฏการณ์ซึ่งแสดงด้วยข้อความ จำนวนหรือภาพ โดยการลดทอนเวลาและเทศะ ทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น 2) รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษาอย่างเป็นระบบมีลักษณะเป็นตัวแทนของความเป็นจริงเปลี่ยนความสลับซับซ้อนให้มีความเข้าใจง่ายขึ้นและสะท้อนลักษณะบางส่วนออกมาให้เป็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเชื่อมโยงมีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันโดยใช้เหตุผลและสมมติฐานมาประกอบอาจเป็นได้ทั้งรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรมและ

รูปแบบที่เป็นแบบจาลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม ในการวิจัยครั้งนี้รูปแบบการบริหารการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง

2.1.2 ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบสามารถจำแนกได้หลายประเภท ได้มีผู้จำแนกประเภทของรูปแบบ ดังนี้

Smith and others (1980, p.461) จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็นรูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริงเช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้าและรูปแบบเสมือนจริง (Analog Mode) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายได้ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายราชวิชา เป็นต้น Bertalanfy (1968, p.425) ผู้สร้างทฤษฎีระบบ กล่าวว่า การมีรูปแบบข้อความนั้นแม้บางครั้งจะเข้าใจยากแต่ก็ยังดีกว่าไม่มีรูปแบบเสียเลยเพราะอย่างน้อยก็เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบประเภทอื่นต่อไป

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์หรือรูปแบบเชิงปริมาณ เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Keeves (1988, pp.561-565) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วย รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยขอมูลเชิงประจักได้และสามารถนำไปหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถังน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก ปริมาณที่น้ำไหลเข้าถังเปรียบเทียบได้กับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบได้กับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพ้นเกณฑ์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่ไหลในถังเปรียบเทียบได้กับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษาแผนภูมิหรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นและใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้นแต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบแต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้กับการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Cause Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรงแต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ และ รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non - Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

เสรี ชัดแช้ม (2558, หน้า 7) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกเป็นรูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model) เช่น รูปแบบเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริง แต่มีขนาดย่อและรูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นแบบผลิตสินค้า ต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น

2. รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) จำแนกเป็นรูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Mode for) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎี ที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น และรูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาเพื่ออธิบาย

ทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

จากการศึกษาประเภทของรูปแบบ สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของรูปแบบจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการอธิบายรูปแบบนั้น ๆ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบที่ใช้เป็นประเภท Semantic Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อให้เห็นมโนทัศน์ โครงสร้างทางความคิด เป็นรูปแบบที่อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้เป็นรูปแบบการบริหารงานที่มีความเหมาะสม

2.1.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ดังนี้

จากแนวคิดทฤษฎีแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) Brown and Moberg (1980, pp.16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบจากแนวคิดทฤษฎีแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach)และได้นำเสนอองค์ประกอบดังนี้ 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

ในส่วนของนักการศึกษาไทยได้นำแนวคิดเชิงระบบมาศึกษารูปแบบการบริหาร เช่น นิวัตร นาคะเวช (2554, หน้า 214) ได้นำแนวคิดเชิงระบบมาศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนและสรุปไว้ว่ามีองค์ประกอบ คือ มีส่วนปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและองค์ประกอบเสริม โดยมีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์โรงเรียน 2) หลักการบริหารจัดการ 3) ระบบโครงสร้างการบริหาร 4) กลยุทธ์การดำเนินงานและ 5) ภาพความสำเร็จ มีองค์ประกอบย่อย 24 องค์ประกอบ องค์ประกอบเสริม 2 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและการประเมินปรับปรุงและพัฒนา โดยรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนมีคุณลักษณะทั้งด้านความมีประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนในฝันและโรงเรียนทั่วไปได้

การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ โดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์ เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาและนำรูปแบบไปใช้สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการจัดองค์การบริหารหรือโครงสร้างระบบบริหารและแนวทางในการดำเนินงานในภาระหน้าที่ (Function) ที่สำคัญ ๆ ในการบริหารงานขององค์การนั้น ๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไป เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงอีกครั้งหนึ่ง

โดยสรุปแล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้างจำนวนเท่าใดมีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรากำลังศึกษา หรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก

2.1.4 คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

มีนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้ดังนี้

Keeves (1988, p.560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรมีลักษณะหรือข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship)

2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา อีกทั้ง

เสรี ชัดแช้ม (2558, หน้า 88) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของรูปแบบไว้ว่าคุณสมบัติของรูปแบบถ้าหากสร้างให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์มากเท่าใด โมเดลที่จะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้การนำโมเดลไปให้มีความยุ่งยากในทางตรงกันข้าม ถ้าเน้นความสะดวกในการนำโมเดลไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ก็ต้องเขียนโมเดลให้ง่ายและชัดเจน โมเดลนั้นก็ย่อมไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งทำให้การนำโมเดลไปอธิบายทำนายและควบคุมปรากฏการณ์ได้จำกัด ดังนั้นการสร้างโมเดลจึงต้องพยายามสร้างให้ได้ทั้งความสอดคลองกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ให้มากที่สุดและขณะเดียวกันก็สามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบายทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุด โดยอาจเลือกศึกษาเฉพาะองค์ประกอบหรือตัวแปรที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์นั้น ๆ

สรุปได้ว่า ลักษณะรูปแบบที่ดีนั้น ต้องนำไปใช้ได้ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ของผู้นำไปใช้

2.1.5 การสร้างและพัฒนารูปแบบ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนารูปแบบไว้ดังนี้

Joyce, and Weil (2000, p.27) ได้เสนอหลักการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้

2. เมื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายจะต้องมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน อาจออกแบบให้ได้ใช้ได้อย่างกว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

4. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน จะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุดแต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสมแต่ก็อาจได้ผลสำเร็จลดน้อยลงไป

เพชริน สงคประเสริฐ (2551, หน้า 53-55) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ วิธีดำเนินการวิจัยดำเนินการตาม 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การสร้างรูปแบบและคูมือการดำเนินการบริหารงานวิชาโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553, หน้า 9-11) ได้สรุปว่าการพัฒนารูปแบบแบงออกเป็น 2 ขั้นตอน ได่แก 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบและ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่งผลการศึกษาจะนำมาใช้กำหนด องค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ เหล่านั้น หรือการลำดับก่อนหลังแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

1.2 การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธีดังนี้

1) การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

2) การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณีหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

3) การค้นคว้าศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

1.3 การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ อย่างไรก็ตามในงานวิจัยบางเรื่องนอกจากจะศึกษาตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังอาจจะศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

2. ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าวเพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่นและผลการวิจัยที่ผ่านมาแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณจริงหรือทดลองใชรูปแบบในสถานการณจริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบให้โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การทดสอบรูปแบบอาจกระทำได้ใน 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam and Others นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้านดังนี้ 1) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติจริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผูใชรูปแบบ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสม

ทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา 4) มาตรฐานด้านความ ถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2.2 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอรของรูปแบบหรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติแต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป ซึ่ง Eisner (1976, pp.122-123) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีแนวคิดดังนี้

1) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะหและวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวโยงกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข่าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2) รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัย ผูเชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรูความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริงแนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรูเฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งดังนั้น ในวงการ ศึกษาจึงนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

3) รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคลคือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดีทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณและความชำนาญของผูทรงคุณวุฒินั้นเอง

4) รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลการประมวลผลการวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

2.3 การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใชเทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแลว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะ

เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบ

2.4 การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบนี้ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

แววศิริ วิวัจนสิรินทร (2554, หน้า 146) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร และจัดทำร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบฯ และตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร

นิวัตร นาคะเวช (2554, หน้า 144) การสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาในฝัน ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการ คือ

1. การศึกษาและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน ประกอบด้วย ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน กรณีตัวอย่างสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษาหรือสถานศึกษา

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน โดยสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา สถานศึกษาและการนิเทศโรงเรียนในฝัน

3. การตรวจสอบคุณลักษณะรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันโดยสอบถามสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

ทิศนา แขมมณี (2554, หน้า 223) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนว่ามีขั้นตอน 10 ขั้นตอนไว้ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

2. การศึกษาหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ

3. การศึกษาสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้รูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้จริง

4. การกำหนดองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ

5. การจัดกลุ่มองค์ประกอบ

6. การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ

7. การจัดผังรูปแบบ โดยแสดงลำดับขั้นตอนของรูปแบบและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ

8. การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น

9. การประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน

10. การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

กมลรัตน์ สมบูรณ์ (2560, หน้า 157-158) การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระแก้ว ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการที่สอดคล้องกันแบ่งดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วยศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาดูงานโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างได้และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา สถานศึกษาและงานวิชาการ

ระยะที่ 3 ประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ คือ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ 2) การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) ประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบ

การบริหารจัดการศึกษา เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

2.1.6 การตรวจสอบรูปแบบ

มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงการตรวจสอบรูปแบบไว้ดังนี้

Eisner (1976, pp.122-123) ได้กล่าวว่าขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบ (Model Testing) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1. การทดลองใช้รูปแบบกับหน่วยตัวอย่าง 2. การประเมินผลการทดลองการใช้รูปแบบด้วยการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ รวมทั้งมีการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมตามผลการประเมินแล้วจึงสรุปผล ได้รูปแบบที่ต้องการ การตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีหลายวิธี อาจจะให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งปริมาณ (Quantitative)และคุณลักษณะ (Qualitative) การตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่างคือ 1) การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้อง เหตุผลระหว่างตัวแปรและ 2) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยสามารถประมาณค่าข้ามช่วงเวลา กลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ได้หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้ โดยผลการตรวจสอบจะนำไปสู่คำตอบสองประเด็นคือ การสร้างรูปแบบและการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ ดังนั้น รูปแบบที่สร้างขึ้นจึงควรมีความชัดเจนและเหมาะสมกับวิธีทดสอบโดยปกติแล้ว มักจะดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีทางสถิติ ผลของการทดสอบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธรูปแบบนั้นและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าการทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบสามารถจะกระทำได้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมิน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการประเมินทางการศึกษา (Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) ได้เสนอหลักการเพื่อเป็นหลักฐานของกิจกรรมของการตรวจสอบรูปแบบ ซึ่งจัดเป็น 3 หมวด Madaus, Scriven and Stufflebeam (1983, pp.399-402) ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ และ 3) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standard) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบหรือการประเมินในบางเรื่องก็ไม่สามารถกระทำได้ด้วยข้อจำกัดสภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่ง Eisner (1976, pp.122-123) ได้เสนอ

แนวคิดของการทดสอบหรือประเมินโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพราะเห็นว่าการวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการตามหลักการทางวิทยาศาสตร์เชิงปริมาณมากเกินไปและในบางเรื่องก็ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป จึงได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวโยงกับวัตถุประสงค์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจจะผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมินเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงเป็นผู้วินิจฉัยเนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริงแนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในแนวทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขาผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้น ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการอุดมศึกษาจึงนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะสูง ตัวผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยเชื่อว่าคนเหล่านั้นเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ ก็เกิดประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดให้มีการดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งใช้แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

2.2 แนวคิดการวิจัยและพัฒนา

2.2.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลผลิต (Product) ซึ่งผลผลิตนี้ในทางธุรกิจ อาจเรียกว่า “ผลิตภัณฑ์” ที่เป็นตัวสินค้า

แต่ในทางการศึกษา อาจเรียกว่า “นวัตกรรม” ที่อาจเป็นวัตถุ (Material) หรืออาจเป็นหลักการ (Principle) แนวคิด (Concept) หรือทฤษฎี (Theory) ที่สะท้อนให้เห็นถึงเทคนิคหรือวิธีการเพื่อการปฏิบัติด้วย ศิริชัย กาญจนวาสี (2559, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเป็นวิธีวิทยาการวิจัยแบบหนึ่งที่ประยุกต์หลักการวิจัยและพัฒนา (R&D) มาใช้ทางการศึกยา เพื่อสร้างนวัตกรรมหรือประดิษฐกรรมทางการศึกษา ที่สามารถเผยแพร่ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาไทย ทั้งระบบการบริหาร จัดการศึกษา หลักสูตรและการสอน การจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา และการวัดและประเมินผลการศึกษา

ทิศนา แขมมณี (2540, หน้า 5 อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2553) ได้กล่าวว่าการวิจัยและพัฒนา หมายถึง การวิจัยที่มุ่งนำเอาความรู้จากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อโดยพัฒนาเป็นเทคนิคหรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้วจึงนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้างเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วน วัญญา วิศาลาภรณ์ (2540, หน้า 24) ได้กล่าวว่า จุดประสงค์ของการวิจัยและพัฒนาไม่ใช่อยู่ที่การสร้างหรือทดสอบทฤษฎีแต่อยู่ที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในโรงเรียน ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนา เช่น อุปกรณ์การฝึกอบรม อุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียน ระบบการจัดการ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมานั้นจะต้องตรงกับความต้องการที่มีรายละเอียดโดยเฉพาะ เมื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นแล้วจะต้องนำไปทดลองใช้และปรับปรุงจนถึงระดับที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และสุภาพ ฉัตราภรณ์ (2545, หน้า 174) ที่กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่มีจุดหายเพื่อสร้างหรือค้นหาแนวคิด แนวทาง วิธีปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ที่นำไปใช้เพื่อพัฒนากลุ่มคน หน่วยงานหรือองค์กร จุดหมายปลายทางที่คาดหวังจึงเป็นการมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น แนวคิด พฤติกรรม วิธีปฏิบัติที่คาดว่าจะดีขึ้น จึงมักเกี่ยวข้องกับการทดลองตัวอย่างของงานวิจัยและพัฒนา เช่น การพัฒนาหลักสูตรการเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยอาจจะอยู่ในรูปของหลักการ โครงสร้างและแนวทางของหลักสูตร ชุดฝึกอบรมครู สื่อและชุดการเรียน แนวทางการประเมินและระบบในการบริหารจัดการหลักสูตร สิ่งเหล่านี้ได้มีการทดสอบด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อยืนยันประสิทธิภาพแล้ว

สรุปได้ว่า การวิจัยและพัฒนา หมายถึง การวิจัยที่มุ่งนำเอาความรู้ ข้อเท็จจริงจากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อ โดยหาเทคนิคหรือวิธีการที่เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาและทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ หรือกล่าวได้ว่า การวิจัยและพัฒนา (R&D) มีลักษณะเป็นการวิจัยแบบผสมผสานกระบวนการวิจัยกับกระบวนการพัฒนาเข้าด้วยกัน เพื่อนำเอาองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้สำหรับการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงจนมีปะสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2.2 องค์ประกอบของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาเป็นวิธีการวิจัยอย่างหนึ่งที่มีองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการวิจัยและกระบวนการพัฒนาดังต่อไปนี้ (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี, 2559)

1. กระบวนการวิจัย มีการทำวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ ได้แก่ กำหนดปัญหาในการวิจัย การพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย การออกแบบการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัย และการเผยแพร่ผลการวิจัย องค์ความรู้ใหม่ที่ได้นำมาใช้เพื่อพัฒนานวัตกรรม หรือประดิษฐกรรมใหม่ที่มีคุณภาพ

2. การผสมผสานวิธีการวิจัย มีการผสานวิธีวิจัยทั้งการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) ที่มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่หรือขยายพรมแดนของความรู้ กับการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ที่มุ่งค้นหาอัตถะประโยชน์ของการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติ หรือแก้ปัญหาทางการปฏิบัติ

3. กระบวนการพัฒนา มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงนวัตกรรมหรือประดิษฐกรรมให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ การพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของสารสนเทศที่ได้จากการประเมินและการวิจัย (Research-Based Development) จนผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กร สถาบัน หรือสังคมโดยรวม

4. การผสมผสานการทดลองและการปรับปรุง มีการออกแบบนวัตกรรมหรือประดิษฐกรรมใหม่ ทดลองนำไปใช้ตามกระบวนการทดลองที่ได้มาตรฐาน มักมีการทดลองซ้ำหลายครั้ง ทุกครั้งของการทดลองจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการประเมินผล เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้สำหรับการแก้ไขและปรับปรุง

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการวิจัยและพัฒนาต้องประกอบไปด้วย กระบวนการวิจัย การผสมผสานวิธีการวิจัย กระบวนการพัฒนาและการทดลอง ปรับปรุง ทั้งนี้เพื่อองค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีการทำงานที่ผสมผสานกัน โดยเริ่มต้นจากการออกแบบประดิษฐกรรม/นวัตกรรม เมื่อได้ตัวนวัตกรรมที่ต้องการพัฒนาแล้ว นำไปสู่การทดลอง/ปรับปรุงซ้ำหลาย ๆ รอบ จนได้ข้อสรุปที่แน่ชัดว่าข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นจริงหรือไม่

2.2.3 ลักษณะของงานวิจัยและพัฒนา (R&D)

1. เป็นวิจัยเชิงประยุกต์ที่มุ่งนำผลวิจัยไปพัฒนา
2. มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน
3. มีกระบวนการที่ต่อเนื่อง
4. มีแบบแผนการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แต่ส่วนใหญ่เป็นวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง
5. มีการตรวจสอบประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของสิ่งที่พัฒนาขึ้นมา และมีการเผยแพร่

2.2.4 การวิจัยและพัฒนามีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาให้ชัดเจน เป็นการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ รวมถึงการศึกษา ทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษา และสิ่งที่ต้องการพัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน หรือพัฒนางานให้ดีขึ้น (R1 : Research ครั้งที่ 1)

ขั้นที่ 2 พัฒนาต้นแบบ ถ้าเป็นการเรียนการสอนก็จะเป็นการพัฒนารูปแบบกระบวนการ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์หรือระบบการบริหารจัดการ (D1 : Development ครั้งที่ 1)

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้ต้นแบบที่พัฒนาขึ้นโดยทดลองในกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้ต้นแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ เหมาะสมที่จะนำไปใช้ (R2)

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงต้นแบบให้เหมาะสม (D2)

ขั้นที่ 5 นำต้นแบบที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น (R3) ซึ่งการพัฒนาต้นแบบมีการทำอย่างต่อเนื่อง จะพัฒนาและไปทดลองใช้กี่ครั้งขึ้นอยู่กับงานวิจัยแต่ละเรื่อง จนกว่าผู้วิจัยจะมั่นใจได้ว่าสามารถนำต้นแบบที่สมบูรณ์นั้นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างครบถ้วน

ขั้นที่ 6 ประเมินประสิทธิผลของต้นแบบ และเผยแพร่

2.2.5 แนวทางการออกแบบวิจัยและพัฒนา

ในการออกแบบวิจัยและพัฒนา ก็เช่นเดียวกับการออกแบบงานวิจัยทั่วไป คือต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยอย่างชัดเจน กำหนดตัวบ่งชี้ หรือประเด็นที่มุ่งศึกษา กำหนดแหล่งข้อมูล หรือผู้ใช้ข้อมูลในการวิจัยหรือทดลอง กำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ และกำหนดแนวทางการวิเคราะห์ งานวิจัยและพัฒนาเป็นการทำวิจัยที่ต่อเนื่องเป็นวงรอบ จึงต้องมีการออกแบบแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ดังนี้

1. ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ในงานวิจัยและพัฒนา ในงานวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ ตัวนวัตกรรมหรือปฏิบัติการ (Treatment) ที่นักวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจหมายถึง สื่อ/ชุดสื่อ หรือรูปแบบวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษา ส่วนตัวแปรตาม คือ ตัวแปรที่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการใส่ปฏิบัติการ เช่น ความรู้ ความพอใจ เจตคติ ทักษะ หรือสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นต้น

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะต้องกำหนดประชากรหรือกลุ่มเป้าหมายในการใช้ต้นแบบหรือนวัตกรรมให้ชัดเจน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือประกอบด้วยเครื่องมือวิจัยและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือวิจัยได้แก่ รูปแบบ วิธีการสอนหรือนวัตกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิจัยและพัฒนาจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของนักวิจัยในการแสวงหานวัตกรรมที่สร้างสรรค์ ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ (ลงทุนไม่มาก สะดวกใช้ สะดวกปฏิบัติ ให้ประสิทธิผลตามที่คาดหวัง) ซึ่งการแสวงหานวัตกรรมที่สร้างสรรค์ นักวิจัยจะต้องทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หรือกรณีตัวอย่างนวัตกรรมที่หลากหลาย ก่อนที่จะสังเคราะห์เป็นนวัตกรรมที่จะนำมาทดลอง ทั้งนี้ นักวิจัยควรจะสามารถชี้บ่ง หรือระบุลักษณะที่เห็นว่าเป็นจุดเด่น

ความสร้างสรรค์ หรือความเหมาะสมของนวัตกรรมได้อย่างชัดเจน อีกทั้งจะต้องเป็นนวัตกรรมที่มีความถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชา

นักวิจัยจะต้องกำหนดประเด็น ตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด พร้อมทั้งกำหนดแหล่งข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างครบถ้วน กำหนดประเภทเครื่องมือหรือวิธีการวัด ช่วงเวลาในการวัด (เช่น วัดก่อนและเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง) พร้อมกำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดแต่ละรายการ ต้องสรุปว่าตัวบ่งชี้ หรือประเด็นในการวัดในครั้งนั้น ๆ ประกอบด้วยอะไรบ้าง แต่ละตัวบ่งชี้หรือแต่ละประเด็น จะใช้เครื่องมือหรือวิธีการใดในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะพัฒนาเครื่องมือแต่ละชนิดอย่างไร และจะจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อไรบ้าง

ในการเลือกใช้เครื่องมือวัด ซึ่งมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น การตัดสินใจว่าจะเลือกใช้เครื่องมือวัดชนิดใดจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติ หรือลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด และข้อจำกัดต่าง ๆ ถ้าเป็นตัวบ่งชี้ประเภทความรู้ ก็ใช้แบบทดสอบ ถ้าเป็นพฤติกรรม ก็ใช้แบบประเมินพฤติกรรม ถ้าเป็นเจตคติ ก็ใช้แบบวัดเจตคติ เป็นต้น หรือในบางครั้ง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม นักวิจัยจะต้องระลึกเสมอว่าจะต้องเน้นในเรื่องความรวดเร็ว คล่องตัว มีประสิทธิภาพ สามารถรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทันกับช่วงเวลาต่าง ๆ ในขณะดำเนินการทดลองนวัตกรรม และกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องไม่เกิดผลกระทบเชิงลบต่อกระบวนการพัฒนา

4. สถิติแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในงานวิจัยและพัฒนา สามารถเลือกใช้สถิติในลักษณะเดียวกับงานวิจัยทั่วไป ซึ่งจะมีทั้งสถิติ เชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ซึ่งการเลือกใช้วิธีการทางสถิตที่เหมาะสม จะเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลงานวิจัยได้ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวางแผนและออกแบบวิจัยและพัฒนา คือ กรอบแนวทางการวิจัยหรือโครงการวิจัยที่มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์

2.3 แนวคิดการบริหารจัดการ

2.3.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารหมายถึงการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพคำว่าการบริหารเป็นคำที่นิยมใช้ในการบริหารภาครัฐโดยหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐการบริหารนำไปใช้กันอย่างกว้างขวางอย่างน้อยใน 6 หน่วยงานซึ่งจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งหน่วยงานได้แก่การบริหารงานของ

หน่วยงานภาครัฐหน่วยงานภาคธุรกิจหน่วยงานที่ไม่สังกัดภาครัฐหน่วยงานระหว่างประเทศหน่วยงานที่เรียกว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภาคประชาชน

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติอย่างประสานสัมพันธ์กันให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการวางแผน การดำเนินการตามแผน การติดตามตรวจสอบและการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

2.3.2 ความสำคัญของการบริหารจัดการ

ประภาพรรณ รักเลี้ยง (2556, หน้า 2) ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าผู้บริหารในทุกระดับมีอิทธิพลต่อองค์การสมัยใหม่ในทุกแง่มุมผู้บริหารจึงต้องทำความเข้าใจในภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของงานด้านการบริหารทั้งต่อตนเองต่อกลุ่มต่อสังคมและต่อประโยชน์ที่เกี่ยวเนื่องกันผู้บริหารทุกองค์การต่างเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบย่อย 2 ระบบคือ

1) ระบบงานคือทรัพยากรที่ไม่มีชีวิตได้แก่ทรัพย์สินเงินทุนเครื่องจักรวัสดุอุปกรณ์

2) ระบบคนคือมนุษย์หรือทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ หรือสิ่งของเพื่อที่จะก่อให้เกิดผลสำเร็จให้กับองค์การ

ดังนั้นการบริหารจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารงานและบริหารคนอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารจึงต้องทำหน้าที่จัดการเรื่องระบบงานด้านต่าง ๆ และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดระบบการผลิตการให้บริการหรือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทุกด้านเป็นไปด้วยดีพร้อม ๆ กันกับการที่ต้องจัดการเรื่องคนหรือบุคลากรซึ่งจะเป็นผู้เข้าไปรับมอบหมายและปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือตำแหน่งงานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เพื่อให้ทุกคนมุมานะทุ่มเทกำลังความสามารถทั้งกายและใจ ให้เกิดผลงานที่ดีและประสานกันกับการทำงานของบุคคลฝ่ายอื่น ๆ อย่างดีด้วยอาจสรุปได้ว่าผู้บริหารทำหน้าที่จัดให้การทำงานของสองระบบนี้คือระบบงานและระบบคนให้สามารถประสานการทำงานร่วมกันไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารจัดการจำเป็นต้องมีในทุกองค์กรและมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเป็นกลไกในการนำเอาทรัพยากร บุคคล และวัตถุมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานละดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ ประสานการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร

2.3.3 หลักการบริหารจัดการ

สาคร สุขศรีวงศ์ (2553, หน้า 15) ได้กล่าวถึงหลักการของการจัดการตามแนวคิดของเทย์เลอร์ พอสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด (One Best Way) ที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์แทนการใช้กฎที่ไม่แน่นอน (Rule of Thumb)

2. ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์ คัดเลือก ฝึกหัด สอน และพัฒนาคนงานให้มีคุณสมบัติตรงตามงานที่ปฏิบัติ เพราะในอดีตคนงานจะทำงานของตนและแสวงหาประสบการณ์ไปเรื่อย ๆ จนพบวิธีที่ดีที่สุดด้วยตนเอง

3. มีการร่วมมือกับคนงานอย่างจริงใจ เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่างานทั้งหมดได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น

4. มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบระหว่างการจัดการและแรงงานหรือกล่าวง่าย ๆ ว่ามีการแบ่งงานและความรับผิดชอบระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายผลิต เพราะในอดีตนั้นงานและความรับผิดชอบส่วนใหญ่จะตกอยู่แก่ฝ่ายผลิต (คนงาน)

หลักในการบริหาร ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ (ประภาพรรณ รักเลี้ยง, 2556, หน้า 13)

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) หรือทรัพยากรการบริหาร เป็นทรัพยากรที่จัดเตรียมไว้สำหรับการดำเนินงาน ได้แก่ คนหรือทรัพยากรมนุษย์ เงิน/งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคนิควิธีการบริหาร และเวลา

2) กระบวนการหรือกระบวนการบริหาร (Process of Management) เป็นการบริหารจัดการให้งานดำเนินไปได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) การใช้ทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย

3) ผลผลิต (Output) เป็นผลผลิตหรือบริการที่ให้แก่ประชาชนซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานได้ โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายฯที่ได้กำหนดไว้

จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารทำหน้าที่บริหารจัดการงานและคน ซึ่งจัดเป็น “สิ่งนำเข้า” (Input) โดยผ่าน “กระบวนการ” (Process) ในกิจกรรม การวางแผน การจัดองค์การ การนำสั่งการ และการควบคุม ให้สามารถประสานทำงานร่วมกันไป เพื่อให้ได้ “ผลลัพธ์” (Output) ซึ่งก็คือการบรรลุถึงเป้าหมายผลสำเร็จต่าง ๆ ทั้งทางด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพ และความพึงพอใจของลูกค้า เป็นต้น หลักการบริหารจัดการประกอบด้วย 3 ส่วนนี้ รวมกันเป็นระบบ แต่ละส่วนจะสอดคล้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เมื่อมีการเตรียมปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรการบริหารแล้ว ก็ต้องมีการบริหารจัดการเพื่อใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งคือผลผลิตนั่นเอง และตัวผลผลิตจะเป็นข้อมูลป้อนกลับที่สะท้อนไปยังปัจจัยนำเข้าว่ามีความเหมะสมหรือไม่ กระบวนการบริหารมีประสิทธิภาพหรือไม่ และแต่ละส่วนจะต้องพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร กรอบสี่เหลี่ยมเส้นคู่ในภาพเป็นระบบย่อยระบบหนึ่ง ซึ่งระบบย่อยนี้จะอยู่ภายใต้ระบบใหญ่หรือภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม

วัฒนธรรม ความต้องการของผู้บริโภค เป็นต้น ระบบย่อยและระบบใหญ่นี้จะส่งผลถึงซึ่งกันและกัน อาทิ ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการบริหารเป็นสิ่งที่ได้จากสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอก และผลผลิตก็จะส่งไปให้กับสภาพแวดล้อมภายนอก

2.3.4 ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารจัดการ

ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารจัดการมีความหลากหลาย ดังที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2560, หน้า 18) กล่าวว่าการบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า 4M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งความหมายดังกล่าวยังสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2554, หน้า 7-8) และสมคิด บางโม (2558, หน้า 61–62) ยังได้กล่าวถึงปัจจัยในการจัดการที่เป็นมูลเหตุที่สำคัญและผู้บริหารทุกคนต้องสนใจในงานด้านการบริหารจัดการ คือ 1) คน (Man) ทรัพยากรบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ทั้งนี้ในแง่ของปริมาณและคุณภาพ 2) เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาและซื้อมาอย่างพิถีพิถันเพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า 3) เงินทุน (Money) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงและเอื้ออำนวยให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปโดยไม่ติดขัด และ 4) วัสดุสิ่งของ (Material) ถือเป็นปัจจัยที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยตัวอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและสิ่งของเหล่านี้จะต้องมีการจัดหามาใช้ดำเนินการผลิต ส่วน DuBrin and Ireland (1993, p.245) กล่าวว่าทรัพยากรองค์การ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรที่เป็นวัตถุสิ่งของและทรัพยากรสารสนเทศ สรุปได้ว่า การจัดการเป็นเรื่องของการผสมผสานหรือบูรณาการทรัพยากรการจัดการ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) ข้อมูลข่าวสาร (Information) และเวลา (Time)

นอกจากนี้ ไตรรัตน์ จงจิตร (2556, หน้า 127–135) กล่าวถึงหลักการ 4 M's ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเป็นผู้จัดหาและใช้ทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่ความเจริญก้าวหน้า บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้การดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผล 2) ด้านงบประมาณหมายถึง แผนการเงินของโรงเรียนที่จัดทำขึ้นโดยการกำหนดรายรับรายจ่ายของงานโครงการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อการเรียนการสอนของสถานศึกษา จะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรและบริหารงานงบประมาณอย่างมีคุณภาพ เพื่อจัดหา พัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซม และใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างประหยัดสุดเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสูงสุด 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง การจัดสื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน โดยมีระบบการจัดหาและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีการบริการและส่งเสริม การใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบการบริหารงานวัสดุอุปกรณ์ที่ดีจะนำไปสู่การบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพทำให้การใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดคุณค่าตรงกับความต้องการของผู้บริหาร ครูและนักเรียน และ 4) ด้านการจัดการหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีบุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ การจัดการที่เหมาะสมและคำนึงถึงบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์จะทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีคุณภาพและนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น การบริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการและแผนงานและจะต้องมีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3.5 กระบวนการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเป็นการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน กลุ่มงาน หรือการดำเนินงานในหน้าที่ต่าง ๆ ให้ใช้ทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) ครอบคลุมถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดเหมาะสมและคุ้มค่า (Cost-effective) ส่วนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิผล (Effective) นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right Decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บทบาทสำคัญของผู้บริหารคือการนำพาองค์การไปให้ถึงเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จได้โดยส่วนรวม เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารมีหน้าที่รวบรวมและจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน โดยใช้

กระบวนการบริหารจัดการที่ดี มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการบริหาร ดังต่อไปนี้

แนวคิดการบริหารจัดการของ Gulick, Luther, and L. Urwick (1997, p.13) จำแนกกระบวนการบริหารจัดการเป็น 7 หน้าที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า POSDCORB ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแนวทางในการปฏิบัติงาน รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางนั้น ๆ พร้อมทั้งระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติการ

2. การจัดองค์การ (Organization) หมายถึง การจัดทำเค้าโครงสร้างของการบริหาร โดย กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยในองค์กร พร้อมกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงานตามการกำหนดหน้าที่ การจัดกรอบอัตรากาลังขององค์การ กำหนด วิธีการติดต่อประสานงานตำแหน่งต่าง ๆ ในทุกระดับ

3. การบริหารบุคคล (Staffing) หมายถึง การจัดการด้านบุคลากรทั้งหมด ตั้งแต่การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนา การบำรุงขวัญ การจัดสวัสดิการ การเลื่อนขั้น การลดขั้น การเลื่อนตำแหน่ง การพิจารณาให้ออกจากงาน

4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการในงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรอบคอบ รวมถึงการติดตามดูแลให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนงานที่ได้วางไว้แล้ว

5. การประสานงาน (Co-ordination) หมายถึง การประสานความร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานและทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การแจ้งผลการปฏิบัติงานไปยังหน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานในระดับบังคับบัญชาหรือหน่วยเหนือ และหน่วยงานในระดับล่าง หน่วยงานระดับเดียวกัน รายงานต่อผู้บังคับบัญชารายงานต่อสาธารณชน ทำให้ก่อประโยชน์ ในการขอความร่วมมือด้านต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ

7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทางบประมาณทางการเงิน ในส่วนของการเสนอขอตั้งงบประมาณขององค์การ และหมายรวมถึงการใช้จ่ายเงินงบประมาณด้วย พร้อมทั้งการตรวจสอบ ควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2555, หน้า 420) กล่าวว่ากระบวนการบริหาร หมายถึง หน้าที่หารบริหารซึ่งต้องมีลักษณะ เป็นกระบวนการคือ มีการเริ่มต้นและเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับตั้งแต่

การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจูงใจ (Motivating) การควบคุม (Controlling)

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557, หน้า 3-5) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Sears (1950, p.35) ได้พยายามประยุกต์เอาทฤษฎีการบริหารด้านธุรกิจและรัฐศาสตร์มาใช้ในการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งนักวิชาการทั้งหลายกำหนดขึ้น จะเริ่มต้นด้วยหน้าที่ทางการวางแผนเป็นอันดับแรกจึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนเป็นอย่างดีโดยที่องค์ประกอบของกระบวนการวางแผนองค์การหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย ภารกิจ จุดหมายและแผน โดยภารกิจเป็นข้อประกาศอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือเหตุผลพื้นฐานในการดำรงอยู่ขององค์การและขอบข่ายงานเฉพาะขององค์การหรือที่ทำให้องค์การแตกต่างจากองค์การอื่น สำหรับจุดหมายเป็นเป้าหมายแห่งอนาคต หรือผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้บรรลุผล ขณะเดียวกันแผนงานหมายถึงวิถีทางที่จะก่อให้เกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์การ

การจัดองค์การ (Organizing) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สืบเนื่องจากการวางแผน กล่าวคือ เมื่อองค์การจัดทำจุดหมายและแผนเชิงยุทธศาสตร์แล้วผู้บริหารควรต้องออกแบบโครงสร้างองค์การเพื่อให้การบริหารงานบรรลุจุดหมายแผนเชิงยุทธศาสตร์ขององค์การนั้น

การออกแบบโครงสร้างองค์การเป็นกิจกรรมที่ควรได้รับการตรวจสอบอยู่เสมอเนื่องจากปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างองค์การเกิดขึ้นมากมาย

การนำ (Leading) เป็นสภาวะที่ผู้นำใช้ความพยายามที่จะให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การที่ผู้นำจะเป็นผู้นำที่มีศักยภาพดังกล่าวได้พึงทำความเข้าใจทฤษฎีการจูงใจ (Motivation) ภาวะผู้นำ (Leadership) การติดต่อสื่อสาร (Communication) และการบริหารกลุ่ม (Group) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการวางระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ มุ่งให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้เป็นเครื่องมือในการ

วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งขององค์การการเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในองค์กร

เสนาะ ติเยาว์ (2551, หน้า 13) กล่าวว่า กระบวนการบริหารเป็นสิ่งที่ระบุว่ากรอบของการบริหารมีอะไร และมีขั้นตอนการบริหาร 4 ขั้นตอนคือการวางแผน (Planing) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และ การควบคุม (Controlling)

สาคร สุขศรีวงศ์ (2553, หน้า 26-27) ได้สรุปกิจกรรมหลักทางการจัดการไว้ดังนี้

ด้านวางแผน (Planning) คือการกำหนดขอบเขตของธุรกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ตลอดจนกำหนดวิธีการเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ประกอบด้วย การจัดบุคลากร แบ่งแผนกงาน และจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับแผนงาน เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินการตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

ด้านการชี้นำ (Leading) ประกอบด้วยเรื่องสำคัญ 2 เรื่อง คือภาวะผู้นำเกี่ยวกับการพัฒนาตัวผู้บริหารและการจูงใจเกี่ยวกับการอยู่กระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานได้เต็มความรู้ความสามารถ การติดต่อสื่อสารที่ดี การจูงใจในการทำงาน ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม ลดความขัดแย้งและความตรึงเครียดในองค์

ด้านการควบคุม (Controlling) เมื่อองค์การมีเป้าหมาย และได้มีการวางแผนแล้วก็ทำการจัดโครงสร้างองค์การ การจ้างพนักงาน ฝึกอบรม สร้างแรงจูงใจทำงาน และเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งต่าง ๆ จะดำเนินไปตามที่ควรจะเป็น ผู้บริหารก็ต้องมีการควบคุมติดตามผลการปฏิบัติการและเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากผลงานจริงเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายก็ต้องทำการปรับให้เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งขบวนการติดตามประเมินผล เปรียบเทียบ และ แก้ไขนี้ก็คือขบวนการควบคุม

ประภาพรรณ รักเลี้ยง (2556, หน้า 16-17) สรุปได้ว่ากระบวนการบริหารประกอบด้วยการวางแผน (Planning : P) ปฏิบัติ (Do : D) ตรวจสอบ (Check : C) แก้ไข (Action : A)

กระบวนการบริหารจัดการอาจจำแนกในรูปแบบที่แตกต่างจากกัน เช่น Henri Fayol (1949, p.34) ได้สรุปเป็นทฤษฎีว่า หากวันหนึ่งคุณต้องอยู่ในสภาวะที่ต้องใช้คนจำนวนมาก ๆ ในการทำงานแล้วละก็หัวใจของการบริหารจัดการเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายนั้น มีองค์ประกอบด้วยกัน 5 ปัจจัย เรียกว่า POCCC มีดังนี้คือ

1. การวางแผนงาน (Planning) ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารต้องให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3. การบังคับบัญชา (Commanding) หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งกระทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน

4. การประสานงาน (Coordinating) ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5. การควบคุม (Controlling) การต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้ล่วงหน้า

นอกจากนี้ ชอ้อน วงศ์เล็ก (2560) ได้กล่าวถึงวิธีการบริหารการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำหลักการแนวคิดของ Henri Fayol มาบริหารคือเริ่มจากการวางแผน (Planning) หมายถึง การจินตนาการหรือวิสัยทัศน์ที่วาดภาพไว้ล่วงหน้าแล้วว่างานที่กำลังจะทำนั้น เมื่อเสร็จออกมาแล้วหน้าตาจะเป็นอย่างไร หลังจากรู้แล้วว่าจะทำงานให้มีหน้าตาออกมาอย่างไร ก็ต้องมาจัดหน่วยงาน (Organizing) ที่จะต้องเข้ามารับผิดชอบในการทำงานเหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วง การออกแบบหน่วยงานจะออกแบบจากหน่วยงานที่ใหญ่ที่สุด เช่น ฝ่ายผลิต แล้วค่อย ๆ แบ่งงานให้เล็กลง เช่นในฝ่ายผลิตควรจะต้องมีงาน อาทิ แผนกเตรียมวัตถุดิบ แผนกควบคุมเครื่องจักร แผนกซ่อมบำรุง แผนกคลังสินค้า และก็เล็กซอยลงไปอีก เช่นในแผนกเตรียมวัตถุดิบควรจะต้องมี หมวดควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ หมวดควบคุมปริมาณวัตถุดิบ หมวดติดตามประสานงานวัตถุดิบ เมื่อมีงานก็ต้องมีคน ดังนั้นเราจึงต้องวางคนตามความเหมาะสมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความถนัด ให้เต็มอัตรากับงานที่เราจัดแบ่งไว้ โดยคนที่รับผิดชอบหน่วยงานที่ใหญ่กว่า ก็จะต้องสามารถสั่งการคนที่รับผิดชอบหน่วยงานเล็กกว่า การวางคนให้สามารถสั่งการกันได้นี้ เรานิยมเรียกว่า สายการบังคับบัญชา (Command) เพื่อให้คนที่เราจัดวางกำลังเหล่านี้ ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จลุล่วงบรรลุตามแผน เมื่อวางแผน แบ่งงานและวางกำลังคนแล้วก็ต้องมีการประสานงาน (Coordinate) เพราะขืนต่างคนต่างทำ เหมือนงานกรุงเทพมหานคร วันนี้ประปามาขุดถนนวางท่อ พอเทกลบเรียบร้อย พรุ่งนี้โทรศัพท์มาขุดกันอีหลุมที่เพิ่งกลบเมื่อวานเพื่อวางสายโทรศัพท์พอโทรศัพท์กลบเสร็จอีกสามวันไฟฟ้าก็มาขุด อีหลุมเดิมหลุมเดียวบางครั้งมาขุดกันได้ยังไงไม่ทราบห้าหกหน่วยงาน กรณีนี้ฟาโยล บอกว่า เป็นเพราะมีแต่การวางแผน แบ่งงาน วางคน แต่ไม่มีการประสานงานที่ดี ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในหน่วยงานที่ใหญ่กว่า จะต้องคอยช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อให้หน่วยงานย่อย ๆ ของตนมีการประสานงานที่ดี ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการทำงานให้สำเร็จ ก็คือจะต้องมีการควบคุม (Control) ให้หน่วยงาน กำลังคน การประสาน สามารถดำเนินให้แล้วเสร็จตามแผนที่วางไว้ ในเวลาและค่าใช้จ่ายที่กำหนด เพราะหากปราศจากการควบคุมบ่อยครั้งที่เราเห็นว่างานไม่เดินหรืออาจ

ดำเนินการไม่เสร็จตามแผน ผู้นำที่ได้ใช้วิธีการสั่ง โดยไม่เคยลงมาควบคุมหรือกระทั่งจะมากำกับดูแล ทำให้การบริหารล้มเหลว

2.4 แนวคิดการบริหารการศึกษา

2.4.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ ดังนี้

ภิญโญ สาธร (2551, หน้า 9) ให้ความหมายการบริหารการศึกษาว่า กิจการต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชนหรือสมาชิกในสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม คุณธรรม เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551, หน้า 10) ให้ความหมายการบริหารการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ และใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ในการดำเนินงาน 5 ประการ คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาหรือปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือบริหารงานวิชาการ
2. บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. บริหารงานเกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. บริหารงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้บริการ
5. บริหารงานกิจการนักเรียน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2552, หน้า 18) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาคือกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกว่า ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม

สมคิด บางโม (2558, หน้า 62) กล่าวว่าการบริหารการศึกษาเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่ง เป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ จำนวนมากมาย หากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศย่อมล่าช้าตามไปด้วย

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาหรือสถานศึกษา เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการ โดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นั่นก็คือการพัฒนาสมาชิก

หรือผู้รับบริการทางการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการและเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่รอด ต้องกำหนดแผนงาน วิธีการ ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ โดยพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐ ที่มีไม่มากนักด้วยความประหยัด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งคน เงิน เวลาและทรัพย์สินอย่างอื่น เพราะถ้าระบบบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารการศึกษา จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

2.4.2 ภารกิจหลักของการบริหารการศึกษา

ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2555) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 12) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ “ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตนแล้วแต่กรณี ในเรื่องดังต่อไปนี้”

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกันคือ
   1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
   1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
   1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
   1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
   1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
   1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
   1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
   1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
   1.9 การนิเทศการศึกษา
   1.10 การแนะแนว
   1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
   1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
   1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกันคือ

2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.11 การวางแผนพัสดุ

2.12 การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2.14 การจัดหาพัสดุ

2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

2.17 การเบิกเงินจากคลัง

2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

2.19 การนำเงินส่งคลัง

2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน

2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกันคือ

3.1 การวางแผนอัตรากำลัง

3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน

3.6 การลาทุกประเภท

3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์

3.12 การออกจากราชการ

3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสาหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป มีภาระหน้าที่ 21 อย่างด้วยกันคือ

4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 การดำเนินงานธุรการ

4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.11 การรับนักเรียน

4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.15 การทัศนะศึกษา

4.16 งานกิจการนักเรียน

4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท) การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.20 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.21 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุปได้ว่าภารกิจหลักของการบริหารการศึกษา มีทั้งหมด 4 ภารกิจ ซึ่งในสถานศึกษาสามารถแบ่งโครงสร้างการทำงานออกเป็น 4 กลุ่มงาน ได้แก่ 1. กลุ่มบริหารงานวิชาการ 2. กลุ่มบริหารงานบุคคล 3. กลุ่มบริหารงานงบประมาณ และ 4. กลุ่มบริหารงานทั่วไปบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้บริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ การเงินและงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2.4.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ในที่นี้ผู้ศึกษานำเสนอทฤษฎีทางการบริหารพื้นฐานดังนี้

1) ทฤษฎีการบริหารแบบ Balanced Scorecard (กฤษณี มหาวิรุฬห์, 2547, หน้า 1-16) การบริหารงานแบบ Balanced Scorecard เป็นกลยุทธ์ในการบริหารงานสมัยใหม่ และได้รับความ

นิยมไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย Balanced Scorecard ได้ถูกพัฒนาขึ้นเมื่อปี 1990 โดย Drs. Robert Kaplan จาก Harvard Business School และ David Norton จาก Balanced Scorecard Collaborative โดยตั้งชื่อระบบนี้ว่า “Balanced Scorecard” เพื่อที่ผู้บริหารขององค์กรจะได้รับรู้ถึงจุดอ่อน และความไม่ชัดเจนของการบริหารงานที่ผ่านมา Balanced Scorecard จะช่วยในการกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการองค์กรได้ชัดเจน โดยดูจากผลของการวัดค่าได้จากทุกมุมมองเพื่อให้เกิดดุลยภาพในทุก ๆ ด้าน มากกว่าที่จะใช้มุมมองด้านการเงินเพียงด้านเดียว อย่างที่องค์กรธุรกิจส่วนใหญ่คำนึงถึง เช่น รายได้ กำไร ผลตอบแทนจากเงินปันผล และราคาหุ้นในตลาด เป็นต้น การนำ Balanced Scorecard มาใช้ จะทำให้ผู้บริหารมองเห็นภาพขององค์กรชัดเจนยิ่งขึ้น

Balanced Scorecard จะทำให้เราได้เห็นภาพขององค์กรใน 4 มุมมอง และนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือวัดผล โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ มุมมองทั้ง 4 ดังกล่าวประกอบด้วย

1.1) The Learning and Growth Perspective เป็นมุมมองด้านการเรียนรู้และการเติบโต เช่นการพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน ความพึงพอใจของพนักงาน การพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการทำงานเป็นต้น

1.2) The Business and Process Perspective เป็นมุมมองด้านกระบวนการทำงานภายในองค์กรเอง เช่น การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ การจัดโครงสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพ การประสานงานภายในองค์กร การจัดการด้านสายงานผลิตที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

1.3) The Customer Perspective เป็นมุมมองด้านลูกค้า เช่น ความพึงพอใจของลูกค้า ภาพลักษณ์กระบวนการด้านการตลาด การจัดการด้านลูกค้าสัมพันธ์ เป็นต้น

1.4) The Financial Perspective เป็นมุมมองด้านการเงิน เช่น การเพิ่มรายได้ ประสิทธิภาพในการผลิตที่มีต้นทุนต่ำและมีการสูญเสียระหว่างผลิตน้อย การหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ เป็นต้น

Balanced Scorecard (BSC) นั้นได้รับการพัฒนามาโดยตลอด ทำให้ภาพของ BSC จากเพียงเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อวัดและประเมินผลองค์กร ไปสู่การเป็นเครื่องมือเชิงระบบสำหรับการวางแผนและบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) โดยผู้พัฒนาเครื่องมือนี้ (Norton & Kaplan) ยืนยันหนักแน่นว่าความสมดุล (Balance) ในการพัฒนาองค์กรนั้น สามารถวัด และประเมินได้จากการมองผ่านมุมมองของระบบการวัดและประเมินผลใน 4 ด้านหลัก คือ

1. มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective ; F)
2. มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective ; C)
3. มุมมองด้านการดำเนินการภายใน (Internal Perspective ; I)
4. มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนาการ (Learning and Growth ; L)

ดังนั้น BSC จึงเป็นเสมือนเครื่องมือหรือกลไกในการวางแผนและบริหารกลยุทธ์ที่มีการกำหนดมุมมองทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาองค์กร จนบรรลุแผนกลยุทธ์ที่ได้วางไว้ในที่สุด

แผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) และ BSC สิ่งที่คนในองค์กรจะเข้าใจเป้าหมายขององค์กรได้ง่าย ก็คือการสร้าง Map หรือ Road Map ที่แสดงเป็นขั้นตอนหรือเส้นทางที่จะดำเนินงาน ซึ่งแผนการดำเนินงานขององค์กรภาวะที่มีข้อจำกัดและมีการแข่งขัน จึงต้องเป็นแผนที่กลยุทธ์ หรือแผนยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของมุมมองทั้ง 4 และความสมดุลทั้ง 4 BSC ยังให้ความสำคัญต่อความเชื่อมโยงมุมมอง (Perspective) โดยนำเสนอใน 2 รูปแบบคือ

1. แบบความสัมพันธ์ (Relation)

2. แบบลำดับความสำคัญ (Priority)

2) ทฤษฎีการบริหาร POSDCORB

เอกวินิต พรหมรักษา (2556) ได้อธิบายเรื่อง กูลิค และ เออร์วิกค์ ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือชื่อ “Paper on the Science of Administration” โดยเสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า “POSDCORB” หรือภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ คือ

1. Planning (การวางแผน) เป็นการวางเค้าโครงกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนกโดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

3. Staffing (การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน) เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4. Directing (การอำนวยการ) เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นต้น

5. Coordinating (การประสานงาน) เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

6. Reporting (การรายงาน) เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การอยู่ด้วย

7. Budgeting (การงบประมาณ) เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

สาระสำคัญของแนวคิดของ Gulick & Urwick เกี่ยวกับ POSDCoRB คือ ประสิทธิภาพอันเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของการบริหาร และเพื่อให้การบริหารงานในทุกหน่วยงานมีประสิทธิภาพจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสมและความจำเป็น หรือตามความถนัดของคนงาน โดยแบ่งหน่วยงานออกตามกระบวนการ วัตถุประสงค์ ลูกค้าและพื้นที่โดยทุกหน่วยงานจะต้องจัดรูปแบบองค์การเป็นรูปสามเหลี่ยมปิรามิด มีสายการบังคับบัญชาถอยหลั่นกันมา

3) ทฤษฎีวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA)

PDCA เป็นการบริหารคุณภาพของเดมมิ่ง (Demming) เริ่มในญี่ปุ่นประมาณ ปี 1950 และขณะนี้เป็นที่ยอมรับ ที่สำคัญคือเป็นศาสตร์ที่ค่อนข้างง่าย ครบวงจร PDCA และได้มีการพิสูจน์แล้วว่าถ้านำวงจรทั้งสี่ไปใช้ การบริหารงานจะประสบความสำเร็จได้ PDCA เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การตรวจสอบ และ 4) การปรับปรุงซึ่งดำเนินตามกิจกรรม PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจร และอย่างต่อเนื่องหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มขึ้นโดยตลอด

ความหมายของ PDCA คือ วงจรการบริหารงานคุณภาพที่ด้วย

P = Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น

D = Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

C = Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด

A = Action คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีปัญหาใด ๆ ก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไปเมื่อได้วางแผนงาน (P) นำไปปฏิบัติ (D) ระหว่างการปฏิบัติก็ดำเนินการตรวจสอบ (C) พบปัญหาก็ทำการแก้ไขหรือปรับปรุง (A) การปรับปรุงก็เริ่มจากการวางแผนก่อน วนไปได้เรื่อย ๆ จึงเรียกวงจร PDCA วงจรเดมมิ่ง หรือวงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง ในการติดตาม ปรับปรุง พัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมาย เป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ

ประโยชน์ของ PDCA

1. การวางแผนงานก่อนการปฏิบัติงาน จะทำให้เกิดความพร้อมเมื่อได้ปฏิบัติงานจริง การ วางแผนงานควรวางให้ครบ 4 ขั้น ดังนี้

1.1 ขั้นการศึกษา คือ การวางแผนศึกษาข้อมูล วิธีการ ความต้องการของตลาด ด้านทรัพยากรที่มีอยู่

1.2 ขั้นเตรียมงาน คือ การวางแผนเตรียมงานด้านสถานที่ ความพร้อมของบุคลากร อุปกรณ์

1.3 ขั้นดำเนินงาน คือ การวางแนวทางการปฏิบัติงานของแต่ละส่วน แต่ละฝ่าย

1.4 ขั้นการประเมินผล คือ การวางแผนหรือเตรียมการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินเกิดความเที่ยงตรง

2. การปฏิบัติตามแผนงาน ทำให้ทราบขั้นตอน วิธีการ และสามารถเตรียมงานล่วงหน้าด้วยดังนั้น การปฏิบัติงานก็จะเกิดความราบรื่นและเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

3. การตรวจสอบให้ได้ผลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ประกอบด้วย

3.1 ตรวจสอบจากเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

3.2 มีเครื่องมือที่เชื่อถือได้

3.3 มีเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน มีกำหนดเวลาการตรวจที่แน่นอน

3.4 บุคลากรที่ทำการตรวจสอบต้องได้รับการยอมรับจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อการตรวจสอบได้รับการยอมรับ การปฏิบัติงานขั้นต่อไปก็ดำเนินการต่อไปได้

4. การปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น

ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดก็ตาม เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพก็จะเกิดขึ้น ดังนั้นวงจร PDCA จึงเรียกว่า วงจรบริหารงานคุณภาพ

2.5 แนวคิดการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา มีส่วนสำคัญมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา เป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้การปฏิบัติงานทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของบุคลากรทางการศึกษา

2.5.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาครูไปสู่คุณภาพผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร นักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้อย่างหลากหลายและแตกต่างตามแนวคิด ความเชื่อและจุดมุ่งหมายของแต่ละท่าน ดังนี้

Harris (1998, p.13) ให้ความหมายไว้ ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง สิ่งที่บุคลากรในสถานศึกษากระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อจะคงไว้ หรือเปลี่ยนแปลง

ปรับปรุงการดำเนินการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอน เป็นสำคัญ

Glickman, Gordon and Others (2004, p.6) ให้ความหมายการนิเทศไว้ว่าการนิเทศการศึกษา หมายถึง หน้าที่ของทางโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอน โดยการให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครู การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการทำงานร่วมกัน การพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม และการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัชรา เล่าเรียนดี (2554, หน้า 5) กล่าวถึง ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศ การศึกษาเป็นกิจกรรมและที่ไม่ใช่การให้บังคับเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างความก้าวหน้าให้กับนักเรียนเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญ โดยเน้นความเป็นประชาธิปไตย ความร่วมมือ การสร้างขวัญกำลังใจและการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์; และ ไพศาล ชำนาญดี (2559, หน้า 8) สรุปว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการในงานให้ความช่วยเหลือของผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์

จากความหมายของการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมแก้ไขปัญหาระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.5.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนั้น จำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้นโดยความร่วมมือของบุคลากร ทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งครูเหล่านี้มีความแตกต่างกันทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ บุคลิกภาพและความต้องการ ในปัจจุบันความรู้และวิทยาการเจริญก้าวหน้าต่อไปไม่หยุดยั้ง มีวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ครูที่ทำการสอนประจำเป็นผู้มีบทบาท ภารกิจและได้รับความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้นจนบางครั้งไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าวิทยาการใหม่ ๆ การนิเทศภายในจึงมีส่วนช่วยได้มากเพราะนอกจากเป็นการช่วยครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นแล้วยังมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงขึ้นช่วยปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา ให้ดีขึ้นและเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในสถานศึกษาอีกด้วย การนิเทศภายในเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เมื่อคนได้รับการพัฒนาก็จะได้นำความรู้ไปพัฒนาชาติต่อไปได้มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษานั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาครูและช่วยเหลือครู ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ช่วยประสานงาน และความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังจะสร้างความมั่นคงในอาชีพครูสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครู เพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการตามความมุ่งหมายของการศึกษา

2.5.3 หลักการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือ และพัฒนาความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีหลักการในการปฏิบัติโดยอาศัยหลักการของนักการศึกษาที่ได้เสนอหลักการไว้ดังนี้

ชารี มณีศรี (2554, หน้า 27-28) ได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการกระตุ้นเตือนการประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป
2. การนิเทศจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานประชาธิปไตย
3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริมสร้างสรรค์
4. การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวพันกัน
5. การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ
6. การนิเทศคือการสร้างมนุษยสัมพันธ์
7. การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่จะขจัดช่องว่างระหว่างสถานศึกษาและชุมชน

2.5.4 กระบวนการนิเทศการศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาจะต้องมีกระบวนการนิเทศภายในที่เป็นระบบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติและมีความเป็นระเบียบในการปฏิบัติ ซึ่งได้มีนักการศึกษากล่าวถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 114) ได้เสนอถึงกระบวนการนิเทศภายใน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันกำหนดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา
2. ระบุปัญหา เลือกวิธีการแก้ปัญหาและวิธีการนิเทศ
3. วางแผนแก้ปัญหา วางแผนการนิเทศ เลือกเครื่องมือสังเกตการสอน
4. ประชุมก่อนสังเกตการสอนและนิเทศ
5. สังเกตการณ์สอนตามแผนที่กำหนด
6. ประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับ

กระบวนการนิเทศตามแนวคิดของ Harris (1990, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2556, หน้า 114) ได้กำหนดไว้ดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ การตั้งวัตถุประสงค์การคาดการณ์ล่วงหน้า การคิดหาวิธีการปฏิบัติ กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน และวางแผนดำเนินงาน

2) ขั้นการพัฒนาการดำเนินการ (Organizing) ประกอบด้วย การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรด้านบุคลากร ข้อมูลและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ การดำเนินงาน การประสานงาน และการพัฒนานโยบาย

3) ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ประกอบด้วย การร่วมตัดสินใจการเลือกสรรบุคคลการจูงใจให้มีกำลังใจคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่ การสาธิต การจูงใจ ให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้น ส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมและอำนวยความสะดวกในการทำงาน

4) ขั้นการควบคุม (Controlling) ประกอบด้วย การสั่งการ การให้รางวัล การให้โอกาส ตำหนิ และการบังคับให้ทำตาม

5) ขั้นการประเมิน (Appraising) ได้แก่การตัดสินการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผลการปฏิบัติงานกิจกรรมที่สำคัญ คือ พิจารณาผลงานในเชิงปฏิบัติว่าได้ผลเพียงใด และวัดผลด้วยการประเมินอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ

จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการ ศึกษาปัญหา ระบุปัญหา เลือกวิธีการแก้ปัญหาและวิธีการนิเทศ วางแผนแก้ปัญหา เลือกเครื่องมือ ประชุมก่อนสังเกตการสอนและนิเทศ สังเกตการณ์สอนตามแผนที่กำหนด และประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับ

2.6 แนวคิดการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการจัดการและบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ดำเนินการในโรงเรียนโดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลักประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรง โดยเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา ก็คือคุณภาพของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ การนิเทศจึงเป็นกระบวนการของการศึกษาที่มุ่งจะส่งเสริมให้การสนับสนุนและพัฒนามาตรฐานของการศึกษา การนิเทศเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการบริหารงาน ซึ่งจะช่วยแก้ไขปรับปรุงที่บกพร่องให้มีการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับครูและนักเรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนภายนอก เพราะฉะนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษาทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารับทราบปัญหาและความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างดีการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะของผู้นำทางวิชาการจึงควรมีวิสัยทัศน์ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นสร้างขวัญและกำลังใจ และสร้างความร่วมมือกับบุคลากรภายใน

โรงเรียน ตลอดจนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ผู้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรตลอดจน การพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.6.1 ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ทุกฝ่ายในสถานศึกษาจะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

วัชรา เล่าเรียนดี (2554, หน้า 130) ได้กล่าวว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาหมายถึง เป็นกระบวนการบริหารที่จัดดำเนินการภายในโรงเรียนโดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยบริหารโรงเรียนผู้คณะครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของ โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพในโรงเรียนโดยตรง

ชารี มณีศรี (2554, หน้า 201) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือกันระหว่าง ผู้นิเทศกับครูผู้สอน เพื่อปรับปรุงการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และได้ให้นิยาม ความหมายที่ น่าสนใจดังนี้ 1) การนิเทศภายใน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่ผู้บริหาร ลงไปในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น 2) การนิเทศภายในสถานศึกษาหมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียน ในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของ นักเรียน และ 3) การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมและสร้างสรรค์ ให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการภายในโรงเรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น โดยอาศัยบุคลากรทางการศึกษา

Glickman (1990, p.6) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ว่าเป็นแนวทางเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอน ในหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินการเรียนการสอน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศภายในเป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียน การสอน และการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการศึกษา เป้าหมายที่วางไว้และมีประสิทธิภาพ

2.6.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน เพราะเป็นการช่วยให้ผู้นิเทศมองเห็นแนวทาง และสามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่นจนบรรลุสำเร็จ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

Good (2005, p.572) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ว่า เพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพและการพัฒนาตนเองทั้งในด้านการปรับปรุงวัตถุประสงค์การสอน สื่อ นวัตกรรรม และเทคนิควิธีสอนและการประเมินผลการเรียน

Glickman (1990, p.43) ได้จัดขอบข่ายงานนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ 5 งาน ซึ่งประกอบด้วย 5 ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct Assistance to Teachers)
2. การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (Group Development)
3. การพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional Development)
4. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 226) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารและงานวิชาการของสถานศึกษา
2. เพื่อบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อสำรวจ วิเคราะห์ วิจัย และประเมินผล เพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
4. เพื่อพัฒนาหลักการและสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษาและครูอาจารย์
5. เพื่อพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะครูอาจารย์ให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็น ซึ่งจะนำไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษา ทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาหมายถึง การพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนโดยเฉพาะครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้พัฒนาตนเองและในวิชาชีพ อีกทั้งยังทำให้โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดียิ่งขึ้น

2.6.3 ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพของการศึกษาจะประสบผลสำเร็จตาม

สรุปได้ว่า ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาหมายถึง การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาภายในโรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการนิเทศภายในด้วย เพื่อให้โรงเรียนจะได้มีการปรับปรุงพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และยังสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนได้ตรงสภาพตามความเป็นจริง

2.6.4 หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการจัดการของบุคลากรภายในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความร่วมมือหรือประสานงานกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน ซึ่งจัดขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และมีนักวิชาการหลายท่านสรุปหลักการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

ตามแนวคิดของ Burton and Brueckner (อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2553, หน้า 1) ได้สรุปหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประเด็นดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาควรเน้นถูกต้องตามหลักวิชา วัตถุประสงค์ นโยบายที่วางไว้ตามสภาพจริงและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน

2. การนิเทศการศึกษาควรเป็นเชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึง มีระเบียบ การปรับปรุงและประเมินผลที่มาจากการรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลตามขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างของบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

4. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ โดยแสวงหาความสามารถเฉพาะด้านของบุคคล เปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงศักยภาพและพัฒนาต่อยอดเต็มความสามารถในทัศนะของ Briggs and Justman (อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2553, หน้า 2) ได้เสนอแนะหลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ยึดหลักประชาธิปไตย
2. เน้นการส่งเสริม และการสร้างสรรค์
3. สร้างความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายคนในการเป็นผู้นิเทศ
4. เน้นการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
5. คำนึงถึงความแตกต่างและความถนัดของแต่ละบุคคล

6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและความสามารถ
7. ส่งเสริม สนับสนุน ครูผู้สอน และสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
8. เริ่มต้นจากสภาพปัญหาต้องการแก้ไข ณ ปัจจุบัน
9. ส่งเสริมความก้าวหน้าและความมุ่งมั่นของครูให้เพิ่มขึ้น
10. ส่งเสริมและปรับปรุงเจตคติ และข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง
11. พยายามหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่เป็นพิธีการ
12. ใช้เครื่องมือ และกลวิธีที่ง่าย สะดวกในการปฏิบัติ
13. ตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
14. มีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะหลักการนิเทศในทัศนะของ Wiles (อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2553, หน้า 4) มีดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับครูทุกคนและความต้องการความช่วยเหลือจากพวกเขา
2. การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อความก้าวหน้า และความสำเร็จของแผนงาน
3. หาโอกาสพบปะอย่างเป็นกันเองกับคณะครูอย่างสม่ำเสมอ
4. ให้โอกาสสมาชิกแสดงความคิดเห็นและส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ
5. เป็นกัลยาณมิตรกับบุคคลทั่วไป
6. ปรึกษาหารือในคณะที่มีส่วนร่วมในการพัฒนางานที่มีการเปลี่ยนแปลง
7. พิจารณาสภาพปัญหาที่อยู่ในความสนใจร่วมกันของคณะครู
8. การกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของครูเช่นกัน
9. การประสานงานและช่วยเหลือทางด้านวิชาการ
10. การเป็นผู้รับฟังมากกว่าผู้พูด
11. ปัญหาของสมาชิกเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติการ
12. วางแผนการปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ
13. ตำแหน่งของศึกษานิเทศก์ไม่เป็นข้อจำกัดในความเป็นกัลยาณมิตร
14. การให้ครูผู้มีประสบการณ์ อาวุโสและความสามารถร่วมปฏิบัติงานก่อให้เกิดประโยชน์ในการนิเทศ
15. การตัดสินใจอย่างแน่วแน่และทันเหตุการณ์
16. เอาใจใส่ต่อภาระงานในหน้าที่
17. สำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

18. สนใจในสวัสดิภาพของสมาชิก

19. มีความรับผิดชอบ ปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ

20. ให้ความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสมาชิก

ชารี มณีศรี (2554, หน้า 27-28) กล่าวถึง หลักการนิเทศภายในดังนี้ คือ 1) การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้น การประสานงาน และแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครู อาจทำได้โดยจัดให้มีการอบรมด้านวิชาชีพ พัฒนาหลักวิชาการความรู้ มีความเชื่อมั่นในการสอน มีประสบการณ์ในการสอน โครงการการสอน เข้าใจเทคนิคการประเมินผล 2) การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย การกระทำโดยครูใหญ่เป็นผู้นำทางการศึกษา ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ครูให้ความสามารถ เพื่อปรับปรุงการเรียนของเด็กให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้ครูมีอิสระ กระตุ้นให้มีความคิดริเริ่ม มีส่วนร่วมใน การวางแผนนโยบาย อำนาจหน้าที่เป็นอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มเพื่อประโยชน์ของหมู่คณะ 3) การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์ ควรหลีกเลี่ยงการบังคับการปฏิบัติที่ไม่ซื่อตรง การประเมินค่า เข้มงวด ตรวจตรา จัดมาตรฐานและพิธีรีตอง สร้างบรรยากาศให้ครูให้พยายามคิดหาวิธีทำงานแบบใหม่ ๆ ให้ครูได้คิดสร้างสรรค์ตามสติปัญญาของแต่ละคน 4) การนิเทศกับการปรับปรุง หลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวพันกันโดยงานนิเทศและงานพัฒนาหลักสูตรไม่แยกกัน งานนิเทศเกี่ยวข้องกับ ปัญหาการใช้หลักสูตร การพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ 5) การนิเทศ คือการสร้างมนุษย์สัมพันธ์โดยยอมรับนับถือเห็นอกเห็นเห็นใจตรงไปตารงมา ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเพื่อสร้างมิตรไมตรีกับคนอื่น 6) การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญกำลังใจของครูย่อมทำให้การสอนดี และ 7) การนิเทศต้องมุ่งขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยศึกษาและวางแผนเพื่อทราบความต้องการและปัญหาในชุมชน ร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนและชุมชน ช่วยครูในการพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับสภาพชุมชน ส่งเสริมครูจัดแสดงกิจกรรมต่าง เช่น การสาธิตทางการเกษตร สัปดาห์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายในสถานศึกษาหมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม เพื่อเสริมและพัฒนาของนักเรียนให้มีศักยภาพทุก ๆ ด้าน

2.6.5 กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จะส่งผลต่อความสำเร็จ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือของผู้บริหารโรงเรียนที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรภายในโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาตนเอง มุ่งมั่นทำงานเพื่อความสำเร็จของการศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ต้องที่ต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับ

บุคคลหลายฝ่าย ต้องอาศัยความร่วมมือกัน จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอนที่จะนำทางไปสู่เป้าหมายซึ่งได้มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

ชารี มณีศรี (2554, หน้า 202) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมสำคัญเป็นขั้นตอนปฏิบัติการทั้งด้านกระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศและกระบวนการเรียนการสอนควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การซ้ำชั้น คุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐาน เป็นต้น การสำรวจความต้องการของครู การจัดลำดับตามสำคัญของปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์สาเหตุปัญหา การจัดลำดับ กำหนดทางเลือก การแก้ปัญหา และดำเนินการตามความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน นำเอาทางเลือกตามขั้นที่ 1 มากำหนดรายละเอียดของกิจกรรมโดยเขียนเป็นโครงการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ผู้รับผิดชอบโครงการ แผนการดำเนินงาน ระยะเวลา สถานที่ งบประมาณ การประเมินผล และผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ เป็นขั้นลงมือทำตามโครงการนิเทศที่กำหนดหลักโดย คำนึงถึงหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ และเครื่องมือนิเทศ การเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจ รวมทั้งการเสริมแรงให้กำลังใจช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการดำเนินการนิเทศตามโครงการที่กำหนดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ประเมินความคิดเห็น กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษารวมผลการประเมิน ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงต่อไป

วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 114) ได้เสนอถึงกระบวนการนิเทศภายใน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันกำหนดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา
2. ระบุปัญหา เลือกวิธีการแก้ปัญหาและวิธีการนิเทศ
3. วางแผนแก้ปัญหา วางแผนการนิเทศ เลือกเครื่องมือสังเกตการสอน
4. ประชุมก่อนสังเกตการสอนและนิเทศ
5. สังเกตการณ์สอนตามแผนที่กำหนด
6. ประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับ

Harris (1963, pp.14-15, อ้างอิงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2557, หน้า 134) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย กระบวนการ 5 ประการ เรียกด้วยอักษรย่อว่า “POLCA” ดังนี้

1. การวางแผนการนิเทศ (Planning) หมายถึง การวางแผนการปฏิบัติงานโดยคิดว่าจะทำอะไร อย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ การพัฒนาวิธีการดำเนินงาน การกำหนดงานและผลที่จะเกิดขึ้นจากการจัดทำโครงการ

2. การจัดองค์กรการนิเทศ (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างขององค์กรเพื่อการดำเนินงานการนิเทศ การกำหนดกฎเกณฑ์ในการทำงาน การจัดหาทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการนิเทศ การกำหนดภารกิจบทบาทหน้าที่ตลอดจนการประสานงาน

3. การนำการนิเทศสู่การปฏิบัติ (Leading) หมายถึง การดำเนินการ วินิจฉัย สั่งการ คัดเลือกบุคลากร การกระตุ้นให้เกิดการทำงานการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ การให้ขวัญกำลังใจ การให้คำแนะนำ การปฏิบัติงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

4. การควบคุมการนิเทศ (Controlling) หมายถึง การติดตามควบคุมงานนิเทศ โดยการมอบหมายงานการติดตามช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงให้งานนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนการกำหนดระเบียบการปฏิบัติงาน

5. การประเมินผลการนิเทศ (Assessing) หมายถึง การตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน การนิเทศโดยการวัดและประเมินผลการนิเทศ

พิศิษฎ์ สรคุณ สะใบบาง (2561, หน้า 30) กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าจำเป็นต้องมีความร่วมมือสำหรับบุคลากรภายในโรงเรียน ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ศึกษาสภาพปัญหา สร้างแรงจูงใจ วางแผนการดำเนินการและลงมือปฏิบัติ เมื่อเสร็จสิ้นการนิเทศแล้วต้องประเมินผล การนิเทศ เพื่อนำผลการนิเทศมาเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

เนตรนภา ราชแลนด์ (2561, หน้า 28-29) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายใน คือ วิธีการทำงานอย่างมีขั้นตอนเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และพัฒนากระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพและนักเรียนมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและให้ถึงขีดสุดของศักยภาพ 5 ขั้น ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา และการประเมินผลการนิเทศ ทั้งนี้การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการที่เป็นระบบระเบียบ เป็นขั้นตอนและต่อเนื่องย่อมจะทำให้การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

ธนกร ลาวตุม (2561, หน้า 15) กล่าวถึง กระบวนการการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามขั้นเตรียมการนิเทศ ขั้นวางแผนการนิเทศขั้นปฏิบัติตามแผนการนิเทศ ขั้นประเมินผลการนิเทศ ขั้นปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตลอดจนผู้บริหารควรมีขั้นตอนการดำเนินงานการนิเทศภายในที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

วรรณภา ธรรมขันธ์ (2561, หน้า 24) สรุปว่า กระบวนการนิเทศภายในที่สำคัญมี 3 กระบวนการ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปแต่ละด้านดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ หมายถึง การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การจัดการระบบข้อมูล วางแผนการดำเนินงาน การสร้างความเข้าใจและการเตรียมการนิเทศภายใน การวิเคราะห์เพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการเพื่อนำไปสู่ การวางแผนและกำหนดทางเลือก

2. การดำเนินงานการนิเทศ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศ โดยผู้บริหารต้องศึกษาถึงความพร้อม วัตถุประสงค์การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ จะทำอย่างไรที่ที่จะทำให้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพและในการปฏิบัติการนิเทศควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งผู้รับการนิเทศควรได้รับการเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่ายบริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงาน ด้วยความพึงพอใจ การสร้างขวัญและกำลังใจควรปฏิบัติไปพร้อม ๆ กับการทำงานจึงจะได้ผล

3. การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง กระบวนการประเมินสภาพการทำงาน ผลงานที่ได้ดำเนินการไปว่าบรรลุตามจุดหมายเพียงใด มีการดำเนินตามแผนที่วางไว้หรือไม่ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นแนวทางในการแก้ไขจุดบกพร่องต่อไป โดยการตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศหลังจากการประเมินผลการนิเทศหากพบปัญหาหรืออุปสรรคจะนำผลมาวางแผนปรับปรุง วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วมาประเมินผล

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษาแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษา

นักวิชาการ / กระบวนการ	ชารี มณีศรี (2554)	วัชรา เล่าเรียนดี (2556)	เนตรนภา ราชแลนด์ (2561)	ธนกร ลาวตุม (2561)	วรรณภา ธรรมขันธ์ (2561)	ความถี่	ผู้วิจัย
1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ	✓	✓	✓	✓	✓	7	✓
2. การวางแผนการนิเทศ	✓	✓	✓	✓		7	✓
3. การดำเนินการนิเทศ	✓	✓	✓	✓	✓	8	✓
4. การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ	✓	✓	✓	✓	✓	8	✓
5. การปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ		✓		✓		4	
6. การประชุมก่อนดำเนินการ		✓				1	
7. การจัดองค์กรการนิเทศ						1	
8. การสร้างแรงจูงใจในการนิเทศ						1	
9. การสร้างสื่อและเครื่องมือ			✓			1	

จากการสังเคราะห์แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ชารี มณีศรี (2554, หน้า 202), วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 114), เนตรนภา ราชแลนด์ (2561, หน้า 28-29), ธนกร ลาวตุม (2561, หน้า 15) และ วรรณภา ธรรมขันธ์ (2561, หน้า 24) โดยใช้ความถี่ของกระบวนการเป็นเกณฑ์ในการสังเคราะห์ ได้องค์ประกอบที่ใช้ศึกษา ดังนี้คือ 1.การศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ 2.การวางแผนการนิเทศ 3.การดำเนินการนิเทศ และ 4.การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ

2.6.6 แนวทางการจัดกิจกรรมนิเทศภายในสถานศึกษา

Activities for Supervision หรือ กิจกรรมการนิเทศการสอน เป็นวิธีการที่ผู้นิเทศจะต้องใช้ดุลพินิจในการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาของสถานศึกษา หรือผู้รับการนิเทศ ส่วนเกณฑ์พิจารณานั้นเน้น จุดประสงค์ของการนิเทศ จำนวนผู้รับการนิเทศ และประโยชน์สูงสุดของผู้รับการนิเทศจะได้รับเป็นสำคัญ Harris (1985, p.71 อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2556, หน้า 16-19) เสนอ 23 แนวทางดำเนินกิจกรรมการนิเทศไว้ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecturing)เป็นกิจกรรมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของผู้นิเทศ (ผู้พูด) ไปสู่ผู้รับการนิเทศ (ผู้ฟัง)

2. บรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Visualized Lecturing) เป็นการบรรยายที่ใช้สื่อช่วย เช่น แผนภูมิแผ่นภาพ สไลด์ ฯลฯ สร้างความสนใจให้ผู้ฟังยิ่งขึ้น

3. การบรรยายเป็นกลุ่ม (Panel Presenting) เป็นกิจกรรมการให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีจุดเน้นที่การให้ข้อมูลตามแนวคิดหรือแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน

4. การให้ดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing Film or Television) เป็นการใช้เครื่องมือที่เป็นสื่อทางสายตา เช่น วีดีโอเทป วีดีทัศน์ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และเกิดความสนใจมากขึ้น

5. การฟังคำบรรยายจากเทปวิทยุและเครื่องบันทึกเสียง (Listening to Tape, Radio Recordings) ใช้เครื่องบันทึกเพื่อนำเสนอแนวคิดของบุคคลหนึ่งไปสู่ผู้ฟังคนอื่น

6. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ (Exhibiting Materials and Equipments) ช่วยในการฝึกอบรมหรือเป็นกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาสื่อต่าง ๆ

7. การสังเกตชั้นเรียน (Observing in Classroom) เป็นกิจกรรมที่ทำการสังเกตการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงของบุคลากร เพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรซึ่งจะช่วยให้ทราบจุดเด่นหรือที่จุดที่ควรพัฒนา เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

8. การสาธิต (Demonstrating) เป็นการให้ความรู้ที่มุ่งให้ผู้อื่นเห็นกระบวนการและวิธีการ

9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviewing) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามต้องการ

10. การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง (Focused Interviewing) เป็นกิจกรรมการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยจะทำการสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้เท่านั้น

11. การสัมภาษณ์แบบไม่ชี้นำ (Non- Interview) เป็นการพูดคุยและอภิปรายหรือการแสดงแนวความคิดของบุคคลที่สนทนาด้วย ลักษณะของการสัมภาษณ์จะสนใจกับปัญหาและความสนใจของผู้รับการสัมภาษณ์

12. การอภิปราย (Discussing) เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งเหมาะกับกลุ่มขนาดเล็ก มักใช้กับกิจกรรมอื่น

13. การอ่าน (Reading) เป็นกิจกรรมที่ใช้ได้กับคนจำนวนมาก เช่น การอ่านข้อความจากวารสารและนิยมใช้ร่วมกิจกรรมอื่น

14. การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (Analyzing and Calculating) ใช้ในการติดตามประเมินผล การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการควบคุมประสิทธิภาพการสอน

15. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสนอแนวความคิด วิธีการแก้ปัญหาหรือใช้ข้อแนะนำต่าง ๆ โดยให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดโดยเสรี ไม่มีการวิเคราะห์หรือวิพากษ์วิจารณ์กัน

16. การบันทึกวีดีโอและภาพถ่าย (Videotaping and Photographing) วิดีโอเทปเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นรายละเอียดทั้งภาพและเสียง ส่วนการถ่ายภาพมีประโยชน์มากต่อการจัดนิทรรศการและประเมินผลงานและการประชาสัมพันธ์

17. การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Instrumenting and Testing) เกี่ยวข้องกับการใช้แบบทดสอบและแบบประเมินต่าง ๆ

18. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz Session) เป็นการประชุมเพื่ออภิปรายในหัวข้อเรื่องที่เฉพาะเจาะจงมุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากที่สุด

19. การจัดทัศนศึกษา (Field Trip) เป็นการเดินทางไปสถานที่แห่งอื่นเพื่อศึกษาและดูงานที่สัมพันธ์กับงานที่ตนปฏิบัติ

20. การเยี่ยมเยียน (Intervisiting) เป็นการเยี่ยมและสังเกตการณ์ทำงานของอีกบุคคลหนึ่ง

21. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลกำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้วให้ผู้ทำกิจกรรมตอบสนองหรือปฏิบัติตนเองไปตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น

22. การเขียน (Writing) ใช้เป็นสื่อกลางในการนิเทศเกือบทุกชนิด เช่น การเขียนโครงการนิเทศ การบันทึกข้อมูล การเขียนรายงาน การเขียนบันทึก ฯลฯ

23. การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided Practice) เป็นการเน้นปฏิบัติในขณะที่ปฏิบัติมีการคอยดูแลช่วยเหลือ มักใช้กับรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็กในแต่ละกิจกรรมมีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกัน ผู้นิเทศจึงต้องคำนึงถึงลักษณะใดเหมาะสมกับการนิเทศใด ๆ อย่างน้อยต้องคำนึงถึง 3 ประเด็น คือ 1) เป้าหมายของการนิเทศ 2) จำนวนของผู้รับการนิเทศ และ 3) ประสบการณ์หรือประโยชน์โดยตรงที่ผู้รับการนิเทศจะได้รับการนิเทศในชั้นเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

สรุปได้ว่า กิจกรรมการนิเทศการสอน หมายถึง เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศดำเนินการสังเกตการสอนครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศในห้องเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตาม ตรวจสอบและประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2.6.7 เทคนิคการนิเทศภายในสถานศึกษา

เทคนิคและวิธีการนิเทศเป็นแบบแผนของการดำเนินงาน มีหลายรูปแบบที่สามารถนำไปปรับใช้ในโรงเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Glickman (2004, pp.322-333) ได้กล่าวว่า การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงเป็นการช่วยเหลือครูผู้สอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. การนิเทศแบบคลินิค มีลักษณะ ดังนี้

1.1 เป็นเทคโนโลยีสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน

1.2 เป็นการดำเนินงานที่มีการวางแผน และจัดให้มีขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน

1.3 เป็นการนิเทศที่ยึดจุดประสงค์เป็นสำคัญ และสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาของครูและผู้เรียน

1.4 ยึดสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ

1.5 ต้องการความเชื่อมัน และจริงใจต่อกันซึ่งจะแสดงออกในการเข้าใจซึ่งกันและกันการให้การสนับสนุน และการอุทิศตนเองในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

1.6 เป็นการดำเนินอย่างเป็นระบบ แต่ในบางสถานการณ์ก็สามารถยืดหยุ่นได้และมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

1.7 เป็นการสร้างหรือแสวงหาแนวทางในการประสานระหว่างการวางแผนการสอนในอุดมคติกับพฤติกรรมการสอนจริง

1.8 ผู้นิเทศต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสอนมากกว่าครูผู้สอน

1.9 ผู้นิเทศต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในการนิเทศการสอนนั้นถ้าผู้นิเทศไม่สามารถดำเนินการเองได้ จำเป็นต้องใช้ทักษะการวางแผนการจัดการ ซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ช่วงเวลา จำนวนครู ที่ต้องการรับการนิเทศ การนิเทศควรใช้รูปแบบใด รวมไปถึงผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือแก่ครู การที่ครูช่วยเหลือครูด้วยกันเอง เป็นการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ ถ้าครูผู้สอนมีทักษะในการสังเกต และเข้าใจรูปแบบของการนิเทศแบบคลินิกเป็นอย่างดี ส่วนบทบาทของผู้นิเทศเป็นเพียงผู้ฝึก โดยการเตรียมครูให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่ผู้ควบคุมกำหนดการ เป็นผู้จัดตั้งกลุ่มหรือตัวแทนครูที่จะรับผิดชอบ ในการจัดการประชุมก่อนการสังเกต การสังเกต และจัดประชุมหลังการสังเกต และผู้กำหนดปัญหา ที่สำคัญให้เป็นผู้ให้คำแนะนำ หรือเป็นที่ปรึกษาให้กับครูที่มีปัญหา หรือที่มีความต้องการพิเศษในการใช้กลุ่มเพื่อทำหน้าที่แทนผู้นิเทศนั้น ผู้นิเทศไม่จำเป็นต้องเข้าไปในชั้นเรียนตลอดเวลา ผู้นิเทศอาจตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ จากกลุ่มครูที่ทำหน้าที่นิเทศทุก 2 - 3 สัปดาห์ ซึ่งในการประชุมนิเทศนี้ให้ผู้ทำหน้าที่นิเทศกลุ่มเพื่อรายงานความก้าวหน้าให้ทราบและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นิเทศต้องฝึกให้ครู ที่ทำหน้าที่นิเทศมีทักษะในการสังเกต การกำหนดเวลาที่แน่นอน การกำหนดปัญหาที่สำคัญที่ชัดเจน และ ควรจัดให้กับครูทุกคนประมาณปีละ 2 - 3 ครั้ง

การสาธิตการสอน เป็นการให้ครูได้ดูเทคนิควิธีการสอนที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ดำเนินการได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งขั้นตอนการสาธิตการสอนประกอบด้วย การเตรียมการสาธิต และหลังการสาธิตนั้นต้องมีการวิเคราะห์ และการอภิปรายผลถึงการนำไปประยุกต์ ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

การช่วยเหลือด้านการสอน เป็นการวางแผนและการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและ ผู้รับการนิเทศในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในการดำเนินงานต้องมีความไว้วางใจ การยอมรับนับถือ จะทำให้การสอนพัฒนาขึ้น การช่วยเหลือด้านวิธีการและเครื่องมือ เป็นการช่วยเหลือในกรณีที่ครูผู้สอนขาดความสามารถ ในการถ่ายโยงความรู้ที่ได้รับจึงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนในเฉพาะด้าน ให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้การช่วยเหลือด้านการประเมินผล เป็นการให้ความรู้ในด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ให้ครูนำมาใช้ในการตัดสินผลการเรียนตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

การให้คำปรึกษา เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดการเรียนการสอน ผู้นิเทศควรใช้เทคนิค วิธีการที่หลากหลายตามความเหมาะสม ทำให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ การจัดการเรียนการสอนได้

สรุปได้ว่า การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงเป็นการสนับสนุนให้ครูผู้สอน มีความรู้ในการทำงานที่หลากหลาย ให้คำปรึกษาแนะนำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การให้คำแนะนำ วิธีการและจัดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การให้มีการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ มีการแนะนำการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมการจัดการเรียนการสอน การจัดตำรา เอกสาร หนังสือมาให้ครูศึกษาค้นคว้า จัดหาวิทยากรจากภายนอกมาให้ ความรู้แก่ครูผู้สอน จัดประชุม อบรม ให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

2.6.8 เครื่องมือการนิเทศภายในสถานศึกษา

สื่อและเครื่องมือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการนิเทศภายในมาก เพราะเป็นการช่วยให้มีการพัฒนาวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และยังช่วยให้การดำเนินกิจกรรมนักเรียน บุคลากรอาคารสถานที่งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีนักวิชาการได้ กล่าวถึง เครื่องมือการนิเทศ ดังนี้

วันวิสาห์ ไชยชนะ (2560, หน้า 7) กล่าวว่า เครื่องมือการนิเทศ คือ สิ่งที่ช่วยในการปฏิบัติงานนิเทศภายในและการตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู เพื่อแก้ไขปัญหาในการทำงานของครูอีกทั้งให้ผู้นิเทศทราบที่มาของปัญหาความต้องการ และวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง จึงความมีการเลือกใช้เครื่องมือในการนิเทศแต่ละครั้งให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการนิเทศและควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือนิเทศก่อนที่จะนำไปใช้ทุกครั้ง

วาสนา แป้งสี (2562, หน้า 21) กล่าวว่า เครื่องมือการนิเทศ ได้แก่ สิ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้นิเทศและรู้รับการนิเทศประสบผลสำเร็จ ซึ่งอาจเป็นวัสดุ เอกสาร เทคนิควิธีการต่าง ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนกรรมวิธีในการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง ส่งเสริมการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เครื่องมือการนิเทศ หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้การปฏิบัติงานการนิเทศบรรลุผลสำเร็จ

2.6.9 การประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

การประเมินผลการนิเทศภายใน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อให้ทราบถึงผลของการดำเนินงานว่าได้ผลอย่างไร จากกการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษามีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้าง เพื่อให้สามารถหาแนวทางในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง หรือส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษาดังนี้

Bloom (1976, p.116) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการนิเทศภายในไว้ว่า เป็นความสามารถในการตัดสินเกี่ยวกับความคิดค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระ เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างโดยมีการกำหนดเกณฑ์ (Criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสินการประเมินผล จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธิลักษณะ (Characteristics of Cognitive Domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เข้ามาพิจารณาประกอบกัน เพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

การประเมินผล เป็นการตีค่าเพื่อตัดสินผลงานที่กำลังดำเนินการอยู่ และที่ดำเนินการไปแล้วมีผลเป็นที่พอใจหรือไม่ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงส่วนใด เพื่อให้งานการนิเทศการสอนประสบความสำเร็จอย่างที่ต้องการ การประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการนิเทศการสอน เป็นกระบวนการที่ต้องการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคและความสำเร็จในการนิเทศการสอน การประเมินผลแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. ประเมินผลเพื่อการแก้ไขปรับปรุงด้านการสอนของครู (Formative Evaluation) หรือการปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศแต่ละขั้นตอน การประเมินผลแบบนี้ บางครั้งเรียกว่าการประเมินผลย่อย มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงการสอนของครู ดังนั้นจึงมีลักษณะงานกว้างและครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์แผนการสอน การคัดเลือกแบบเรียน การตั้งจุดประสงค์ การเลือกสื่อและอุปกรณ์การสอน วิธีสอน เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละขั้น แต่ละตอนควรได้รับการประเมิน โดยสรุปการประเมินผลย่อยจึงมักจะดูที่กิจกรรมของนักเรียน กิจกรรมของครูซึ่งเป็นกิจกรรม การเรียนการสอน การทดสอบนักเรียนเพื่อประเมินผลการสอนของครู เช่น ทดสอบด้วยคำถามสั้น ๆ ในขณะทำการเรียนการสอน การตรวจการบ้าน การสนทนานอกชั้นเรียน ครูก็อาจจะได้คำตอบ ซึ่งแสดง

ความก้าวหน้า หรือหยุดนิ่งของนักเรียนได้ นอกจากนี้ผู้นิเทศยังต้องสังเกตสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวเนื่องกับการเรียนการสอนด้วย

2. ประเมินผลเพื่อการตัดสินเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการนิเทศ เป็นการประเมินผลรวมหรือสรุป (Summative Evaluation) เพื่อการตัดสินใจเป็นการพิจารณาเลือกวิธีการ เทคนิค เครื่องมือ ตลอดจนรูปแบบการนิเทศว่าเหมาะสมควรแก่การนำไปใช้ต่อหรือไม่

การประเมินงานและโครงการ เป็นการจัดหาและการรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาพิจารณาวิเคราะห์เพื่อสะท้อนภาพงานที่ทำไปตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขงานและการตัดสินใจในการปฏิบัติงานต่อไปโดยครอบคลุมถึงการประเมินงานดังต่อไปนี้

1. การประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของงานหรือโครงการรวมทั้งดูเหตุผลความสอดคล้องในตัวโครงการที่เขียนไว้ด้วย

2. การประเมินระหว่างการดำเนินงาน เป็นการประเมินทั้งกระบวนการและผลงานในช่วงต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินงาน

3. การประเมินขั้นสุดท้ายของการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพียงใด

จากแนวคิดของนักวิชาการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินผลการนิเทศภายในเป็นการตัดสินผลงานที่กำลังดำเนินการอยู่ ว่าสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ มีอะไรบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้งานการนิเทศบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

2.7 แนวคิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

2.7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์

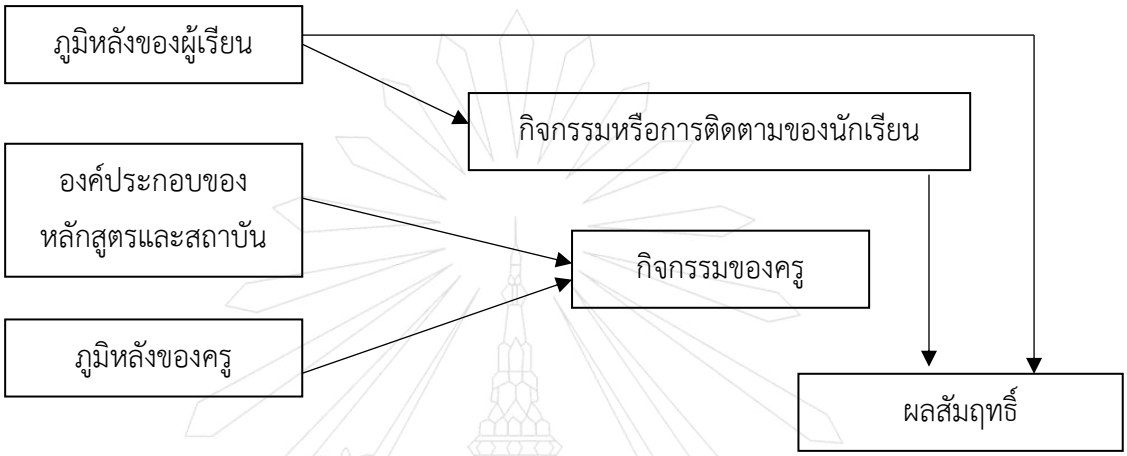
ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดความหมายคำว่า “ผลสัมฤทธิ์” หมายถึง ผลการสอบธรรมสนามหลวงของผู้เรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

2.7.2 ทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ของนักการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

1) การเรียนรู้ของฮาร์นิเฟเกอร์และไวเลย์ (The Harnischfeger and Wiley Model) ในปี ค.ศ. 1977 Harnischfeger and Wiley (1977, p.224) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า หัวใจของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนของผู้เรียน โดยครูใช้หลักสูตรผ่านกิจกรรมของนักเรียนแล้วส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้น Harnischfeger and Wiley ให้ความสำคัญกับตัวแปรกระบวนการเรียนการสอนมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ กิจกรรมการสอนของครู

และการติดตามการเรียนของผู้เรียน จากรูปแบบการเรียนรู้ของ Harnischfeger and Wiley พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยระดับผู้เรียน ได้แก่ ภูมหิลังของผู้เรียน และกิจกรรมของผู้เรียนส่วนปัจจัยระดับห้องเรียน ได้แก่ ภูมิหลังของครูและกิจกรรมหรือการสอนของครู เขียนความสัมพันธ์ได้ดังนี้

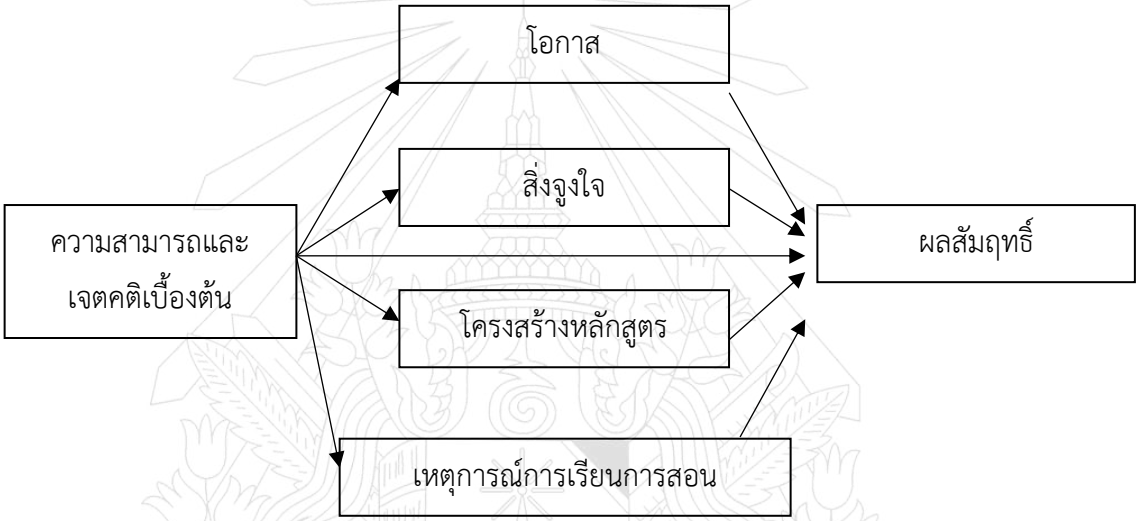
ภาพที่ 2.1 รูปแบบการเรียนรู้ของ Harnischfeger and Wiley

2) รูปแบบการเรียนรู้ที่ของคูลีย์–ไลน์ฮาร์ท (The Cooley-Leinhardt Model) ในปี ค.ศ. 1983 Cooley and Lcinhardt (1980, pp.7-25) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกปฏิบัติในสถานศึกษากับสมรรถภาพที่เกิดขึ้น ตัวแปรเกณฑ์ที่พิจารณาประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อสถานศึกษา เพื่อน ครู โอกาส สิ่งจูงใจ โครงสร้างหลักสูตรและเหตุการณ์การเรียนการสอน โดยตัวแปร 4 ตัวสุดท้ายเป็นตัวแปรกระบวนการในชั้นเรียน

ตัวแปรด้านโอกาส (Opportunity) Cooley and Lcinhardt ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นจำนวนเวลาที่ผู้เรียนสามารถใช้ในการทำงาน หรือเรียนเนื้อหาเฉพาะอย่าง

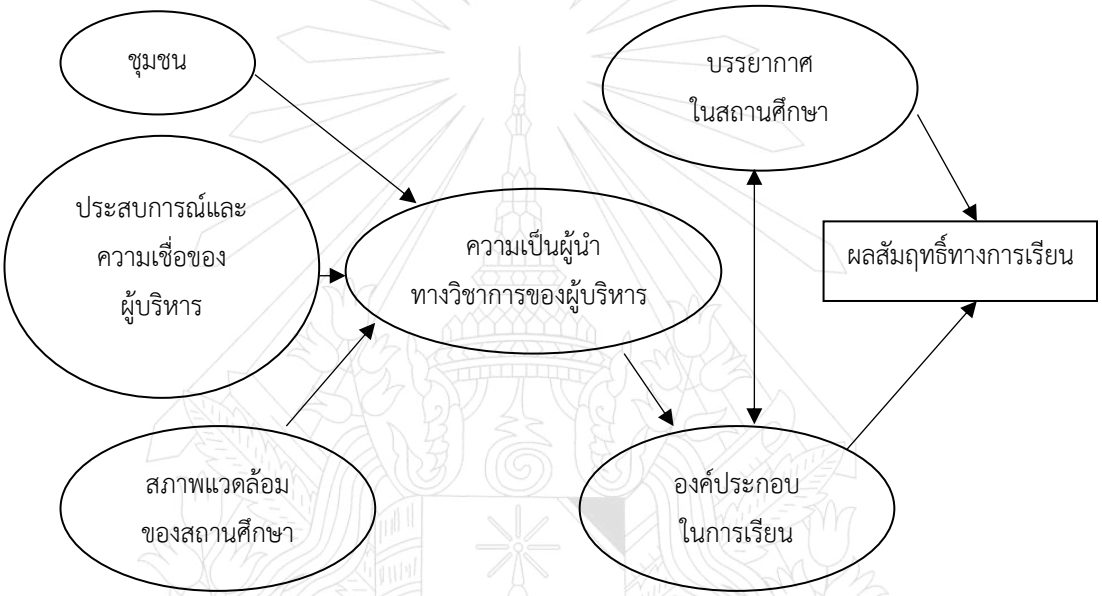
ตัวแปรสิ่งจูงใจ (Motivation) Cooley and Lcinhardt ให้คำนิยามไว้ว่า สิ่งจูงใจไม่ว่าจะเป็นภายใน หรือภายนอก ได้แก่ พฤติกรรมและเจตคติที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวแปรด้านโครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Structure) Cooley and Lcinhardt ให้คำนิยามไว้ว่า จุดเน้น ที่ตัวแปรเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้ง การจัดระบบ และการจัดเรียงลำดับเนื้อหา โอกาสในการเรียนรู้ ความถนัด เวลาที่ใช้จริง ความพยายาม คุณภาพการสอนความสามารถในการเข้าใจการสอน เวลาที่จำเป็นต้องใช้ ระดับการเรียนรู้ หรือผลสัมฤทธิ์ในหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมาย และความสอดคล้องระหว่างผู้เรียนกับหลักสูตร ตัวแปรเหตุการณ์ การเรียนการสอน Cooley and Lcinhardt ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์การสอนระหว่างบุคคล นอกจากนี้ยังมีตัวแปรระดับผู้เรียนที่มีความหมายครอบคลุมความสามารถทั่วไป ผลสัมฤทธิ์เดิม เจตคติต่อสถานศึกษา เพื่อน และครูดังนี้

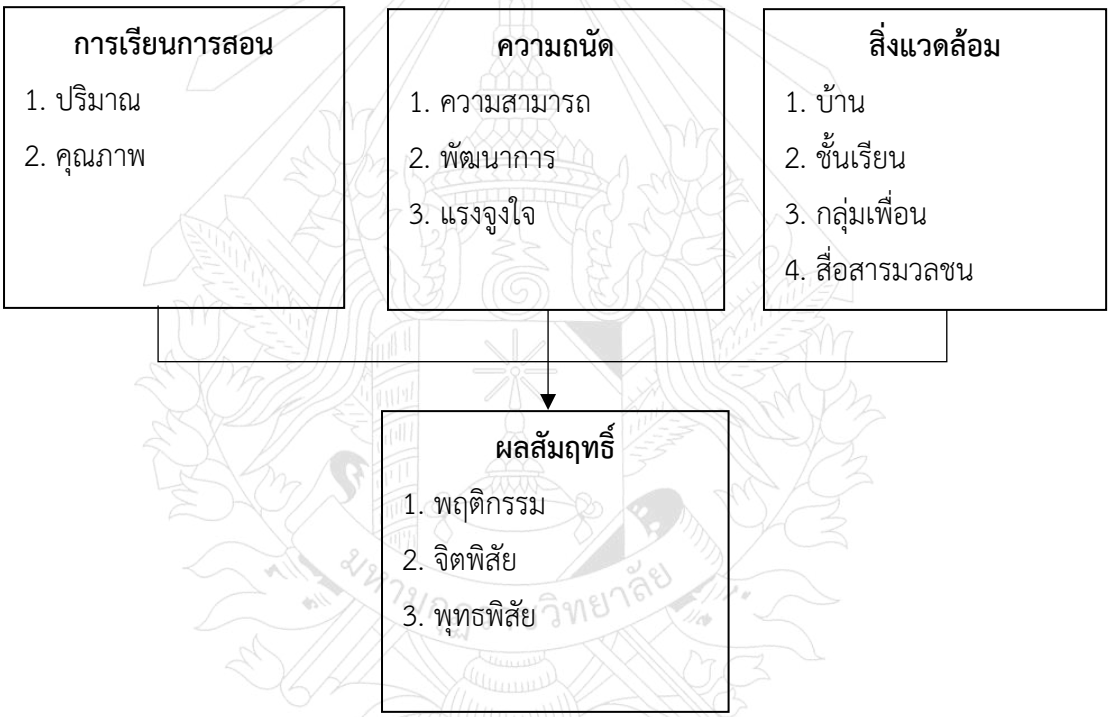
ภาพที่ 2.2 รูปแบบการเรียนรู้ของ Cooley and Lcinhardt

3) รูปแบบการเรียนรู้ของดิวเยอร์ ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้สึก หรือทักษะการปฏิบัติงาน ได้แก่ ชุมชน ประสบการณ์และความเชื่อของผู้บริหารในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาศในสถานศึกษาและองค์ประกอบในการเรียน การสอน ได้แก่ คุณภาพการสอนของครู ความถนัดของผู้เรียนเจคติต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนดังนี้

ภาพที่ 2.3 รูปแบบการเรียนรู้ของดวิเยอร์ (The Dwyer Model)

4) รูปแบบการเรียนรู้ของวอลเบอร์ก (The Wallberg Model) ในปี ค.ศ. 1983 Haetel; Walberg and Weinstein (1983, pp.75-91) ได้เสนอทฤษฎีผลผลิตทางการศึกษา (A Theory of Educational Productivity) ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวนมากโดยวิธีวิเคราะห์เมตต้า สรุปได้ว่า ผลผลิตทางการศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) และด้านพฤติกรรม (Behavior) ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลผลิตทางการศึกษาประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรด้านความถนัด (Aptitude) ได้แก่ 1) ความสามารถของผู้เรียน พัฒนาการ และแรงจูงใจ 2) กลุ่มตัวแปรด้านการเรียนการสอน (Quality) ได้แก่ ปริมาณการเรียนการสอน และคุณภาพการเรียนการสอน 3) กลุ่มตัวแปรสิ่งแวดล้อมเชิงสังคม จิตวิทยาการศึกษา ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางบ้านสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อสารมวลชน ดังนี้

ภาพที่ 2.4 รูปแบบการเรียนรู้ของวอลเบอร์ก (The Wallberg Model)

5) รูปแบบการเรียนรู้ของริชชีย์ (The Richey Model)

Richey (1986) ได้เสนอทฤษฎีเชิงคณิตศาสตร์ขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อประโยชน์ในการออกแบบการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

$$\text{สมการ } Ach. = b_1L + b_2C + b_3E + b_4D + e$$

เมื่อ Ach. = ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement)

L = ผู้เรียน (Learner)

C = เนื้อหาวิชา (content)

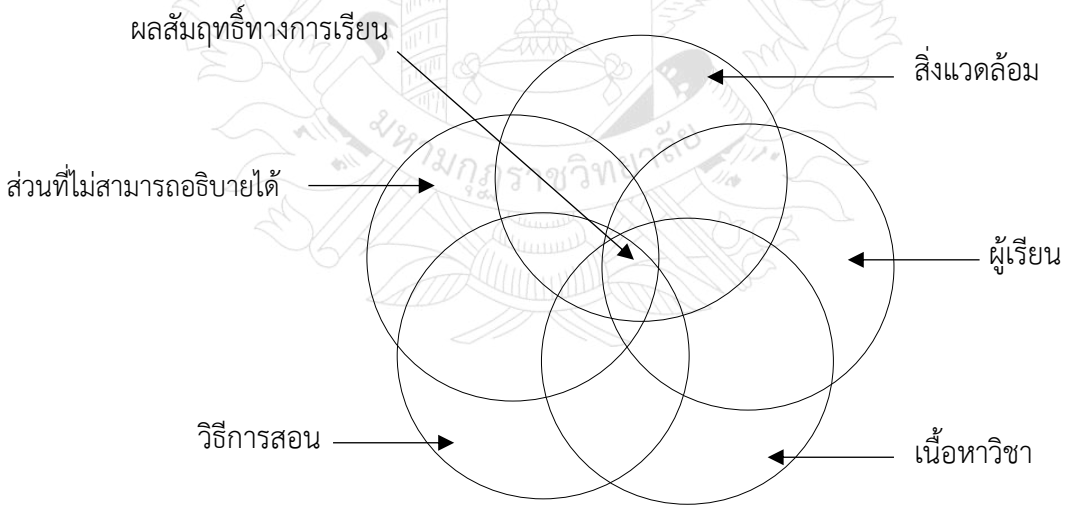
E = สิ่งแวดล้อม (Environment)

D = วิธีสอน (Delivery)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนหรือส่วนที่ไม่สามารถอธิบายได้

bi = ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ที่เป็นผลจากตัวแปรแต่ละตัว (i = 1-4)

ริชชีย์จำแนกองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวดังนี้ ตัวแปรด้านผู้เรียนประกอบด้วย ลักษณะของผู้เรียน (Demographics) ความสามารถ (Capacity) สมรรถภาพ (Competence) และเจตคติ (Attitude) ตัวแปรด้านเนื้อหาวิชา ประกอบด้วย แบบของงานการเรียนรู้ (Type of Learning Task) เงื่อนไขของการจัดกระทำทางสมอง (Mental Operation Required) และปริเขตของเนื้อหาวิชา (Subject Matter Domain) ดังนี้

ภาพที่ 2.5 รูปแบบการเรียนรู้ของริชชีย์ (The Richey Model)

6) รูปแบบการเรียนรู้ของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2530, หน้า 3-8) ได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 50 เรื่องแล้วสรุปตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเสนอไว้ 5 กลุ่ม ตัวแปร ดังนี้

1. กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับตัวครูได้แก่วุฒิและประสบการณ์ในการสอน ทัศนะของครูต่อผู้เรียน การใช้เวลาของครูและเทคนิคการสอน

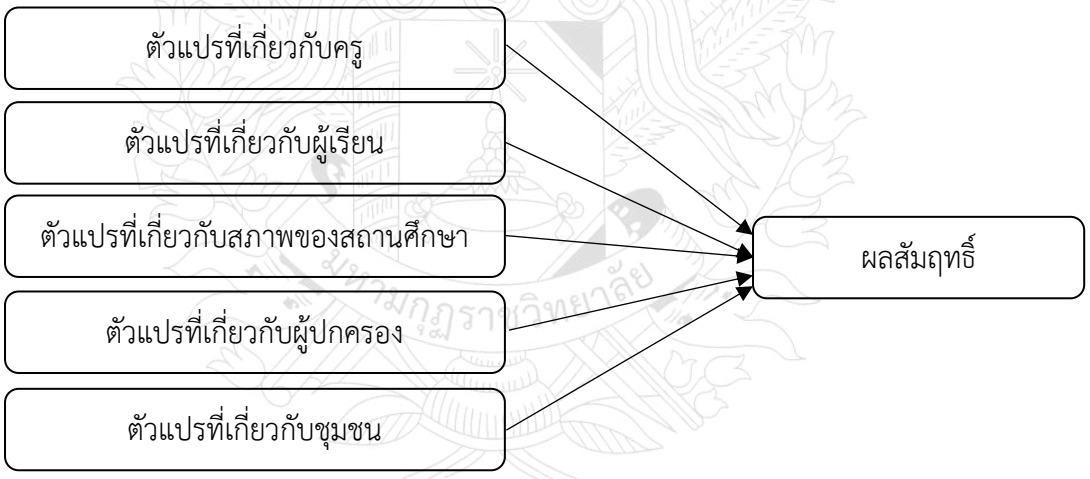
2. กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ได้แก่ เพศ การมาเรียนของผู้เรียน และพื้นฐานความรู้เดิม

3. กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ระยะทางจากบ้านถึงสถานศึกษา อัตราส่วนผู้เรียนต่อครูอัตราส่วนครูต่อห้องเรียน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และสังกัดของสถานศึกษา

4. กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ได้แก่อาชีพผู้ปกครอง ทัศนะต่อการศึกษาและอนาคตของบัตรหลาน สภาพเศรษฐกิจทางบ้าน ความอบอุ่นในครอบครัว

5. กลุ่ม ตัวแปรที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

ตามแนวคิดของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2530) สามารถเขียนภาพแสดงรูปแบบการเรียนรู้ดังนี้

ภาพที่ 2.6 รูปแบบการเรียนรู้ของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์

7) รูปแบบการเรียนรู้ของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553, หน้า 26) ได้เสนอแนวคิดรูปแบบ 3Ps (3Ps Model) ในบทความเรื่อง Needs to Enhance Creativity and Productivity in Teacher Education Throughut Asia โดยกำหนดให้รูปแบบนี้ มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ People, Process และ Product ดังนี้

People หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา หมายถึง ผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน

Process หมายถึง กระบวนการประกอบด้วย การวิจัย การเรียนและการบริการ

Product หมายถึง ความรู้ บัณฑิต และสังคมที่ดีขึ้น

ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้น เมื่อครูทำการวิจัย ก็จะได้ความรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอน หรือเมื่อผู้เรียนเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนังก็จะได้ข้อความรู้ และทักษะสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา แต่ปัจจัยของคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับบุคคลหลายฝ่ายได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และชุมชนด้วย โดยเฉพาะชุมชนมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา จะเห็นว่ากลุ่มแรกที่เข้ามามีบทบาท คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จากนั้นจึงเป็นสมาชิกชุมชนส่วนอื่น ๆ ได้แก่ วัด ตลาด พิพิธภัณฑ์ โรงพยาบาล อนามัย สถานที่ราชการต่าง ๆ ร้านค้า ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้ทั้งสิ้นหากความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเป็นไปอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คุณภาพของการจัดการศึกษาก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรดำเนินการดังนี้ ครูต้องมีการวางแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียน ในส่วนผู้เรียนก็ต้องเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองนอกห้องเรียน ต้องพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มประสิทธิภาพผลของการเรียนจึงจะมีคุณภาพสูงตามความคาดหวังของตนเอง ผู้ปกครอง และชุมชน ในขณะเดียวกันชุมชนต้องให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นโดยชุมชนอาจร่วมมือกับสถานศึกษา ในการเข้าไปเพิ่มเติมเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ตามความถนัด รวมทั้ง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนรู้ในแหล่งของตน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์นอกสถานศึกษา เรียนรู้โลกกว่างจากสภาพแวดล้อมรอบตัว เห็นโอกาสในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ตนเองบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่ระดับสูงขึ้น

กล่าวโดยสรุปแนวคิดการเรียนรู้ของไพฑูรย์ สินลารัตน์ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ 5 กลุ่มตัวแปร ดังนี้ กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหาร กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับครูกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้เรียนกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับชุมชน

2.7.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Koutsoulis and Cambell (2001, pp.108-172) ศึกษาวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวการสนับสนุนของครอบครัวความกดดันจากครอบครัวการช่วยเหลือและให้คำปรึกษา

Singh Granville and Dika (2002, pp.323-331) เสนอว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน และเวลาที่ใช้ในการศึกษาเพิ่มเติม ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ แรงจูงใจ Von (2004, pp.67-77) ศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเรียน สภาพแวดล้อมทางบ้าน และวิธีการสอน เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำหรับในประเทศไทย บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 71) กล่าวว่าตัวแปรที่ส่งผลกับผลการเรียน มีทั้งหมด 7 ตัวแปร ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการเรียน คุณภาพของการสอน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัด และความสนใจ

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2530, หน้า 3-8) ได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 50 เรื่องแล้วสรุปตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 5 กลุ่มตัวแปรดังนี้กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับครูได้แก่ วุฒิและและประสบการณ์ในการสอนทัศนะของครูต่อผู้เรียนการใช้เวลาของครูและเทคนิคการสอนกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ เพศ การมาเรียนของผู้เรียน และพื้นฐานความรู้เดิม กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา สภาพภูมิศาสตร์ ระยะทางจากบ้านถึงสถานศึกษา อัตราส่วนนักเรียนต่อครูอัตราส่วนครูต่อห้องเรียน อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนและสังกัดของสถานศึกษา กลุ่ม ตัวแปรเกี่ยวกับสภาพของสถานศึกษาได้แก่อาชีพผู้ปกครอง ทัศนะต่อการศึกษาและอนาคตของบัตร สภาพเศรษฐกิจทางบ้านความอบอุ่นในครอบครัวและกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ สาธารณูปโภค และความสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

กรวิภา สวนบุรี (2546, หน้า 49-59) ศึกษาพบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาที่ 6 มีตัวแปรอิสระ 11 ตัว ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิมความถนัดทางการเรียน ความตั้งในเรียน มโนภาพเดี่ยวกับตนเอง เจตคติต่อวิชา คุณภาพการสอนของครูสภาพแวดล้อมทางบ้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นิสัยทางการเรียน ความคาดหวังในการศึกษาของผู้เรียน และเวลาที่ใช้ในการเรียนเสริมของผู้เรียน สอดคล้องกับ กฤษฎา ศรีพานิชย์ (2546, หน้า 56-65) พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี 8 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัดทางภาษาเจตคติ อัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง ความตั้งใจเรียน คุณภาพการสอนแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์และความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง

รัตนา ไชยตรี และวัชราภรณ์ เกียรติบุญญาฤทธิ์ (2547, หน้า ง) ศึกษาพบว่าตัวแปรระดับผู้เรียนที่มีอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับเพื่อน เจตคติ ส่วนตัวแปรระดับชั้นเรียน ได้แก่ การวัดและประเมินผลการจัดการชั้นเรียน และการใช้สื่อการเรียนการสอน

พิชิต ธรรมรักษ์ (2559, หน้า ง) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ประสบการณ์สอน ขนาดของโรงเรียน ความรู้พื้นฐานเดิมอาชีพของผู้ปกครอง ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

วิภา มิ่งเมือง (2559, หน้า 9) ศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ เจตคติต่อผู้สอน เจตคติ ความตั้งใจเรียนปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การเรียนแบบมีส่วนร่วม บรรยากาศในชั้นเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมทางบ้าน และเวลาที่ใช้ในการศึกษาเพิ่มเติม

มานะ สินธุวงษานนท์ (2550, หน้า 115-142) ศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าระดับผู้เรียนที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้ บรรยากาศในครอบครัวความพร้อมที่จะเรียน และกระบวนการพัฒนาปัจจัยระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ความกระตือรือร้นของครูความรอบรู้ การให้คำปรึกษา และการจัดการชั้นเรียน ปัจจัยระดับสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ โครงสร้างการบริหารสถานศึกษา พันธกิจที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และกระบวนการบริหารคุณภาพ

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2552, หน้า 84-89) ได้ทำการศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนคือปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ การเห็นความสำคัญของการสอบ พื้นฐานความรู้สภาพแวดล้อมของครอบครัว สภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่วนปัจจัยด้านครูได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูภาระงานของครูมีมาก คุณวุฒิครูไม่ตรงตามสาระการสอน การเข้าถึงข้อมูลของครูยังมีน้อย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการไม่เน้นที่ตัวบุคคลแต่เน้นที่ภาพรวมเช่นเดียวกับ สมควร จำเริญพัฒน์ (2552, หน้า 84-89) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ เชาว์ปัญญา ความรู้พื้นฐานเดิม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติ เช่นเดียวกับ เกล้า จักทอน (2552) ศึกษาพบว่าตัวแปรด้านเจตคติ ตัวแปรด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตัวแปรด้านลักษณะของครูผู้สอน ตัวแปรด้านการส่งเสริมของผู้ปกครอง ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาและตัวแปรด้านอบรมเลี้ยงดูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ธีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 15-19) ได้เสนอแนวคิดว่า ตัวแปรที่จะทำให้เกิดคุณภาพในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำด้านวิชาการและความรับผิดชอบชุมชน ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ครอบครัวต้องเป็นครอบครัวแห่งการเรียนรู้ ครูต้องจัดการการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติและความแตกต่างระหว่างบุคคลและนักเรียนต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553, หน้า 104-117) ได้เสนอแนวคิดว่าตัวแปรที่ทำให้เกิดคุณภาพวิชาการได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และชุมชน โดยที่ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำด้านวิชาการครูต้องจัดเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ครอบครัวและชุมชนต้องให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา โดยเฉพาะชุมชนมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษา เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนหากความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเป็นไปอย่างเกื้อกูลกัน คุณภาพของการจัดการทางวิชาการก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็จะดีมีคุณภาพ และงานวิจัยของ Mckinsey’s Company พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่ คุณภาพของครูและการจัดการเรียนการสอน

สุขฤกษ์ ดีโนนโพธิ์ (2554, หน้า 1) ศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัดทางการเรียนเจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มโนภาพแห่งตน ความตั้งใจเรียน เวลาที่ใช้ในการศึกษาเพิ่มเติม คุณภาพการสอน สภาพแวดล้อมทางบ้าน และบรรยากาศในชั้นเรียน

ดิลก ลัทธพิพัฒน์ (2555, หน้า 3-4) ได้เสนอแนวคิดว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบทางการศึกษา โดยผู้มีส่วนได้เสียทางการศึกษา ได้แก่ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ผู้เรียนและชุมชน จากข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนได้เสียทางการศึกษา 400 คน ตามโครงการ Quality of Education Review Thailand Contest ภายใต้การสนับสนุนขององค์การยูนิเซฟ พบว่าภาพรวมมุมมองคุณภาพของผู้เรียนในมุมมองผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีลักษณะคล้าย ๆ กัน ดังนี้ ต้องการให้คุณภาพผู้เรียนเกิดขึ้นในสามส่วน คือเก่ง (มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการคิดและการมีผลการเรียนตามหลักสูตรมีทักษะในการใช้ชีวิต สามารถแข่งขันประกอบอาชีพได้ในอนาคต) ดี (มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะ พฤติกรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์) สุข (สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสงคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและพอเพียง) นอกจากนี้ยังเสนอว่า ครอบครัวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพราะพ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก บ้านเป็นสถานศึกษาแห่งแรกของเด็ก ดังนั้นคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับการแสดงความรับผิดชอบของครอบครัวร่วมกับสถานศึกษาจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนข้างต้น

2.8 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.8.1 การสัมภาษณ์/แบบสัมภาษณ์

1) ความหมายของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาซักถามและโต้ตอบระหว่างผู้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลแบบเผชิญหน้าที่ผู้เก็บข้อมูลมีการสังเกตบุคลิกภาพ อากัปกิริยาตลอดจนพฤติกรรมทางกาย และวาจาขณะที่สัมภาษณ์ในการพิจารณาประกอบการสรุปข้อมูล (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553, หน้า 70)

การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างผู้สัมภาษณ์ (Interviewer) กับผู้ให้สัมภาษณ์ (Interviewee) ที่จะได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และข้อมูลจากสภาวะแวดล้อมที่ได้จากการสังเกตในการนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อสรุปผลการวิจัย อาทิ กิริยา การพูด ลักษณะนิสัย เจตคติ ปฏิภาณไหวพริบในการให้คำตอบที่ผู้วิจัยจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการให้มีความพร้อม

สรุปได้ว่าการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาอย่างมีจุดประสงค์ระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ความรู้ความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณลักษณะที่ต้องการ และในกรณีที่มีข้อสงสัยหรือคำถามใดไม่ชัดเจนก็สามารถถามซ้ำหรือทำความชัดเจนได้ทันที

2) ประเภทของการสัมภาษณ์

นิภา ศรีไพโรจน์ (2531, หน้า 97-98) ได้จำแนกประเภทตามแบบสัมภาษณ์มีดังนี้

(1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบของคำถามในการสัมภาษณ์ที่เหมือนกันกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน/กลุ่ม หรือเป็นแบบให้เลือกตอบ เป็นวิธีการที่ง่ายสำหรับการนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและเหมาะสมกับผู้สัมภาษณ์ที่ยังไม่มีประสบการณ์มากเพียงพอ แต่จะต้องระมัดระวังการมีตัวเลือกที่ไม่สอดคล้องกับตัวเลือกที่กำหนดให้ทำให้จำเป็นต้องตอบตามตัวเลือกที่กำหนดให้ ดังนั้นอาจจาเป็นต้องมีการกำหนดตัวเลือกแบบปลายเปิด อาทิ ◯ อื่น ๆ ให้ระบุ ..... เป็นต้น

(2) การสัมภาษณ์แบบใช้แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้เพียงประเด็น/หัวข้อเป็นแนวทางในการตั้งคำถามโดยที่ผู้สัมภาษณ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและลึกซึ้งในการนำมาพิจารณาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญมากทั้งในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และ สุภาพ ฉัตราภรณ์ (2545, หน้า 172) ได้จำแนกตามจำนวนคนที่ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview) เป็นการสัมภาษณ์ของผู้สัมภาษณ์ 1 คนต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 1 คน ที่เป็นวิธีการสัมภาษณ์โดยทั่ว ๆ ไป ที่มีหลักการ ได้แก่ ผู้สัมภาษณ์ควรหลีกเลี่ยงการโต้แย้ง โดยไม่พยายามแสดงความคิดเห็น ไม่ขัดจังหวะผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นผู้ฟังที่ดี หาวิธีการเบี่ยงเบนที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย หลีกเลี่ยงการชักจูงให้โดยใช้คำพูด ท่าทาง และหลีกเลี่ยงคำถามซ้อน คำถามนำ หรือคำถามที่ระบุเพียงใช่-ไม่ใช่ ฯลฯ

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และ สุภาพ ฉัตราภรณ์ (2545, หน้า 173) กล่าวถึงหลักการสัมภาษณ์ที่ดี เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการในการปฏิบัติดังนี้

(1) กำหนดจุดมุ่งหมายและขั้นตอนในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจนว่าในการสัมภาษณ์ต้องการข้อมูลอะไร กำหนดคำถามอะไรก่อน-หลัง และการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลได้ง่ายกว่า

(2) ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมตัวและวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ให้พร้อม กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องศึกษาในประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน กว้างขวางและลึกซึ้ง และประวัติส่วนตัวหรือลักษณะพิเศษของผู้ให้สัมภาษณ์จะได้สร้างบรรยากาศในการให้ข้อมูล พร้อมทั้งจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ อาทิ เทปบันทึกเสียง หรือกล้องถ่ายรูป ฯลฯ ให้พร้อมและสามารถใช้งานได้เมื่อต้องการ

(3) การจัดเตรียมผู้ให้สัมภาษณ์ที่จะต้องคัดเลือกผู้ที่มีและสามารถให้ข้อมูลที่ต้องการอย่างแท้จริง โดยการศึกษาประวัติเป็นรายบุคคลทั้งอดีตและปัจจุบันว่ามีความสัมพันธ์กับข้อมูลที่ต้องการมากหรือน้อยเพียงใด มีความลำเอียงที่จะบิดเบือนข้อมูลที่ให้หรือไม่

(4) กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

สิน พันธุ์พินิจ (2551, หน้า 220-222) ได้นำเสนอกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ที่ประกอบด้วยการเตรียมสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ และการติดตามการสัมภาษณ์ ดังนี้

(4.1) การเตรียมสัมภาษณ์ เป็นขั้นตอนในการวางแผน/กำหนดวัตถุประสงค์ว่าจะสัมภาษณ์ ใคร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไรให้ชัดเจน และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ผู้ช่วยวิจัย หรือยานพาหนะ ฯลฯ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

ก. กำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนการสัมภาษณ์ โดยให้ระบุวัน-เวลา สถานที่และผู้ให้สัมภาษณ์ที่ชัดเจน

ข. ประสานงานกับผู้ให้สัมภาษณ์ หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ค. เตรียมเครื่องมือในการสัมภาษณ์ อาทิ แบบสัมภาษณ์กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง ปากกา/ดินสอ ฯลฯ

ง. มีการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ในกรณีที่มีผู้สัมภาษณ์หลายคนเพื่อให้ความเข้าใจในประเด็นที่ต้องการสอดคล้องกัน ดังนี้

- อธิบายให้ทราบวัตถุประสงค์และความจาเป็นที่ต้องสำรวจข้อมูลว่ามีอย่างไรให้มีความเข้าใจอย่างชัดเจน
- ให้ผู้สัมภาษณ์ทุกคนเข้าใจในข้อคำถามที่ถูกต้อง/สอดคล้องกัน โดยการชี้แจงข้อคำถามตามแบบสอบถามทีละประเด็น พร้อมการใช้เทคนิคในการถาม
- ให้ผู้สัมภาษณ์รับทราบประเภทของข้อมูลในแต่ละข้อที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง
- ให้ศึกษาสภาพท้องถิ่น และลักษณะของสังคมที่จะไปสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการเตรียมตัว
- พยามยามปรับตัวให้เข้ากับคณะ มีความอดทน เสียสละ
- รักษาระเบียบวินัยของหมู่คณะ รักษาเวลา/มารยาท หรือการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม กับผู้ให้สัมภาษณ์
- การบริหารจัดการในการสัมภาษณ์ อาทิ การแบ่งกลุ่ม การเลือกหัวหน้ากลุ่ม เวลานัดหมาย การรับ-ส่ง ฯลฯ
- ประชุมผู้สัมภาษณ์ เพื่อรับทราบแผนปฏิบัติการและแนวทางการเก็บข้อมูล ค่าใช้จ่าย และกำหนดนัดหมายที่ชัดเจน พร้อมที่จะสัมภาษณ์

(4.2) การสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ควรไปให้ทันเวลากำหนดการที่ได้นัดหมายกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีการแต่งกายให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น พร้อมด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้ มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

ก. แนะนำตนเอง พร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์/ความสำคัญ ขอบเขตและประโยชน์ของการให้ข้อมูล และสนทนาเรื่องทั่ว ๆ ไปเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคย

ข. ใช้คำถามที่ชัดเจนโดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาท้องถิ่นที่สุภาพทีละคำถาม และให้คำอธิบายกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เข้าใจ

ค. ใช้การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการให้ข้อมูลว่าผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่เป็นจริงหรือไม่ ถ้าพบว่าไม่แน่ใจให้ปรับเปลี่ยนประเด็นคำถามใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

ง. ไม่ควรซักถามข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้โดยใช้การสังเกต อาทิ เพศ บ้านเลขที่ ลักษณะของบ้าน เป็นต้น

จ. ไม่ควรใช้เวลาเกินไปในการสัมภาษณ์และควรหยุดพักเมื่อพิจารณาสังเกตเห็นผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ค่อยให้คำตอบ และผู้สัมภาษณ์จะไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายในการซักถาม

ฉ. พยายามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลมาก ๆ โดยผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ฟังที่ดี แต่มีวิธีการกระตุ้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์พูด/แสดงความคิดเห็นในประเด็นข้อมูลที่ต้องการ

ช. ไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายในขณะฟังคาให้สัมภาษณ์ที่อาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการ

ซ. จดบันทึกข้อมูลตามที่ได้รับตามความเป็นจริงโดยไม่ต้องแปลความหรือขยายความเพราะมิฉะนั้นจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน

ฌ. ถ้าการสัมภาษณ์จำเป็นจะต้องถ่ายรูปหรือบันทึกเสียงควรจะต้องขออนุญาตและได้รับการอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน

ญ. เมื่อจะสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ควรแจ้งข้อมูล/ผลการสัมภาษณ์ให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับทราบเพื่อเพิ่มเติมหรือแก้ไขข้อมูล/ประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ยังไม่ชัดเจน

ฎ. การปิดการสัมภาษณ์ เป็นการดำเนินการนี้

- กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูล ก่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดเจตคติที่ดีในการให้สัมภาษณ์แก่ผู้อื่นต่อไปในอนาคต หรือให้ความร่วมมือในโอกาสที่ต้องการได้รับข้อมูลเพิ่มเติม
- ทบทวนความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้รับโดยการแจ้งข้อมูลให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับทราบเพื่อความชัดเจน หรือแก้ไขปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องมากขึ้น

(4.3) การติดตามการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะต้องมีการติดตามการสัมภาษณ์ของผู้สัมภาษณ์อย่างใกล้ชิดว่าได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการหรือไม่ และได้จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่ต้องการหรือไม่ (ร้อยละ 85-90) ถ้าไม่ครบตามจำนวนจะต้องมาดำเนินการตามขั้นตอนใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์ที่เพียงพอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5) การจดบันทึกในการสัมภาษณ์

ในการจดบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องดาเนินการดังนี้ (นิภา ศรีไพโรจน์, 2531, หน้า 100)

(1) จดบันทึกข้อมูลทันทีหลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์เพื่อป้องกันการลืมสาระสำคัญของข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์

(2) จดบันทึกข้อมูลเฉพาะเนื้อหาสาระที่สำคัญเท่านั้น โดยไม่ต้องแสดงความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์ประกอบ เพราะอาจจะทำให้ข้อมูลมีอคติ

(3) อย่าเว้นข้อคำถามให้ว่างในแบบฟอร์มการสัมภาษณ์โดยไม่มีการจดบันทึก ถ้าไม่มีคำตอบควรบันทึกสาเหตุว่าเพราะเหตุใด

(4) บันทึกผลโดยใช้ภาษาของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่ถ้ายาวมากควรบันทึกเนื้อหาสาระที่ต้องการ และใช้ภาษาที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

(5) ข้อความที่บันทึก จะประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล และที่อยู่ วัน-เดือน-ปีที่สัมภาษณ์ ผลการสัมภาษณ์/ข้อสังเกตขณะสัมภาษณ์หรือข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ และสรุปผลการสัมภาษณ์

6) ลักษณะของผู้สัมภาษณ์ที่ดี

ในการสัมภาษณ์ใด ๆ ผู้สัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ควรจะมีลักษณะ ดังนี้ (นิภา ศรีไพโรจน์, 2531, หน้า 101)

(1) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใสในระหว่างการสนทนาและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ

(2) มีบุคลิกลักษณะที่ดี เป็นผู้ที่มีกิริยาสุภาพ เรียบร้อย วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ การพูดจาที่ไพเราะ อ่อนหวาน ฯลฯ จะทำให้ได้รับข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจากผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ

(3) มีความว่องไวในการรับรู้/ไหวพริบดี เป็นผู้ที่มีประสาทในการรับรู้ที่ดี รวดเร็วและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) มีความอดทน เป็นผู้ที่อดทนต่อความยากลำบากในการเดินทางไปสัมภาษณ์ การรอคอยผู้ให้สัมภาษณ์ และการซักถามเพื่อให้ได้รับข้อมูลในระหว่างการสัมภาษณ์ โดยไม่แสดงกิริยาอาการที่เบื่อหน่าย

(5) มีความซื่อสัตย์ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองในการจดบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริง และต่อผู้อื่นในการแจ้งผลการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับทราบและปรับปรุงแก้ไข

(6) มีความยุติธรรม เป็นผู้ที่มีความยุติธรรมในการปฏิบัติตนต่อผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และไม่มีอคติต่อข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตนเอง

(7) มีความละเอียดรอบคอบเป็นผู้ที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ได้อย่างครบถ้วนตามประเด็นสำคัญที่กำหนด ทั้งจากการซักถามและการสังเกตสภาวะแวดล้อมในระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาสรุปผล

(8) มีความรู้ความเข้าใจในแบบสัมภาษณ์ เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์อย่างชัดเจนและสามารถใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ได้อย่างคล่องแคล่ว

(9) มีความสนใจในการสัมภาษณ์ เป็นผู้ที่ให้ความสนใจในประเด็นที่สัมภาษณ์/ข้อคำถามทำให้สามารถซักถามผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้รับข้อมูลตามวัตถุประสงค์

7) ลักษณะของการใช้คำถามในการสัมภาษณ์

ในการใช้คำถามในการสัมภาษณ์ได้จำแนกลักษณะการใช้คำถามตามช่วงเวลาการสัมภาษณ์ ดังนี้ (โยธิน แสวงดี, 2551, หน้า 143)

(1) คำถามสร้างความคุ้นเคย เป็นคำถามที่กำหนดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของการสัมภาษณ์เพื่อสร้างความคุ้นเคย/บรรยากาศที่เป็นกันเองระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์โดยที่ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง/ทีมงานแล้วให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แนะนำตนเอง และนำสนทนาในเรื่องทั่ว ๆ ไป

(2) คำถามหลักที่เฉพาะเจาะจง เป็นคำถามที่กำหนดขึ้นใช้ในระหว่างการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับประเด็นหลักที่ต้องการคำตอบอย่างแท้จริง ที่ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนลึกซึ้ง ที่จะสามารถนำมาใช้เป็นประเด็นในการสนทนาได้อย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามธรรมชาติให้มากที่สุด

(3) คำถามสร้างผ่อนคลาย/เพิ่มเติม เป็นคำถามที่กำหนดขึ้นเมื่อผู้สัมภาษณ์พิจารณาว่าได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพียงพอแล้ว ที่อาจจะเป็นการสรุปข้อมูลที่ได้รับเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทบทวนคำตอบที่ให้ข้อมูลด้วยตนเอง หรือการกล่าวเพื่อแสดงการขอบคุณ/มอบของที่ระลึก และการเปิดโอกาสให้ในภายหลังในกรณีต้องการได้รับข้อมูลเพิ่มเติม

เทียนฉาย กีระนันทน์ (2537, หน้า 103) ได้เสนอวิธีการซักถามในการสัมภาษณ์ มีดังนี้

(1) การซักถามเพื่อให้ได้ประเด็นที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อาทิ มีข้อมูลที่ต้องการจะเพิ่มเติมอีกไหมครับ ฯลฯ

(2) การซักถามเพื่อให้ได้ประเด็นที่ชัดเจนเพิ่มขึ้น อาทิ กรุณาอธิบายเพิ่มเติม หรือยกตัวอย่างประกอบด้วย ฯลฯ

(3) การซักถามเพื่อให้ได้ประเด็นที่มีรายละเอียดที่ต่อเนื่อง ลึกซึ้ง อาทิ รับทราบข้อมูลมาจากไหน มีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นนี้ ฯลฯ

(4) การซักถามที่มีการกำหนดข้อสมมุติที่เป็นเงื่อนไข อาทิ สมมุติให้ท่านมีโอกาสเลือกท่านจะเลือกเป็น.....ฯลฯ

(5) การซักถามเพื่อให้ได้ปฏิกิริยาโต้ตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ที่จะมีต่อสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น หรือให้ได้ข้อมูลที่ซ่อนเร้นในความคิดนั้น ๆ อาทิ คุณเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร.....

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553, หน้า 135) ได้นำเสนอว่าการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้รับข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ผู้สัมภาษณ์ควรใช้คำถามที่มีลักษณะดังนี้

(1) การสัมภาษณ์ต้องใช้เทคนิคคำถามที่ยั่วยุให้ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการตอบคำถามด้วยความเต็มใจ

(2) การใช้คำถามที่ตรงประเด็น ชัดเจนไม่กำกวมเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้คำตอบที่ตรงประเด็น

(3) การใช้คำถามที่มีความเชื่อมั่นสูง หมายถึง การใช้คำถามเดิมจะได้คำตอบที่เหมือนเดิม

(4) คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ควรจะได้คำตอบที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงในกรณีที่คล้ายคลึงกันได้เป็นอย่างดี

8) วิธีวิเคราะห์และสรุปผลจากการสัมภาษณ์

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จะมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล ดังนี้ (ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และ สุภาพ ฉัตราภรณ์, 2545, หน้า 177)

(1) ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น ว่าน่าเชื่อถือเพียงใด มีหลักฐานใดในการพิจารณาประกอบ ดังนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล

(2) ลดทอนข้อมูลจากรายละเอียดไปสู่ภาพรวมที่แสดงแบบแผนของความคิดหรือพฤติกรรม

(3) ในกรณีการสัมภาษณ์กลุ่ม ข้อมูลที่สรุปจะต้องเป็นภาพรวมของกลุ่มที่สะท้อนอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มด้วย

(4) การนำเสนอข้อมูล ทั้งในการสัมภาษณ์รายบุคคลหรือรายกลุ่ม จะใช้วิธีการบรรยาย ที่เสริมด้วยคำพูดของให้ผู้สัมภาษณ์บางตอนที่เน้นความหมายให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

9) ข้อดีและข้อจำกัดของการสัมภาษณ์ มีดังนี้

ในการใช้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อดีและข้อจำกัด ดังนี้ (นิภา ศรีไพโรจน์, 2531, หน้า 101-102)

ข้อดีของการสัมภาษณ์ มีดังนี้

(1) แก้ปัญหาการได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนมาค่อนข้างน้อย

(2) สามารถให้คำชี้แจงเพิ่มเติมในข้อคำถามที่ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสงสัยให้มีความชัดเจนมากขึ้น และซักถามข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อพิจารณาว่ายังได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน

(3) นำไปใช้ได้กับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างหลากหลายลักษณะ และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับบุคคลที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้

(4) ใช้การสังเกตในระหว่างการสัมภาษณ์ทั้งบุคลิกภาพ แววตา กิริยาท่าทางของผู้ให้สัมภาษณ์ และสภาวะแวดล้อมที่จะนำมาประกอบการพิจารณาสรุปผลข้อมูล

(5) ผู้ให้สัมภาษณ์มีความพยายามที่จะให้ข้อมูล เนื่องจากเป็นการให้ข้อมูลแบบเผชิญหน้า

ข้อจำกัดของการสัมภาษณ์ มีดังนี้

(1) ต้องใช้เวลา แรงงาน และงบประมาณจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ห่างไกลกัน

(2) ผู้ให้สัมภาษณ์ อาจจะเกิดความละอายในการให้ข้อมูลบางลักษณะที่ต้องการความเป็นส่วนตัว

(3) ผู้สัมภาษณ์จะต้องเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จึงจะทำให้ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน

(4) กรณีใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างทำให้ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ค่อนข้างยุ่งยากโดยเฉพาะกรณีที่มีผู้สัมภาษณ์หลายคน

(5) ขจัดอคติของผู้สัมภาษณ์ที่มีต่อผู้ให้สัมภาษณ์ได้ยากในกรณีรู้จักกันเป็นส่วนตัว

(6) ภาษาของผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ในการสื่อความหมายที่ไม่สอดคล้องกันก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน

10) การหาประสิทธิภาพของการสัมภาษณ์

(1) ความเที่ยงตรงของการสัมภาษณ์ พิจารณาได้จากเนื้อหาสาระในข้อคำถามที่กำหนดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์/ประเด็นของการสัมภาษณ์ และจะต้องได้รับมาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบ

(2) ความเชื่อมั่นจะตรวจสอบได้จากการหาความสอดคล้องของการตอบจากการสัมภาษณ์มีดังนี้

- การสัมภาษณ์ซ้ำ เป็นการสัมภาษณ์ซ้ำโดยให้ผู้สัมภาษณ์คนเดียวไปสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนเดียวแล้วนำผลมาหาค่าสหสัมพันธ์ หรือค่าร้อยละของความคงที่ในการตอบ ถ้าพบว่ามีค่าสหสัมพันธ์หรือค่าร้อยละของความคงที่ในการตอบสูงแสดงว่าการสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่นสูง

- การสัมภาษณ์โดยใช้ผู้สัมภาษณ์หลายคน เป็นการสัมภาษณ์โดยใช้ผู้สัมภาษณ์หลายคนเก็บข้อมูลโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน แล้วนำข้อมูลมาหาความสอดคล้องระหว่างข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการของแคลดอล (Kendall) หรือวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนของฮอยส์

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การสัมภาษณ์เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลประเภทหนึ่งในการทำการวิจัยและพัฒนา ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม หรือการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนา

ประมาณ 6-12 คน ซึ่งกลุ่มที่จะมีลักษณะโต้ตอบโต้แย้งกันดีที่สุดคือ 7-8 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

2.8.2 การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นวิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดให้คนที่เลือกจากประชากรที่ต้องการศึกษาจำนวนไม่มากมาร่วมวงสนทนาเพื่ออภิปรายพูดคุยโดยมุ่งประเด็นการสนทนาไปยังเรื่องที่สนใจศึกษาในการจัดการสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 6-12 คน ที่มีลักษณะบางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยในระหว่างดำเนินการ มีผู้ดำเนินรายการ และผู้จดบันทึกเป็นผู้จดย่อเนื้อหาการสนทนา และมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนา ผู้บันทึกจะถอดรายละเอียดจากเทปที่บันทึกไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป (ชาย โพธิสิตา, 2559, หน้า 12)

ลักษณะสำคัญของการสนทนากลุ่ม คือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ขนาดสมาชิกที่เหมาะสมคือ 6-12 คน โดยเลือกอย่างเจาะจงตามคุณสมบัติที่เหมาะกับประเด็นสนทนา โดยกำหนดประเด็นการสนทนาไว้ล่วงหน้า องค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม มีดังนี้ (ชาย โพธิสิตา, 2559, หน้า 14-15)

1. ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator/Researcher) ซึ่งมีความสำคัญมาก ควรมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความยืดหยุ่น ' แต่สามารถควบคุมการสนทนาให้ผู้เข้าร่วมมุ่งความสนใจในประเด็นที่ต้องการ

2. ผู้จดบันทึก (Note Taker) ทำแผนผังเลขที่นั่ง จดเฉพาะคำต้นๆ ของผู้สนทนา

3. สถานที่ (Location) ควรเดินทางสะดวก กว้างขวาง มีโต๊ะประชุม และจอแสดงผลเพื่อใช้ประกอบในการสนทนากลุ่ม

4. อุปกรณ์ (Instrument - Tape recorder) เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเสียง โสตทัศนูปกรณ์ เป็นต้น

5. ระยะเวลา (Duration) ไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง

6. แนวคำถาม

7. เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว (เล็กน้อย)

ขั้นตอนหลักการเตรียมการสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (ชาย โพธิสิตา, 2559, หน้า 14-16)

1. การกำหนดหัวข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยมีการกำหนดปัญหา คำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ชัดเจนว่าต้องการทำสิ่งใด และงานวิจัยที่เรียบร้อยจะมีลักษณะ

อย่างไร นอกจากนี้ ต้องมีการเตรียมผู้ดำเนินการสนทนา (Modulator) ผู้ช่วยหรือทีมวิจัยเพื่อคอยอำนวยความสะดวกและการสังเกตพฤติกรรมในขณะสนทนา

2. ประชากรเป้าหมายและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดประชากรเป้าหมายที่จะให้ข้อมูลตอบการวิจัยที่ดีที่สุดที่สัมพันธ์กับหัวข้อและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทั่วไปอาจมีลักษณะร่วมบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน เช่น เพศ อายุ แหล่งที่อยู่อาศัย ประสบการณ์การทำงาน ฯลฯ ซึ่งจะทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มดำเนินการได้ราบรื่นยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดกลุ่มมไม่มีสูตรที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับคำถามหลักของการวิจัย

3. มโนทัศน์ คำถาม และประเด็นเพื่อการซักถามต่อ (Concepts, Questions and Probes) แนวคำถามปกติมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยต้องกำหนดประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาการวิจัยประมาณ 3 – 4 ประเด็น เพื่อใช้เป็นแนวทางกว้าง ๆ ในการเก็บข้อมูล

4. การจัดการสนทนากลุ่ม

4.1 การเริ่มต้นการสนทนากลุ่ม โดยการสร้างสัมพันธภาพบนพื้นฐานความเท่าเทียมของทุกคน ก่อนเริ่มอาจมีการละลายพฤติกรรมตามความเหมาะสม หรือรวบรวมข้อมูลภูมิหลังของผู้ร่วมสนทนา อธิบายวัตถุประสงค์ กำหนดกติกาพื้นฐาน และปรึกษาหารือร่วมกัน โดยไม่มีการตัดสินว่าผิดหรือถูก

4.2 การดำเนินการสนทนากลุ่ม อาจเริ่มการสนทนาจากประเด็นย่อยเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นหลักของการสนทนากลุ่ม ผ่านกระบวนการเล่าเรื่อง การนำเสนอ ฯลฯ เพื่อให้ผู้รวมสนทนาระบุพฤติกรรม ปัจจัย เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาทั้งนี้ ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องแสดงความเป็นกลาง และสามารถจัดการกบความขัดแย้งที่เกิดระหว่างการสนทนา

4.3 การยุติการสนทนา โดยขอให้ผู้ร่วมสนทนาสรุปสิ่งที่ตนเองได้ให้ความเห็นหรือสะท้อน (Feedback) กระบวนการสนทนากลุ่มย่อย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และตีความ จากการถอดเทปแบบคำต่อคำ แล้วจึงวิเคราะห์คำตอบ โดยอาจมีการยกคำพูดของผู้ร่วมสนทนามาใส่ในรายงานเพื่ออ้างอิงหรือสนับสนุนการวิจัยในแต่ละประเด็น

2.9 บริบทของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.) หรือเดิมเรียกว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมาเป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีจริยธรรมและคุณธรรม เป็นแบบอย่างในสังคม โดยก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อปีพุทธศักราช 2501 ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นแห่งแรก ด้วยการนำแบบอย่างการศึกษาพุทธศาสนาที่ประเทศศรีลังกาที่จัดการเรียนการสอนแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์มาเป็นแนวทางการศึกษาพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนไทย และได้แพร่หลายขยายสาขาออกไปทั่วประเทศ โดยมุ่งสอนพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการเรียนการสอนวิชาการเสริม เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งหลักสูตรนักธรรมบาลี เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่มีใจรักในวิชาการเหล่านี้ได้เรียนรู้อย่างเต็มที่และเกื้อกูลกับวิชาที่เรียนในโรงเรียนตามปกติ (พระวัชระ เทวสิรินาโค และคณะ, 2563, หน้า 4)

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.) รวมถึงศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่จึงมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ (พระวัชระ เทวสิรินาโค และคณะ, 2563, หน้า 6)

1. เป็นศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาของชุมชน คือ เป็นแหล่งการเรียนรู้พระพุทธศาสนา มีการจัดการเรียนการสอน 3 ภาค คือ 1) ภาคบังคับวิชาพระพุทธศาสนา 2) ภาควิชาเลือก มีการสอนเสริมวิชาสามัญ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีวิชาเลือกตามความถนัดของนักเรียน เช่น ดนตรีไทย โปงลาง ศิลปะ และหลักสูตรนักธรรมบาลี เป็นต้น 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

2. เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมของชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่มีบทบาทในการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับทุกภาคส่วนในพื้นที่ เช่น การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรม จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมธำรงไว้ขนบธรรมเนียมประเพณีทางวัฒนธรรมที่งดงาม เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชนและประชาชนในทุกช่วงวัยให้เป็นคุณธรรม มีปัญญาและมีความสุข และมีความสมานฉันท์สามัคคีภายในชุมชน

3. เป็นศูนย์พัฒนาอาชีพของชุมชน เปิดบริหารเป็นศูนย์ฝึกอาชีพใช้เป็นที่ฝึกอบรมอาชีพแก่เด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนที่ต้องการพัฒนาอาชีพ เช่น งานบริการ งานฝึกฝีมือต่าง ๆ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้ทุกคนในชุมชนที่งานทำอย่างทั่วถึง ยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น

4. เป็นศูนย์ต้นแบบแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนคุณธรรมอย่างเต็มที่มีภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน “บวร” ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยจัดกิจกรรมในมิติต่าง ๆ ที่สามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้ศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนตนเองให้เป็นชุมชนคุณธรรม เป็นการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัดบ้านขุนตั้งอยู่เลขที่ 129 หมู่ที่ 3 ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 โดยมีพระอธิการวิชาญ อิทธินาโค (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระวชิรกิจโสภณ) เป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน มีจุดประสงค์ในการพัฒนาวัดว่า “ให้การอบรมศีลธรรมแก่ประชาชน เพื่อสร้างสันติสุขให้แก่ชาวโลก” โดยในปีพ.ศ. 2559 วัดบ้านขุนมีสถานะเป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาจนถึงปัจจุบัน และมีการจัดการเรียนการสอนนักธรรมบาลี และนำผู้เรียนเข้าสอบบาลีสนามหลวงเป็นประจำทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนผู้เข้าสอบ 276 คน/รูป และในปี พ.ศ. 2565 คาดว่าจะมีผู้เข้าสอบ 237 คน/รูป

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลพร อ่อนภูเขา (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1. องค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือกในการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ด้านการสร้าง เครื่องมือ สื่อและพัฒนาวิธีการในการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 5) ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยรวม อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด 2. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. การพัฒนาแนวทางการนิเทศ

ภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือกในการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ด้านการสร้าง เครื่องมือ สื่อและพัฒนาวิธีการในการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 5) ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน แนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาล) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 รูป/คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2. การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยการจัดสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลางจากผู้ให้ข้อมูลคือ จำนวน 15 รูป/คนเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินที่ถามความเหมาะสมใน 4 ด้าน คือ โดยประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและประโยชน์ สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลางพบว่า สภาพการบริหารจัดการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3 ด้าน คือ 1. ด้านนโยบายและแผน ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ 2) ความคาดหวังต่อผู้เรียน 2. ด้านวิชาการ 1) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน 3. ด้านบุคลากร 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) ความสามัคคีของบุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากร 2. รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลางพบว่า รูปแบบการบริหารด้านนโยบายและแผนตามหลักศีล 3 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 4 แนวทางตามหลักปัญญา 5 แนวทาง รูปแบบการบริหาร

ด้านวิชาการตามหลักศีล 4 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 5 แนวทางตามหลักปัญญา 3 แนวทาง และรูปแบบการบริหารด้านบุคลากร ตามหลักศีล 4 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 4 แนวทางตามหลักปัญญา 3 แนวทาง 3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางทั้ง 4 ด้าน มี 3 รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาครูให้สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายของหลักสูตรการดำเนินการต้องจัดเป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพมากที่สุด

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิจัย R&D (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

3.8 การนำเสนอข้อมูล

3.1 วิธีการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย ขั้นตอน การดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (R_1) ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการยกระดับผลสัมฤทธิ์ การดำเนินการในขั้นนี้ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการยกระดับผลสัมฤทธิ์ จากตำรา เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 สรุปข้อมูลการศึกษาการบริหารการศึกษาด้านการนิเทศ จากการวิเคราะห์เอกสารมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา และนำตัวแปรที่ได้ไปสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire)

1.3 ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้วยดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งพิจารณาค่า IOC ที่มากกว่า 0.67 ขึ้นไป

1.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอินทราราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ รวมผู้ให้ข้อมูล 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ (α-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.872

1.5 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 116 รูป/คน

1.6 รวบรวมข้อมูล นำมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละรายการในแต่ละด้านด้วยค่าเฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระยะที่ 1 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Design and Development : Development1 (D_1)) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ การดำเนินการในขั้นนี้ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างโมเดลเชิงแนวคิด (Conceptual model) ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

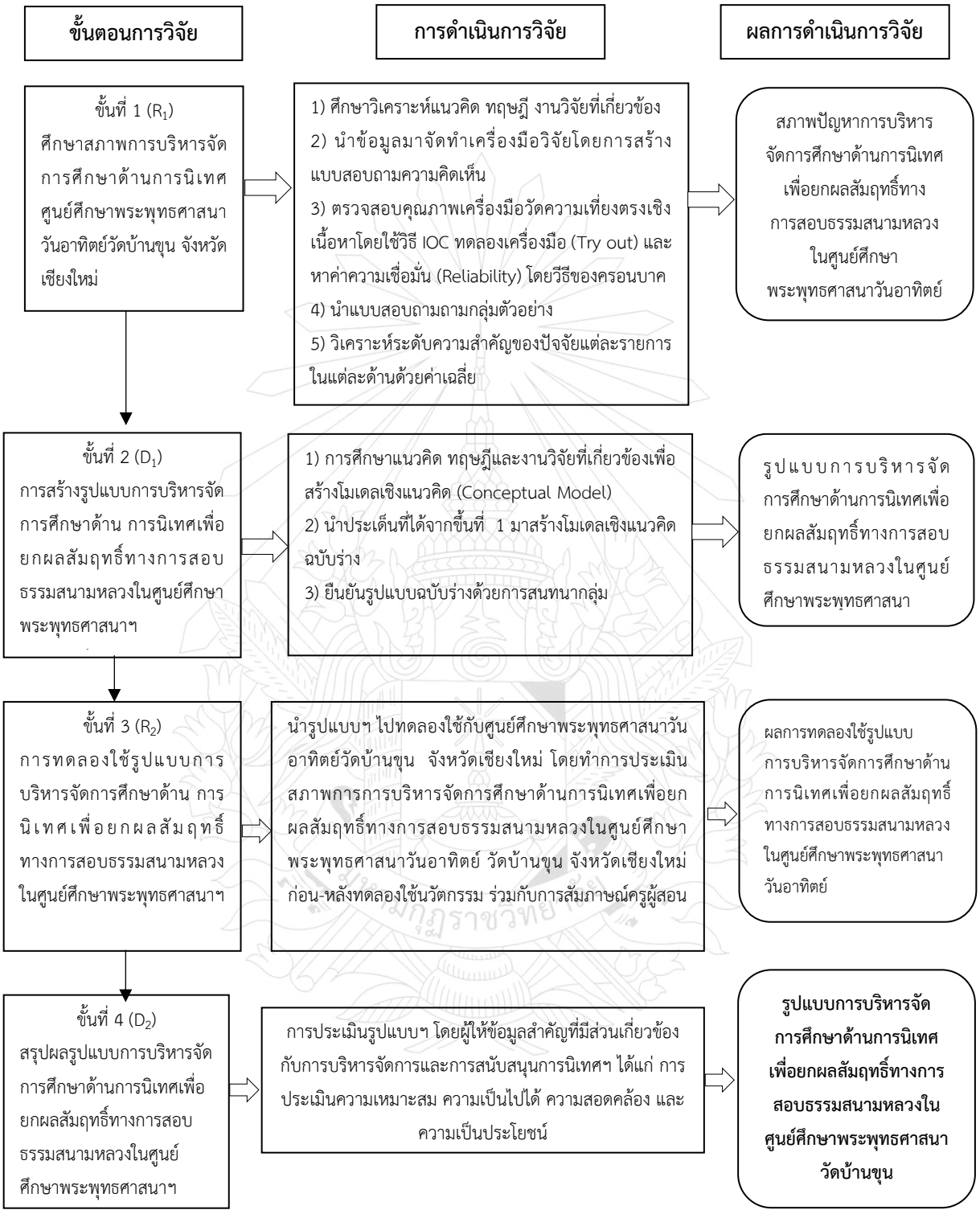
2.2 นำองค์ประกอบของรูปแบบจากผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละรายการในแต่ละด้านด้วยค่าเฉลี่ย สังเคราะห์ร่วมกับโมเดลเชิงแนวคิดจากแนวคิด ทฤษฎี ได้รูปแบบฉบับร่าง

2.3 นำรูปแบบฉบับร่างเข้าสู่การสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้นวัตกรรม (Implementation : Research 2 (R2)) ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการประเมินสภาพการการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลังทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 116 คน/รูป และสัมภาษณ์ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระยะที่ 2 การประเมินนวัตกรรม (D_2) ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (D_2) โดยปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ฉบับสมบูรณ์ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และถูกต้องครอบคลุม ปรับปรุงและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป สรุปขั้นตอนการดำเนินการอธิบายได้แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังภาพที่ 3.1

ขั้นตอนการดำเนินการอธิบายได้แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยจึงกำหนดหัวข้อประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล เสนอตามขั้นตอนการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (R_1) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระยะที่ 1 สร้างและพัฒนารูปแบบ (D_1) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้นวัตกรรม (R_2) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (R_1) ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ คือผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 162 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ คือ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กรในท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้มาจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ดังนี้

ประชากรทั้งหมด 162 รูป/คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{162}{1 + 162(0.05)^2}$$

$$n = \frac{162}{1 + 0.405}$$

$$n = \frac{162}{1.405}$$

$$n = 115.3$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 116 รูป/คน

จากสูตรได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ รวม 116 คน/รูป สุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระยะที่ 1 สร้างรูปแบบ (D_1)

ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันรูปแบบ โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสอบธรรมสนามหลวงอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 6 รูป/ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร.	
พระครูใบฎีกาธนวัฒน์ ปญญาวุฒโท	เจ้าคณะตำบลหางดง เขต 2
พระครูปลัดธนกร ธนปญโญ	ครูสอนธรรมศึกษา
นายพิตรบูล กิติมา	ผู้อำนวยการโรงเรียน
นายคณาวุฒิ คำพินิจ	ครูสอนธรรมศึกษา
นางสาวณีราวรรณ นำมะ	ครูสอนธรรมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบ (R_2)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครู ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ คือ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กร

ในท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 116 คน/รูป สุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบ (D_2)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการสนับสนุนการนิเทศฯ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ รวมจำนวน 9 คน/รูป ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่ ผู้อำนวยการ กรรมการของศูนย์ จำนวน 3 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 3 ท่าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กรในท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

1.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น โดยนำสรุปข้อมูลมานิยามตัวแปรและจัดทำข้อกระทงคำถาม แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำแนกรายกลุ่ม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 40 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert’s Five Rating Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายความว่า ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

1.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำไปวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC เป็นรายข้อมีค่ามากกว่า 0.6 ขึ้นไป และปรับปรุงแบบสอบถามความคิดเห็นตามข้อเสนอแนะ

1.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอินทราราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ (α-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.872 (ภาคผนวก ค.)

1.5 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 รูป/คน โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มาวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละรายการในแต่ละด้านด้วยค่าเฉลี่ย เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปในเบื้องต้น

2. การสนทนนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันรูปแบบฯ โดยกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มใช้เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ 6 รูป/ท่าน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ร่างประเด็นการสนทนากลุ่ม เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องจัดเก็บในขั้นตอนนี้ (ภาคผนวก ข.)

2.2 ทำการนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในวันจัดการสนทนากลุ่ม เช่น อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ คอมพิวเตอร์ จอภาพ เนื้อหาและประเด็นนำเสนอ ไฟล์งานต่าง ๆ อุปกรณ์บันทึกเสียง และอุปกรณ์จดบันทึก เป็นต้น

2.3 จัดการสนทนากลุ่มในวันที่ 11 พฤษภาคม 2566 ณ ห้องประชุมวัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เวลา 13.00 น.

2.4 นำผลการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

3. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบในขั้นการทดลองใช้ โดยสัมภาษณ์ 6 รูป/ท่าน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ร่างแบบสัมภาษณ์ เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องจัดเก็บในขั้นตอนนี้ (ภาคผนวก ข.)

3.2 ทำการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 ท่าน พร้อมทั้งเตรียมอุปกรณ์บันทึกเสียง และจดบันทึก

3.3 ทำการสัมภาษณ์จนครบ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) ศึกษาความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลังใช้รูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

4.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น โดยนำสรุปข้อมูลมานิยามตัวแปรและจัดทำข้อกระทงคำถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert’s Five Rating Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับมากที่สุด

4 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับมาก

3 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับปานกลาง

2 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับน้อย

1 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับน้อยที่สุด

4.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำไปวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC เป็นรายข้อมีค่ามากกว่า 0.6 ขึ้นไป และปรับปรุงแบบสอบถามความคิดเห็นตามข้อเสนอแนะ

4.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอินทราราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ (α-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.897 (ภาคผนวก ค.)

4.5 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 รูป/คน โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจก่อน-หลังทดลองใช้รูปแบบ

5. แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) เพื่อประเมินรูปแบบฯ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบรายการ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้องครอบคลุม โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC เป็นรายข้อมีค่ามากกว่า 0.6 ขึ้นไป

5.2 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบรายการ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอินทราราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ (α-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.845 (ภาคผนวก ค.)

5.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบรายการ ไปใช้ในการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ หลังดำเนินการทดลองกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อประเมินรูปแบบ 3 กลุ่ม 9 รูป/ท่าน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูลโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ประเด็นการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบรายการ ไปเก็บข้อมูลในแต่ละขั้นตอนกระบวนการวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติในการวิจัย นำเสนอตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (R_1)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 (R1) อธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละรายการในแต่ละด้าน เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบฯ ในเบื้องต้น ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ให้ถือว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล อยู่ในช่วงระดับความคิดเห็นใดหมายถึงระดับการปฏิบัตินั้นตรงตามสภาพจริง โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best & Kahn (2006) ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายความว่า ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบ (D_1)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาระยะที่ 1 (D_1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลโมเดลเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์กับระดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละรายการในแต่ละด้านองค์ประกอบของรูปแบบฯ ในเบื้องต้น ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากขั้นตอนที่ 1 แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิทำการยืนยันรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้นวัตกรรม (R_2)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2 (R_2) เป็นขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศกับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 10 ท่าน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จากการทดลองใช้

ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลังใช้รูปแบบ วิเคราะห์โดย Pair t-test

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบ (D_2)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ คือปการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบรายการโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการสนับสนุนการนิเทศฯของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ให้ ถือว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลอยู่ในช่วงระดับความคิดเห็นใด หมายถึงระดับการปฏิบัตินั้นตรงตามสภาพจริง โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best & Kahn (2006) ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายความว่า ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีดำเนินการ

วัตถุประสงค์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
R1: ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ			
เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	กลุ่มตัวอย่าง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 116 คน/รูป (สุ่มตามความสะดวกจาก ปชก. 162 คน/รูป)	แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษา	สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
D1: ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระยะที่ 1 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Design and Development)			
เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องได้รูแบบฉบับร่าง แล้วยืนยันรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 6 รูป/คน	การสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหาสรุปความประกอบการบรรยาย

ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีดำเนินการ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
R2: ขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ (ทดลองแบบ Quasi-Experimental+ตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ใช้รูปแบบ)			
เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 10 ท่าน	การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบฯ	การสรุปความประกอบการบรรยาย
	กลุ่มตัวอย่าง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 116 คน/รูป (สุ่มตามความสะดวกจาก ปชก. 162 คน/รูป)	แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการฯ ก่อน-หลังใช้รูปแบบ	วิเคราะห์โดย Pair t-test
D2: ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระยะที่ 2 การสรุปผลรูปแบบ			
เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อประเมินรูปแบบ 3 กลุ่ม รวม 9 รูป/ท่าน	แบบสอบถามเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาฯ	สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอผลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียงตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 5 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

3.8 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอรายงานในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 116 รูป/คน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กรในท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
ชาย	46	39.66
หญิง	70	60.34
รวม	**116**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 60.34 และเพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 39.66

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	8	6.90
30 – 39 ปี	26	22.41
40 – 49 ปี	43	37.07
50 ปีขึ้นไป	39	33.62
รวม	**116**	**100.00**

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 40–49 ปี จำนวน 43 คนคิดเป็นร้อยละ 37.07 รองลงมามีอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 33.62 รองลงมาอายุ 30-39 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 รองลงมาน้อยที่สุดต่ำกว่า 30 ปีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	98	84.48
สูงกว่าปริญญาตรี	18	15.52
รวม	**116**	**100.00**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 98 คนคิดเป็นร้อยละ 84.48 รองลงมาจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.52

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา	6	5.17
อาจารย์ผู้สอน	27	23.28
ผู้ปกครอง	65	56.03
กรรมการของศูนย์	18	15.52
รวม	**116**	**100.00**

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครอง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 56.03 รองลงมาเป็นอาจารย์ผู้สอน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 23.28 รองลงมาเป็นกรรมการศูนย์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.52 และผู้บริหาร จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.17

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	16	13.79
6 - 10 ปี	27	23.28
11 – 15 ปี	49	42.24
มากกว่า 15 ปี	24	20.69
รวม	**116**	**100.00**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 11–15 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็น ร้อยละ 42.24 รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 23.28 รองลงมามีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.69 และ รองลงมาน้อยที่สุดมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 13.79

4.1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศฯ

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม

สภาพการบริหาร	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สภาพปัจจุบันของการบริหาร	3.54	0.46	มาก
2. การวางแผนนิเทศ	3.51	0.37	มาก
3. การดำเนินการนิเทศ	3.60	0.40	มาก
4. การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ	3.57	0.42	มาก
รวม	**3.56**	**0.44**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$= 3.56, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$= 3.60, S.D.= 0.40) รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ ($\bar{X}$= 3.57, S.D.=0.42) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ($\bar{X}$= 3.54, S.D.= 0.46) และด้านการวางแผนนิเทศ ($\bar{X}$= 3.51, S.D.= 0.37) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน

การศึกษาสภาพปัจจุบัน	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงาน ในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศ	3.33	0.77	ปานกลาง
2. ผู้บริหารจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.39	0.78	ปานกลาง
3. ผู้บริหารจัดให้มีเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเป็นระบบ	3.83	0.86	มาก
4. ผู้บริหารสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทุกรายวิชา	3.72	0.83	มาก
5. ผู้บริหารมีการวิเคราะห์นโยบายของกระทรวงเพื่อนำมากำหนดเป้าหมายคุณภาพ การศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.44	0.70	ปานกลาง
6. ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการดำเนินการนิเทศภายใน	3.36	0.63	ปานกลาง
7. ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาทางเลือกการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศภายใน	3.67	0.73	มาก
8. ผู้บริหารจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศภายใน	3.74	0.56	มาก

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน (ต่อ)

การศึกษาสภาพปัจจุบัน	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9. ผู้บริหารจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศร่วมกันศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกัน	3.29	0.42	ปานกลาง
10. ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานนิเทศภายใน	3.61	0.71	มาก
รวม	**3.54**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$= 3.54, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่า ข้อ 3. มีผู้บริหารจัดให้มีเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$= 3.83, S.D.=0.86) รองลงมาคือ ข้อ 8. ผู้บริหารจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศภายใน ($\bar{X}$= 3.74, S.D.= 0.56) และข้อ 4. ผู้บริหารสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกรายวิชา ($\bar{X}$ = 3.72, S.D.= 0.83) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 9. ผู้บริหารจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน และจัดทำโครงการนิเทศร่วมกัน ($\bar{X}$ = 3.29, S.D. = 0.42)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวางแผนการนิเทศ

การวางแผนนิเทศ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารจัดตั้งคณะทำงานรับผิดชอบด้านการวางแผนนิเทศภายใน	2.24	0.69	น้อย
2. ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจ เป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนการนิเทศภายในของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.45	0.67	ปานกลาง
3. ผู้บริหารนำข้อมูลจากการสำรวจปัญหา และความต้องการมาใช้วางแผนการดำเนินการนิเทศภายใน	3.68	0.80	มาก
4. ผู้บริหารกำหนดแผนการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.82	0.85	มาก
5. ผู้บริหารกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ไว้อย่างชัดเจน	3.32	0.74	ปานกลาง
6. ผู้บริหารกำหนดขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในไว้อย่างชัดเจน	3.91	0.72	มาก
7. ผู้บริหารกำหนดการนิเทศภายในอยู่ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.49	0.80	ปานกลาง
8. ผู้บริหารจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศ	2.44	0.75	น้อย
9. ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการดำเนินการนิเทศภายในให้มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย	4.11	0.67	มาก
10. ผู้บริหารจัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน และจัดทำโครงการนิเทศภายใน	3.29	0.66	ปานกลาง
11. ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับเครื่องมือและการติดตามการนิเทศ	4.13	0.79	มาก
12. ผู้บริหารจัดให้มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานนิเทศภายในในแต่ละกิจกรรม	4.28	0.79	มาก
รวม	**3.51**	**0.37**	**มาก**

จากตารางที่ 4.8 พบว่าระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผนนิเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51, S.D.= 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่าข้อ 12. ผู้บริหารจัดให้มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานนิเทศภายในในแต่ละกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.= 0.79) รองลงมาคือข้อ 11. มีผู้บริหาร

สร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับเครื่องมือ และการติดตามการนิเทศ ($\bar{X}$ = 4.13, S.D.= 0.79) และข้อ 9. ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการดำเนินการนิเทศภายในให้มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ($\bar{X}$= 4.11, S.D. = 0.67) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือข้อ 1. ผู้บริหารจัดตั้งคณะทำงานรับผิดชอบด้านการวางแผนนิเทศภายใน ($\bar{X}$ = 2.24, S.D. = 0.69)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดำเนินการนิเทศ

การดำเนินการนิเทศ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารมีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศในด้านวิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ และการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายใน	3.78	0.65	มาก
2. ผู้บริหารจัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายใน	3.80	0.66	มาก
3. ผู้บริหารมีการติดตามกำกับดูแล ในการนำความรู้ที่ได้จากการนิเทศภายในไปประยุกต์ใช้	3.34	0.69	ปานกลาง
4. ผู้บริหารมีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของครูผู้สอนในโรงเรียน	3.47	0.84	ปานกลาง
5. ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศภายในให้มีความเป็นประชาธิปไตย	3.49	1.05	ปานกลาง
6. ผู้บริหารจัดให้มีการปฏิบัติงานตามปฏิทิน/ แผนงานนิเทศภายใน โรงเรียนที่กำหนดไว้	3.62	0.85	มาก
7. ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายใน และจัดให้มีบรรยากาศ ที่ดีในการดำเนินงานนิเทศภายใน	3.75	0.52	มาก
8. ผู้บริหารกำหนดให้มีการนำผลที่ได้จากการนิเทศภายในไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของครูผู้สอน	3.53	0.71	มาก
รวม	**3.60**	**0.40**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่าระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดำเนินการนิเทศโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่า ข้อ 2. ผู้บริหารจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการ

ปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายในมีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$=3.80, S.D.=0.66) รองลงมาคือ ข้อ 1. ผู้บริหารมีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ ในด้านวิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ และการประเมินผล การดำเนินการนิเทศภายใน ($\bar{X}$= 3.78, S.D.= 0.65) และข้อ 7. ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายใน และจัดให้มีบรรยากาศ ที่ดีในการดำเนินงานนิเทศภายใน ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.52) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือข้อ 3. ผู้บริหารมีการติดตาม กำกับ ดูแล ในการนำความรู้ที่ได้จากการนิเทศภายในไปประยุกต์ใช้ ($\bar{X}$ = 3.34, S.D. = 0.69)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ

การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายใน	3.42	0.69	ปานกลาง
2. ผู้บริหารจัดให้มีการประชุม สรุป อภิปรายผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา	3.64	0.69	มาก
3. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายใน	3.68	0.70	มาก
4. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน	3.70	0.80	มาก
5. ผู้บริหารจัดให้มีการดำเนินการประเมินผล 3 ระยะ คือ ก่อนการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน	3.84	0.62	มาก
6. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ	3.05	0.72	ปานกลาง
7. ผู้บริหารจัดให้มีการสรุปผล ประเมินผล และรายงานผลการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา	3.58	0.57	มาก
8. ผู้บริหารจัดให้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปรายงานผลการนิเทศภายใน ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา	3.65	0.77	มาก
รวม	**3.57**	**0.42**	**มาก**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ

โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57, S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่าข้อ 5. มีผู้บริหารจัดให้มีการดำเนินการประเมินผล 3 ระยะ คือ ก่อนการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงานและหลังการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$= 3.84, S.D.= 0.62) รองลงมาคือ ข้อ 4. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน ($\bar{X}$ = 3.70, S.D.= 0.80) และ ข้อ 3. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายใน ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.70) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 6. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายใน ($\bar{X}$ = 3.05, S.D. = 0.72)

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.2.1 การพัฒนาร่างรูปแบบฯ

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยในตอนที่ 2 มาสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และสภาพปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยขอนำเสนอร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบ ไปด้วยกระบวนการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ 2) ด้านการวางแผนนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ และ 4) ด้านการประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศและปัจจัยสนับสนุน 6 ปัจจัยได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ความร่วมมือของครูและบุคลากรทุกฝ่าย 3) การทำงานเป็นทีม 4) ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ 5) สภาพบรรยากาศแวดล้อมและบุคลากรทุกฝ่ายที่เอื้อต่อการนิเทศ และ 6) สื่อ เครื่องมือ และวัสดุ อุปกรณ์

ร่างรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารต้องมีกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงาน ในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศ

1.2 ผู้บริหารจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

1.3 ผู้บริหารจัดให้มีเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเป็นระบบ

1.4 ผู้บริหารสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทุกรายวิชา

1.5 ผู้บริหารมีการวิเคราะห์นโยบายของกระทรวง เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายคุณภาพการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

1.6 ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการดำเนินการนิเทศภายใน

1.7 ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางเลือกการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศภายใน

1.8 ผู้บริหารจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศภายใน

1.9 ผู้บริหารจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน และจัดทำโครงการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาร่วมกัน

1.10 ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานนิเทศภายใน

องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนนิเทศ ผู้บริหารต้องมีกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารจัดตั้งคณะทำงานรับผิดชอบด้านการวางแผนการนิเทศภายใน

2.2 ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจ เป็นแนวทางในการดำเนินการ ตามแผนการนิเทศภายในของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

2.3 ผู้บริหารนำข้อมูลจากการสำรวจปัญหา และความต้องการมาใช้วางแผนการดำเนินการนิเทศภายใน

2.4 ผู้บริหารกำหนดแผนการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

2.5 ผู้บริหารกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ไว้อย่างชัดเจน

2.6 ผู้บริหารกำหนดขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในไว้อย่าง ชัดเจน

2.7 ผู้บริหารกำหนดการนิเทศภายใน ให้อยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

2.8 ผู้บริหารจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

2.9 ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการดำเนินการนิเทศภายใน ให้มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย

2.10 ผู้บริหารจัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศภายใน

2.11 ผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับเครื่องมือ และการติดตามการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

2.12 ผู้บริหารจัดให้มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานนิเทศภายในในแต่ละกิจกรรม

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการนิเทศ ผู้บริหารต้องมีกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ดังนี้

3.1 ผู้บริหารมีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศในด้านวิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ และการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายใน

3.2 ผู้บริหารจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายใน

3.3 ผู้บริหารมีการติดตามกำกับดูแลในการนำความรู้ที่ได้จากการนิเทศภายในไปประยุกต์ใช้

3.4 ผู้บริหารมีระบบการติดต่อสื่อสารทีมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

3.5 ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศภายในให้มีความเป็นประชาธิปไตย

3.6 ผู้บริหารจัดให้มีการปฏิบัติงานตามปฏิทินแผนงานนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาที่กำหนดไว้

3.7 ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายในและจัดให้มีบรรยากาศทีดีในการดำเนินงานนิเทศภายใน

3.8 ผู้บริหารกำหนดให้มีการนำผลที่ได้จากการนิเทศภายในไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของครูผู้สอน

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ ผู้บริหารต้องมีกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ดังนี้

4.1 ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมวางแผนและกำหนดแนวทางในการ ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายใน

4.2 ผู้บริหารจัดให้มีการประชุม สรุป อภิปรายผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

4.3 ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายใน

4.4 ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน

4.5 ผู้บริหารจัดให้มีการดำเนินการประเมินผล 3 ระยะ คือ ก่อนการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน

4.6 ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4.7 ผู้บริหารจัดให้มีการสรุปผล ประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

4.8 ผู้บริหารจัดให้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปรายงานผลการนิเทศภายใน ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

ปัจจัยสนับสนุนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารด้านต่าง ๆ
2. ครูต้องมีความร่วมมือในการนิเทศ
3. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อในการนิเทศ
4. ผู้บริหารต้องเป็นนักประสานในการทำงานนิเทศภายใน มีการทำงานเป็นทีม
5. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีระบบสารสนเทศที่เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน
6. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีสื่อเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมในการนิเทศภายใน

4.2.2 ผลการยืนยันรูปแบบ

การยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการด้วยการสนทนนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 รูป/ท่าน โดยจัดการสนทนากลุ่มในวันที่ 11 พฤษภาคม 2566 ณ ห้องประชุมวัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เวลา 13.00 น. ผลการยืนยันรูปแบบฯ แสดงได้ดังนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่” ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนารูปแบบฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการบริหารจัดการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีจำนวนผู้เรียนสามารถผ่านในการสอบธรรมสนามหลวงได้มากขึ้น

พระคุณเจ้าสองในสามรูป เห็นว่ารูปแบบการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนา ควรเน้นการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้สอน มุ่งใช้ปัญญาธรรม เมตตาธรรม และความเป็นจริงในชีวิต เป็นพื้นฐานของการนิเทศ ผู้นิเทศควรเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้ร่วมคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการร่วมคิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อแนะนำให้ปฏิบัติตามสภาพจริง แล้วค่อย ๆ พัฒนาต่อไป ซึ่งเป็นความคิดริเริ่มที่ดีที่ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบฯ นี้

พระคุณเจ้าอีกหนึ่งรูป เห็นว่าการติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการอย่างสม่ำเสมอตลอดจนการรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับการนิเทศ การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข จะเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสืบไป และยังเป็นการยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาได้ดีอีกด้วย

หนึ่งในผู้ร่วมสนทนา ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่าการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบฯ ที่เหมาะสม จะเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านวิชาการของสถานศึกษาทุกประเภท เพราะเป็นการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อสร้าง “สังคมคุณธรรม” การดำเนินงาน รวมทั้งการนิเทศการสอนธรรมศึกษา จึงควรบริหารจัดการอย่างมีระบบเพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษา ป้องกันความผิดพลาดในการจัดการศึกษา และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการศึกษาต่อไป

ผู้เข้าร่วมสนทนาที่เป็นครูผู้สอนธรรมศึกษาทั้งสามท่าน เห็นว่าการที่พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสได้มีโอกาสเรียนรู้ธรรมวินัย นับว่ามีประโยชน์ต่อการที่จะช่วยส่งเสริมและดำรงรักษาพระศาสนาให้เจริญมั่นคงได้ทางหนึ่ง แต่การสอบธรรมสนามหลวงที่ผ่านมา เมื่อดำเนินการโดยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ยังขาดการนิเทศกาสอนอย่างระบบทำให้ผู้สอนชาดที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น มีผู้เรียนผ่านการสอนธรรมสนามหลวงจำนวนมากขึ้น หากมีการพัฒนารูปแบบฯ นี้ขึ้นจะช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้สอนในการปรับปรุงการเรียน

การสอน ตลอดจนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านการสอน และเป็นการปรับปรุงคุณภาพด้านการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ จึงควรพัฒนารูปแบบฯ นี้ขึ้น

2. จากรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเป้าหมาย องค์ประกอบ และการขับเคลื่อนรูปแบบไปสู่เป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเป้าหมาย องค์ประกอบ และการขับเคลื่อนรูปแบบฯ อย่างไรก็ดี ผู้บริหารควรเป็นผู้นำการขับเคลื่อนคุณภาพและสื่อสารสร้างความตระหนักให้คณะครู บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาและเป้าประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง จึงจะทำให้รูปแบบฯ มีประสิทธิภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ใน 6 รูป/คน เห็นด้วยต่อเป้าหมายของรูปแบบที่มุ่งหาแนวทางการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดนเน้นความเหมาะสมกับบริบททางการศึกษา ตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำ สภาพแวดล้อม ระบบสารสนเทศ ความร่วมมือของครู บุคลากรทุกฝ่าย การทำงานเป็นทีม และวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

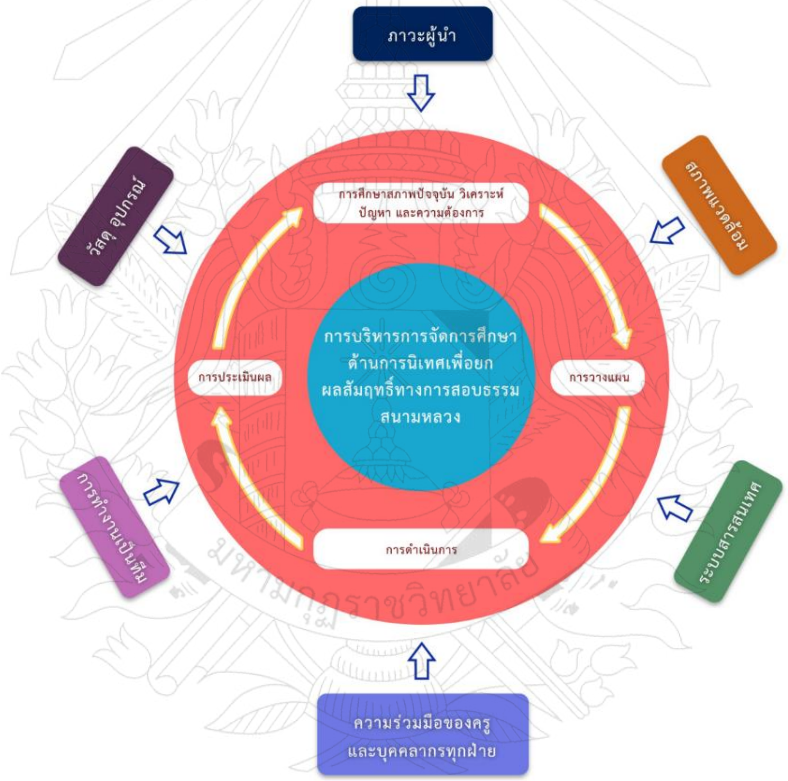
ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ใน 6 รูป/คน เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 6 ของรูปแบบฯ อันประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) สภาพแวดล้อมทางการศึกษาในสถานศึกษา 3) ระบบสารสนเทศ 4) ความร่วมมือของครู บุคลากรทุกฝ่าย 5) การทำงานเป็นทีม และ 6) วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง มีความเหมาะสมและองค์ประกอบที่จำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีประสิทธิภาพได้

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ใน 6 รูป/คน เห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์ประกอบหลักของความสำเร็จในการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนให้การนิเทศเกิดคุณภาพ พร้อมทั้งเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการนิเทศ ภายใต้เงื่อนไขที่มีสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ตอย่างจำกัด

ความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนรูปแบบไปสู่เป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมีความเป็นสอดคล้องกันว่าการนิเทศภายในสถานศึกษามีลักษณะการปฏิบัติเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งต้อง

อาศัยกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสำหรับยึดเป็นแนวทางไปสู่เป้าหมาย ด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนา อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนการบริหารจัดการอย่างเป็นพลวัต เพื่อจัดการกับปัญหาและความท้าทายที่จะตามมา คือ การสร้างคุณภาพการศึกษาด้วยธรรมศึกษาที่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและผลิตพลเมืองที่เข้มแข็ง สร้าง “สังคมคุณธรรม” พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เป็นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และความเสมอภาคต่อไป

จากการสร้างและยืนยันรูปแบบฯ ทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.3.1 ผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อพิจารณาองค์ประกอบของรูปแบบ

จากการนำรูปแบบการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ไปทดลองใช้ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 10 ท่าน ได้ตรวจสอบรูปแบบโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการทดลองใช้สรุปสาระเป็นประเด็น ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบที่นำมาสร้างการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ให้ความเห็นว่าองค์ประกอบที่นำมาสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ และขั้นตอนการดำเนินการบริหารงานนิเทศภายใน ทุกขั้นตอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานนิเทศภายใน โดยเห็นด้วย 9 ใน 10 ท่าน หรือร้อยละ 90.00 และสามารถทำให้การบริหารงานด้านการนิเทศภายใน ได้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ โดยเห็นด้วยทุกท่าน หรือร้อยละ 100.00

ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด

ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ให้ความเห็นว่าร่างรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมมีความสอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีการบริหารงาน โดยเห็นด้วย 8 ใน 10 ท่าน หรือร้อยละ 80.00 และสอดคล้องกับการดำเนินงานของการนิเทศภายใน โดยเห็นด้วย 9 ใน 10 ท่าน หรือร้อยละ 90.00 นอกจากนี้ด้านขั้นตอนสามารถนำกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเห็นด้วยทุกท่าน หรือร้อยละ 100.00

ประเด็นที่ 3 ท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด สำหรับการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ

ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ให้ความเห็นว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศไปปฏิบัติได้จริง โดยเห็นด้วย 8 ใน 10 ท่าน หรือร้อยละ 80.00 และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศภายในได้เป็นอย่างดี และเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ครูมีพัฒนาการในการปฏิบัติงาน โดยเห็นด้วย 9 ใน 10 ท่าน หรือร้อยละ 90.00 และสิ่งสำคัญคือส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง โดยเห็นด้วยทุกท่าน หรือร้อยละ 100.00

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีและยังไม่มีในรูปแบบที่นำเสนอ

ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ให้ความเห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจให้เข้าใจตรงกัน โดยเห็นด้วยทุกท่าน หรือร้อยละ 100.00

4.3.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบ

การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลังใช้รูปแบบ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ คือผู้บริหารอาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กรในท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 116 รูป/คน โดยใช้แบบสอบถาม แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการวางแผน

รายการ	การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{t}$	P
1. การเตรียมความพร้อมโดยสร้างความตระหนักแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำคัญของการนิเทศ	ก่อน	2.03	0.68	2.05	.000**
	หลัง	4.09	0.74		
2. การพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ผู้นิเทศ	ก่อน	2.01	0.69	2.15	.000**
	หลัง	4.16	0.73		
3. การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานนิเทศ	ก่อน	1.97	0.68	2.07	.000**
	หลัง	4.03	0.75		
4. การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา	ก่อน	1.99	0.69	2.09	.000**
	หลัง	4.09	0.73		
5. การกำหนดแนวทางดำเนินงาน ระยะเวลาและงบประมาณ	ก่อน	1.97	0.69	2.13	.000**
	หลัง	4.10	0.73		
ค่าเฉลี่ยรวม	**ก่อน**	**1.99**	**0.32**	**2.10**	**.000****
	หลัง	**4.09**	**0.32**		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, **n=116

จากตาราง 4.11 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยรวมก่อนใช้รูปแบบ 1.99 ค่าเฉลี่ยรวมหลังการใช้รูปแบบ 4.09 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.10 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงว่าความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 1) การเตรียมความพร้อมโดยสร้างความตระหนักแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำคัญของการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 2.03 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.09 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.05 2) การพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ผู้นิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 2.01 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.16 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.15 3) การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ

งานนิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.97 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.03 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.07 4) การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.99 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.09 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.09 และ 5) การกำหนดแนวทางดำเนินงาน ระยะเวลา และงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.97 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.10 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.13 โดยทุกข้อมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปได้ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อสภาพกาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผน หลังใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการดำเนินการตามแผน

รายการ	การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{t}$	P
1. การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ	ก่อน	1.95	0.70	2.06	.000**
	หลัง	4.01	0.79		
2. การประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ	ก่อน	1.93	0.71	2.18	.000**
	หลัง	4.11	0.72		
ค่าเฉลี่ยรวม	**ก่อน**	**1.94**	**0.50**	**2.12**	**.000****
	หลัง	**4.06**	**0.51**		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, **n=116

จากตาราง 4.12 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการดำเนินการตามแผน มีค่าเฉลี่ยรวมก่อนใช้รูปแบบ 1.94 ค่าเฉลี่ยรวมหลังการใช้รูปแบบ 4.06 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.12 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงว่าความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการดำเนินการตามแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 1) การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.95 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.01 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.06

2) การประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.93 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.11 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.18 ทั้งสองข้อมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปได้ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อสภาพกาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดำเนินการตามแผน หลังใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการตรวจสอบ

รายการ	การทดสอบ	$\overline{x}$	S.D.	$\bar{t}$	P
1. การกำกับติดตามการนิเทศอย่างสม่ำเสมอตามแผน	ก่อน	1.94	0.73	2.26	.000**
	หลัง	4.20	0.72		
2. การให้ความช่วยเหลือทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามที่ร้องขอ	ก่อน	1.87	0.64	2.22	.000**
	หลัง	4.09	0.74		
3. การจัดเก็บสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติจริง	ก่อน	1.94	0.69	2.16	.000**
	หลัง	4.10	0.71		
4. การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค	ก่อน	1.97	0.68	2.19	.000**
	หลัง	4.16	0.71		
ค่าเฉลี่ยรวม	**ก่อน**	**1.93**	**0.40**	**2.21**	**.000****
	หลัง	**4.14**	**0.36**		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, **n=116

จากตาราง 4.13 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยรวมก่อนใช้รูปแบบ 1.93 ค่าเฉลี่ยรวมหลังการใช้รูปแบบ 4.14 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.21 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงว่าความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการตรวจสอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 1) การเตรียมความพร้อมโดยสร้างความตระหนักแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำคัญของการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.94 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.20 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.26 2) การพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ผู้นิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.87 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.09 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.22 3) การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานนิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.94 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 410 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.16 และ 4) การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.97 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.16 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.19 โดยทุกข้อมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปได้ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อสภาพกาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการตรวจสอบ หลังใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

รายการ	การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{t}$	P
1. การรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเมื่อเสร็จสิ้นการนิเทศ	ก่อน	1.90	0.65	2.36	.000**
	หลัง	4.26	0.65		
2. การวิเคราะห์และสรุปบทเรียนในการพัฒนาการนิเทศครั้งต่อไป	ก่อน	1.93	0.69	2.22	.000**
	หลัง	4.15	0.71		
ค่าเฉลี่ยรวม	**ก่อน**	**1.91**	**0.47**	**2.29**	**.000****
	หลัง	**4.20**	**0.37**		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, **n=116

จากตาราง 4.14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง มีค่าเฉลี่ยรวมก่อนใช้รูปแบบ 1.91 ค่าเฉลี่ยรวมหลังการใช้รูปแบบ 4.20 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.29 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงว่าความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศ

เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 1) การรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเมื่อเสร็จสิ้นการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.90 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 426 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.36 2) การวิเคราะห์และสรุปบทเรียนในการพัฒนาการนิเทศครั้งต่อไป มีค่าเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบ 1.93 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบ 4.15 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 2.22 ทั้งสองข้อมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปได้ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อสภาพกาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง หลังใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ

4.4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4.4.1 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายด้าน

การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ	ความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเหมาะสม	3.75	0.72	มาก
2. ด้านความเป็นไปได้	3.71	0.66	มาก
3. ด้านความสอดคล้อง	4.02	0.62	มาก
4. ด้านความเป็นประโยชน์	4.12	0.76	มาก
รวม	**3.90**	**0.64**	**มาก**

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.90, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.12, S.D. = 0.76) รองลงมาคือ ด้านความสอดคล้อง ($\bar{x}$ = 4.02, S.D. = 0.62) ด้านความเหมาะสม ($\bar{x}$ = 3.75, S.D. = 0.72) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{x}$ = 3.71, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเหมาะสม

ความเหมาะสม	ความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมตามพันธกิจการจัดการศึกษา	3.85	0.65	เหมาะสมมาก
2. แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์ต่าง ๆ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	3.70	0.63	เหมาะสมมาก
3. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่ สร้างขึ้นมีความครอบคลุมตามพันธกิจ	3.73	0.74	เหมาะสมมาก
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่	3.71	0.70	เหมาะสมมาก
รวม	**3.75**	**0.72**	**เหมาะสมมาก**

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเหมาะสมโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$=3.75, S.D.=0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ

เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ครอบคลุมตามพันธกิจการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85, S.D.= 0.65) รองลงมาคือ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความครอบคลุมตามพันธกิจ ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.74) รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.70) และแนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์ต่าง ๆ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นไปได้

ความเป็นไปได้	ความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้	3.70	0.70	เป็นไปได้มาก
2. แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ	3.67	0.72	เป็นไปได้มาก
3. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ	3.73	0.68	เป็นไปได้มาก
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ	3.74	0.67	เป็นไปได้มาก
รวม	**3.71**	**0.66**	**เป็นไปได้มาก**

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$=3.71,S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.74, S.D.= 0.67) รองลงมาคือส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ($\bar{x}$ = 3.73, S.D. = 0.68) รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้ ($\bar{x}$ = 3.70, S.D. = 0.70) และ แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ($\bar{x}$ = 3.67, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความสอดคล้อง

ความสอดคล้อง	ความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความสอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน และมาตรฐานการจัดการศึกษา	4.02	0.64	สอดคล้องมาก
2. แนวทางการพัฒนา มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ ศึกษาด้านการนิเทศ	4.14	0.70	สอดคล้องมาก
3. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับพันธกิจ	3.95	0.72	สอดคล้องมาก
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีสอดคล้องในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ	3.98	0.68	สอดคล้องมาก
รวม	**4.02**	**0.62**	**สอดคล้องมาก**

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน

จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความสอดคล้องโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D.=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า แนวทางการพัฒนา มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ ศึกษาด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.70) รองลงมาคือ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัด มีความสอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน และมาตรฐานการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.64) รูปแบบที่สร้างขึ้นมีสอดคล้องในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D.= 0.68) และส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับพันธกิจ ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นประโยชน์

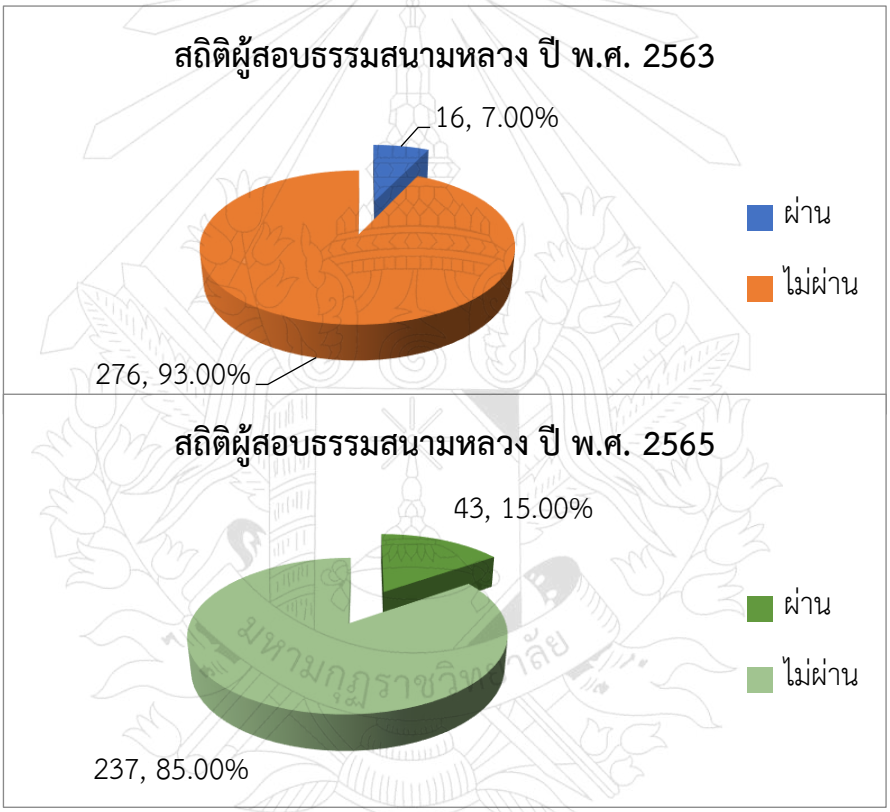
ความเป็นประโยชน์	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงาน	4.14	0.76	มีประโยชน์มาก
2. แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีประโยชน์สำหรับองค์กรและหน่วยงาน	4.12	0.80	มีประโยชน์มาก
3. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา	4.04	0.74	มีประโยชน์มาก
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ	4.18	0.76	มีประโยชน์มาก
รวม	**4.12**	**0.76**	**มีประโยชน์มาก**

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.=0.76) รองลงมาคือรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงาน ($\bar{X}$=4.14, S.D.= 0.76) แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีประโยชน์สำหรับองค์กรและหน่วยงาน ($\bar{X}$=4.12, S.D.= 0.80) และรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

4.4.2 ข้อมูลเชิงประจักษ์สถิติผู้สอบธรรมสนามหลวงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ หลังการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีการยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงได้ จากสถิติผู้สอบผ่านในปี พ.ศ. 2565 ที่มีสถิติดีขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2563 ดังแผนภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 สถิติผู้สอบผ่านธรรมสนามหลวงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2565

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการศูนย์ จำนวน 116 คน/รูป และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยแสดงตามลำดับ ดังนี้

5.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 60.34 อายุ 40–49 ปี จำนวน 43 คนคิดเป็นร้อยละ 37.07 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 84.48 เป็นผู้ปกครอง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 56.03 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 11–15 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็น ร้อยละ 42.24

5.1.2 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผลตรวจสอบผลการนิเทศ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการและด้านการวางแผนนิเทศ ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่า ข้อ 3. มีผู้บริหารจัดให้มีเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยระดับมาก รองลงมาคือข้อ 8. ผู้บริหารจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศภายในและข้อ 4.ผู้บริหารสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกรายวิชาตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 9. ผู้บริหารจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศร่วมกัน

2) ด้านวางแผนการนิเทศ พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผนนิเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่าข้อ 12. ผู้บริหารจัดให้มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานนิเทศภายในในแต่ละกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือข้อ 11. มีผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับเครื่องมือและการติดตามการนิเทศ และข้อ 9. ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการดำเนินการนิเทศภายในให้มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือข้อ 1. ผู้บริหารจัดตั้งคณะทำงานรับผิดชอบด้านการวางแผนนิเทศภายใน

3) ด้านการดำเนินการนิเทศ พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดำเนินการนิเทศโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่า ข้อ 2. ผู้บริหารจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายในมีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ ข้อ 1. ผู้บริหารมีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ ในด้านวิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ และการประเมินผล

การดำเนินการนิเทศภายใน และข้อ 7. ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายใน และจัดให้มีบรรยากาศ ที่ดีในการดำเนินงานนิเทศภายใน ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือข้อ 3. ผู้บริหารมีการติดตาม กำกับ ดูแล ในการนำความรู้ที่ได้จากการนิเทศภายในไปประยุกต์ใช้

4) ด้านการประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่าข้อ 5. มีผู้บริหารจัดให้มีการดำเนินการประเมินผล 3 ระยะ คือ ก่อนการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงานและหลังการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ ข้อ 4. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน ข้อ 3. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายในตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 6. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายใน

5.1.3 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนนิเทศ

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการนิเทศ

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ

นอกจากนี้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านนิเทศ ยังพบปัจจัยสนับสนุน 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ความร่วมมือของครูและบุคลากรทุกฝ่าย 3) การทำงานเป็นทีม 4) ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ 5) สภาพบรรยากาศแวดล้อมและบุคลากรทุกฝ่ายที่เอื้อต่อการนิเทศ และ 6) สื่อ เครื่องมือ และวัสดุ อุปกรณ์

โดยผ่านการยืนยันรูปแบบจาการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเห็นว่ารูปแบบฯ มีความเหมาะสม และควรเน้นปัจจัยหลักที่จะขับเคลื่อนรูปแบบ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะพัฒนาองค์กรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีความเป็นเลิศทางด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.4 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

1) ผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในครูผู้สอน 10 ท่าน พบว่า

1.1) องค์ประกอบที่นำมาสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ และขั้นตอนการดำเนินการบริหารงานนิเทศภายใน ทุกขั้นตอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานนิเทศภายใน และสามารถทำให้การบริหารงานด้านการนิเทศภายใน ได้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

1.2) รูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมมีความสอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีการบริหารงาน และสอดคล้องกับการดำเนินงานของการนิเทศภายใน นอกจากนี้ด้านขั้นตอนสามารถนำกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

1.3) รูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุนจังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้สามารถนำกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศไปปฏิบัติได้จริง และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศภายในได้เป็นอย่างดีและเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ครูมีพัฒนาการในการปฏิบัติงานและสิ่งสำคัญคือส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง

1.4) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจให้เข้าใจตรงกัน การดำเนินการพัฒนาจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้ได้มาตรฐาน

2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบ จากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 116 คน/รูป พบว่า ความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ก่อน-หลังใช้รูปแบบฯ ด้านการวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

5.1.5 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความสอดคล้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านความเหมาะสม พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเหมาะสมโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมตามพันธกิจการจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความครอบคลุมตามพันธกิจ รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ และแนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์ต่าง ๆ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ตามลำดับ

2) ด้านความเป็นไปได้ พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการ ศึกษาด้านการนิเทศ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้ และแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ตามลำดับ

3) ด้านความสอดคล้อง พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความสอดคล้องโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า แนวทางการพัฒนามีความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ ศึกษาด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความสอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน และมาตรฐานการจัดการศึกษา รูปแบบที่สร้างขึ้นมีสอดคล้องในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ และส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับพันธกิจ ตามลำดับ

4) ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงาน แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีประโยชน์สำหรับองค์กรและหน่วยงานและรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ตามลำดับ

5) ผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงของผู้เรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ หลังการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีการยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงได้ จากสถิติผู้สอบผ่านในปี พ.ศ. 2565 ร้อยละ 15.00 จากผู้เข้าสอบทั้งสิ้น 280คน มีสถิติดีขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 7.00 จากผู้เข้าสอบทั้งสิ้น 219 คน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ อภิปรายตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. กระบวนการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ 4 องค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารจัดให้มีเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศภายในผู้บริหารสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วิไลพร อ่อนภูเขา (2561, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า สภาพปัจจุบันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการอยู่ในระดับมาก

องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนการนิเทศ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากทั้งนี้เนื่องจากเป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์นโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์และพิจารณาถึงวิธีการในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานการวางแผนการนิเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยการกำหนดนโยบาย วิเคราะห์สภาพ ปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน พัฒนาวิธีดำเนินงานนิเทศ กำหนดงานที่จะดำเนินการ การคาดคะเนถึงผลที่จะได้รับจากโครงการ และวางแผนโครงการ กระบวนการเกี่ยวกับวางแผน ปรับปรุงการทำงานตามแผน รวมทั้งตระหนักในปัญหา และอุปสรรคของแผนงานที่เกิดขึ้น ดังที่ Koontz; et al (1984, p.226) ได้สรุปไว้ว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร เมื่อไรและใครเป็นผู้ทำ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และเสนาะ ติเยาว์ (2554, หน้า 83-84) ได้สรุปความสำคัญของการวางแผนไว้ว่า 1) การวางแผนทำให้รู้ทิศทางในการดำเนินงาน เมื่อผู้ปฏิบัติงานรู้ทิศทางการทำงานก็สามารถประสานงานกันรู้ว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร จะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หากไม่มีการวางแผน นอกจากไม่รู้ว่าจุดหมายปลายทางอยู่ที่ไหนแล้วก็ยังก่อให้เกิดการสูญเสียหรือสิ้นเปลืองทรัพยากรอีกด้วย 2) การวางแผนทำให้ลดความไม่แน่นอนลง เพราะผู้บริหารจะมุ่งมั่นไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างแน่วแน่ สามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงอันอาจเกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกัน

ก็เตรียมพร้อมการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม 3) การวางแผนทำให้ลดความเสียหายการซ้ำซ้อนกันของงานที่ทำเนื่องจากการวางแผนทำให้รู้ทั้งวิธีการและเป้าหมายของงาน จึงทำให้มีความชัดเจนในการทำงานรู้ว่ากิจกรรมใดควรทำก่อนหลังอย่างไรการซ้ำซ้อน และการสิ้นเปลืองจึงไม่เกิดขึ้น 4) การวางแผนทำให้รู้มาตรฐานในการควบคุมหน้าที่ขั้นสุดท้ายของการบริหารคือ การควบคุมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด กิจกรรมที่สำคัญของการควบคุม คือ มาตรฐานที่ใช้เปรียบเทียบกับการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง การวางแผนจึงกำหนดมาตรฐานได้แน่นอนชัดเจนว่าต้องให้ได้ผลงานอย่างไร

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการนิเทศโดยเริ่มจากจัดโครงสร้างการดำเนินงานขององค์กรการแต่งตั้ง การกำหนดหน้าที่ สร้างหลักเกณฑ์ในการทำงาน การสร้างความสัมพันธ์ของงานแบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประสานงาน มอบหมายอำนาจการปฏิบัติงานให้ตามหน้าที่ การคัดเลือกตัวบุคคล และการรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการนิเทศภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ดังที่ สมคิด บางโม (2558, หน้า 202) ได้สรุปไว้ว่าการจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์กรอย่างเป็นทางการโดยการจัดแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยต่าง ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในการดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) หน้าที่การงาน ซึ่งการกำหนดหน้าที่การงานนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ขององค์กรหน้าที่การงานจะมีอะไรบ้าง ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์กรและขนาดขององค์กรด้วย 2) การแบ่งงาน เป็นการแยกงานหรือรวมหน้าที่การงานที่มีลักษณะเดี่ยวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกันหรือแบ่งแยกงานตามลักษณะเฉพาะของงานแล้วมอบงานนั้น ๆ ให้แก่บุคคลที่มีความสามารถหรือความถนัดในการทำงานนั้น 3) หน่วยงานสำคัญขององค์การคือหน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษาและหน่วยงานอนุกรรมการ การจัดหน่วยงานแบบนี้จะทำให้เห็นลักษณะของงานเด่นชัดขึ้น 4) สายการบังคับบัญชาเป็นการทำงานลักษณะความสัมพันธ์ ตามลำดับขั้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ทราบว่าการติดต่อสื่อสารมีทางเดินอย่างไร มีการควบคุมและรับผิดชอบอย่างไร 5) ช่วงการควบคุมคือสิ่งที่แสดงให้ทราบว่าผู้บังคับบัญชาคนหนึ่งมีขอบเขตความรับผิดชอบเพียงใด มีผู้ใต้บังคับบัญชากี่คน หรือมีหน่วยงานที่อยู่ใต้ความรับผิดชอบกี่หน่วยงาน 6) เอกภาพในการบังคับบัญชา เป็นอำนาจการบังคับบัญชาหรืออำนาจการตัดสินใจสั่งการมารวมอยู่ ณ จุดเดียว อาจเป็นตัวบุคคลหรือคณะกรรมการโดยเด็ดขาดเพื่อป้องกันการปฏิบัติงานก้าวก่ายกันหรือป้องกันการปัดความรับผิดชอบ 7) โครงสร้างขององค์กรการกำหนดความสัมพันธ์ของหน่วยงานย่อยในองค์การ และ 8) แผนภูมิขององค์การเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างขององค์การ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนสายบังคับบัญชาในองค์การนั้น ๆ แผนภูมิองค์การเป็นส่วนย่อที่ช่วยแสดงให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของหน่วยงาน

ต่าง ๆ ดังนั้น การจัดองค์การควรต้องเขียนแผนภูมิแสดงไว้ด้วยเสมอทั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจนในการดำเนินงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ เป็นการประเมิน ตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานการนิเทศภายใน โดยการติดตามการปฏิบัติงานคณะทีมงานการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอและตั้งใจ โดยการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานและเมื่อพบข้อบกพร่องของครูต้องรีบช่วยเหลือและแก้ไขทันทีการควบคุมงานการนิเทศภายในรวมถึงการตรวจเยี่ยมการสอนของผู้บริหารที่ทำให้ครูมีความเชื่อถือศรัทธาในหลักการ ทั้งนี้เนื่องจากความร่วมมือในด้านนี้มาจากความเต็มใจ มิใช่จากการใช้อำนาจบังคับในกรณีที่การกระทำถูกต้องหรือการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารย่อมช่วยให้กิจการนั้นประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางกระบวนการบริหารการนิเทศภายใน ดังที่ วิภาดา คุปตานนท์ (2551, หน้า 191) ได้สรุปขั้นตอนของการประเมินผลตรวจสอบผลการนิเทศ ไว้คือ 1) กำหนดเป้าหมายของแผนงานให้แน่ชัดซึ่งจะต้องสอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ ภารกิจ และกลยุทธ์เพื่อจะได้เป็นแนวทางกำกับการปฏิบัติงาน การเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์และวิธีปฏิบัติงาน 2) กำหนดมาตรฐานของงาน อาจแยกเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานของผลงาน 3) การวัดผลการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานสามารถวัดผลงานได้ 4 ลักษณะ คือ ปริมาณงานที่ผลิต คุณภาพของงาน เวลาที่ใช้ในการผลิต และค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความเที่ยงตรง และบุคคลที่มีความเชื่อถือ 4) การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน สามารถวัดผลผลิตว่าได้สูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงกับมาตรฐานหรือไม่เพียงใด 5) การประเมินการเบี่ยงเบน เป็นการตรวจสอบการเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานงานว่ามีมากน้อยแค่ไหนมีสาเหตุหรือข้อบกพร่องมาจากอะไร เพื่อจะได้หาทางแก้ไขต่อไป และ 6) ดำเนินการแก้ไข โดยพิจารณาจากสามเหตุแล้วดำเนินการหาทางแก้ไขหรือปรับแผนใหม่ดำเนินงานให้ถูกต้องรัดกุมกว่าเดิม

2. ปัจจัยสนับสนุนการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศภายใน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสนับสนุนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งนี้เนื่องจากโดยภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาและมีการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาช่วยสนับสนุน ผลักดัน ส่งเสริมและประสานงานให้บุคลากรในสถานศึกษาทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อพัฒนาคุณภาพของการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษารวมทั้งใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าตัดสินใจ รู้จักใช้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาได้ตรงกับงานที่มอบหมาย มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน

ของบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นส่วนที่ทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษานั้นดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Koontz Koontz; et al (1984, p.822) ที่กล่าวว่าการเป็นผู้นำที่ดีนั้นอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีองค์ประกอบอันเป็นสิ่งที่ผู้นำจะต้องสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ที่สำคัญ องค์ประกอบแรก คือ ความสามารถในการเข้าใจถึงสภาพและความแตกต่างของมนุษย์มนุษย์แต่ละคนย่อมมีสภาพและความแตกต่างกันทั้งทางด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา ฐานะความเป็นอยู่ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวเกิดจากสาเหตุมากมายหลายประการ โดยปกติแล้วความต้องการและความพึงพอใจของมนุษย์จะมีความสัมพันธ์กับสภาพและความเป็นอยู่ของบุคคลนั้น ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของผู้นำที่ต้องพยายามสนองตอบความต้องการหรือความพึงพอใจขั้นต่ำสุดของบุคคลเหล่านั้นให้ได้ทั้งนี้เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความสงบสุข และมีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนองค์ประกอบที่สอง คือ ความสามารถในการชักจูงและให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่อย่างไรก็ดีกำลังใจของผู้ร่วมงานจะดีได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับการชักจูงของหัวหน้าหรือผู้นำแล้วยังต้องขึ้นอยู่กับการประพฤติตัวของหัวหน้าหรือผู้นำด้วย ความซื่อสัตย์ความขยันหมั่นเพียรของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้ร่วมงานมีความเชื่อถือและปฏิบัติตาม และประการสุดท้าย คือ ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมการบริหาร ลักษณะการบริหารงานในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้นำจะต้องใช้ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์เวลาและสภาพของบุคคลในหน่วยงานการมีพฤติกรรมการบริหารงานที่เหมาะสมย่อมเร้าใจการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและทำให้บรรยากาศของการทำงานเป็นไปในลักษณะที่ดีคือ การที่ผู้บริหารเป็นบุคคลที่กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ เป็นผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานอื่น ๆ ได้และสามารถทำงานร่วมกับทีมงานการนิเทศภายในได้เป็นอย่างดี

2.2 ความร่วมมือของครูในการนิเทศภายใน การบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษานั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษา ความร่วมมือนั้นอาจจะเป็นในลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้เห็นชัดเจนว่าการนิเทศภายในมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการนิเทศภายในจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ Glatthorn (1990, p.4) ที่กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือของครูในการนิเทศภายในจะต้องเกิดจากความร่วมมือในการปฏิบัติงานของผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พฤติกรรมของบุคคลที่ทำร่วมกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง

2.3 การทำงานเป็นทีม ในการดำเนินงานบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษานั้นจะต้องมีการทำงานร่วมกันใน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของการนิเทศภายในไปได้อย่างราบรื่นทั้งนี้เพราะการทำงานร่วมกันนี้จะต้องอาศัยหลักการทำงานร่วมกันเป็นทีมงาน และจะต้องมีวัตถุประสงค์เดียวกัน มีความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน จึงจะทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา การร่วมมือกันดำเนินการนิเทศภายในของครูจะต้องมีการวางแผน การปฏิบัติและประเมินผลการจัดทำรายงานผลการนิเทศร่วมกันอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับ Woodcock; & Francis (1994, p.247) ที่กล่าวไว้ว่า หลักการทำงานเป็นทีมจะต้องประกอบด้วย ความสมดุลในบทบาท มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเห็นด้วยกับเป้าหมาย เต็มใจที่จะยอมรับ การสื่อสาร และความสัมพันธ์ภายในทีมเป็นไปอย่างเปิดเผย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการสนับสนุนและจริงใจต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจึงจะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

2.4 ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยในการเก็บข้อมูล การแปลข้อมูล การวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานการตัดสินใจ หรือเป็นข้อมูลของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว มีความคุ้มค่าในการดำเนินงาน สามารถนำข้อมูลไปใช้กับฝ่ายงานอื่น ๆ ในสถานศึกษาที่มีความต้องการใช้ข้อมูลโดยไม่ต้องดำเนินการเก็บข้อมูลอีก ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว คือ ระบบที่มีฐานข้อมูลเกี่ยวดำเนินการนิเทศภายในเกี่ยวกับผู้นิเทศอย่างครบถ้วน มีข่าวสารที่ถูกต้องและเรียกใช้ได้ทันท่วงทีรวมทั้งมีระบบสื่อสารกับผู้บริหาร คณะทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยรวม ดังที่ จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ (2546, หน้า 12-15) ได้สรุปลักษณะของสารสนเทศที่ดีว่าต้องมีความถูกต้องจะต้องปราศจากข้อผิดพลาดใด ๆ ข้อมูลมีความสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่สำคัญอย่างครบถ้วน เข้าใจง่าย ไม่ซ้ำซ้อนต่อการทำความเข้าใจ สารสนเทศที่ดีนอกจากจะมีความถูกต้องแล้วข้อมูลต้องทันสมัย รวดเร็วทันต่อเวลาและความต้องการของผู้ใช้ในการตัดสินใจ มีความน่าเชื่อถือมีความประหยัดเหมาะสม คุ้มค่ากับราคา จะต้องตรวจสอบความถูกต้องได้มีความยืดหยุ่น สารสนเทศที่มีคุณภาพนั้นควรจะสามารถนำไปใช้ได้ในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันหลาย ๆ ด้าน สอดคล้องกับความต้องการตามวัตถุประสงค์และสนองความต้องการของผู้ใช้เพื่อการตัดสินใจ ง่ายสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลตามระดับสิทธิของผู้ใช้และมีความปลอดภัยจากผู้ที่ไม่มีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลหรือสารสนเทศนั้น

2.5 สภาพบรรยากาศของโรงเรียนที่เอื้อต่อการนิเทศภายใน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานนิเทศภายในมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะบรรยากาศที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ครูช่วยเหลือ

เกื้อกูลกันจะช่วยทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูมีความพึงพอใจในการทำงาน พึงพอใจในตนเอง ส่งผลให้ทำงานอย่างมีความสุขและความสบายใจ มีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อโรงเรียน ทำให้การนิเทศภายในดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย (วัชรา เล่าเรียนดี, 2554, หน้า 229)

2.6 สื่อเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานนิเทศภายในซึ่งผู้นิเทศจะต้องมีเครื่องมือประเมินผลการนิเทศภายใน ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินที่จะทำให้ทราบว่า ผู้รับการนิเทศมีพฤติกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นหรือไม่ส่วนเครื่องมือสำหรับประเมินผลการเรียนของนักเรียนจะทำให้ทราบว่าการเรียนของนักเรียนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นแล้วยัง หากยังมีปัญหาอะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร เครื่องมือนิเทศภายในที่ใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศภายใน เพื่อให้ผู้นิเทศทราบที่มาของปัญหาและวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง กระบวนการนิเทศภายในจะมีประสิทธิภาพนั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือนิเทศ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการไปนิเทศในแต่ละครั้งเพื่อช่วยให้ทราบถึงคุณภาพการศึกษา สาเหตุของปัญหา อันจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางแก้ไขส่งเสริมสนับสนุน ได้ตรงตามความเป็นจริง และเพื่อเป็นเครื่องช่วยเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ทักษะและเจตคติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ (นพรัตน์ คลี่ดอนยอ, 2551)

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรนำรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้รับการนิเทศในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

2. ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นและให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง พร้อมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจและแรงจูงใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา และมีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงขอเสนอในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาการนำรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ไปทดลองใช้กับการบริหารงานนิเทศภายในเพื่อยืนยันผลการใช้รูปแบบและความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในการนำรูปแบบการบริหารงานด้านการนิเทศภายในไปใช้ขยายผลต่อไป

2. ควรมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานนิเทศภายในรูปแบบอื่น เพื่อให้ตรงกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษาที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กรมการศาสนา. (2558). *ประมวลการสอนวิชาประวัติพระพุทธศาสนาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาความสามารทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์.* กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564).* กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

จอมพงศ์ มงคลวานิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ. (2546). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ.* กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ชารี มณีศรี. (2554). *การนิเทศการศึกษา.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.

ชาย โพธิสิตา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์ แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). *วิธีวิทยาการวิจัย.* กรุงเทพฯ : ทรีบีการพิมพ์และตรายาง.

ทิศนา แขมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียนฉาย กีระนันทน์. (2537). *สังคมศาสตร์วิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย สันติวงษ์. (2554). *พฤติกรรมบุคคลในองค์การ.* กรุงเทพฯ : เจริญพัฒน์.

ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา : ยุคปฏิรูปการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). *โน้ตย่อบริหาร.* เชียงใหม่ : ออเร้นจ์ กรุ๊ป ดีไซด์.

นิพนธ์ กินาวงศ์. (2552). *หลักการบริหารการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : ตระกูลไทย.

นิภา ศรีไพโรจน์. (2531). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). *หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหารการศึกษา.* พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *การนิเทศการสอน.* กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และสุภาพ ฉัตราภรณ์ (2545). *การออกแบบการวิจัย Research Design*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภิญโญ สาธร. (2551). *หลักการบริหารการศึกษา.* นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โยธิน แสวงดี. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ.* กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัย.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2554). *การนิเทศการสอน (Supervisvion Instruetion)*. นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอน และการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ.* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์นครปฐม.

วัญญา วิศาลาภรณ์. (2540). *การวิจัยทางการศึกษา : หลักการและแนวทางการปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี่.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). *สถิติประยุกต์สำหรับกรวิจัยทางสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ : สุวิริยสาส์น.

วิภาดา คุปตานนท์. (2551). *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ : เทคนิคการจัดการสมัยใหม่.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2551). *การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์.* กรุงเทพฯ : โฟร์เพซ.

วิโรจน์ สารัตนะ. (2557). *การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธิ์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

สมคิด บางโม. (2558). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.

สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2544). *การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2555). *พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2553). *การจัดการจากมุมมองนักบริหาร.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2552). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ.* กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

สิน พันธุ์พินิจ. (2551). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.

เสนาะ ติเยาว์. (2551). *หลักการบริหาร.* พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสรี ชัดแช้ม. (2558). *การวิจัยทางการศึกษา.* ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรพินทร์ ชูชม. (2553). *ความสัมพันธ์พื้นฐานความรู้เดิมสภาพแวดล้อมทางบ้านและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทักษะการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

กรวิภา สวนบุรี. (2546). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์.* วิทยานิพนธ์. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กฤษฎา ศรีพานิชย์. (2546). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนกร ลาวตุม. (2561). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.* สารนิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

นรินทร์ สังข์รักษา. (2560). *ถอดรหัสการสาธารณสุขมูลฐานในชุมชนชนบทไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิวัตร นาคะเวช. (2554). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน.* ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำ การเปลี่ยนแปลง, มหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย.

เนตรนภา ราชแลนด์. (2561). *การมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ.* การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยพะเยา.

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาล). (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง.* ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระประยุทธ ชุมโส. (2559). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.

พิชิต ธรรมรักษ์. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน แผนการเรียนศิลป์ภาษา ในกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิศิษฎ์ สรคุณ สะใบบาง. (2561). *รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักโยนิโสมนสิการ.* การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

รัตนา ไชยตรี และวัชราภรณ์ เกียรติบุญญาฤทธิ์. (2547). *การประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ในการประเมินความจำเป็นต้องการ สำหรับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน*. เอกสารรายงานการวิจัย ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณภา ธรรมขันธ์. (2561). *แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วันวิสาห์ ไชยชนะ. (2560). *กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนสะเมิงพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

วาสนา แป้งสี. (2562). *การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

วิภา มิ่งเมือง. (2559). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิไลพร อ่อนภูเขา. (2561). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์การศึกษา.

3) บทความจากเว็บไซต์

กฤษณี มหาวิรุฬห์. (2547). *แนวคิดการบริหารแบบ Balanced Scorecard*. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงจาก http://www.geocities.com/vichakarn2002/scorcard.doc.

ชอ้อน วงศ์เล็ก. (2560). *ทฤษฎีการบริหาร POCCC ของ Henri Fayol*. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงจาก https://www.gotoknow.org/posts/410605.

นพรัตน์ คลี่ดอนยอ. (2551). *การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน*. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงจาก http://ss530.multiply.com/journal/item/34.

ภิญโญ ทองดี. (2552). *ครอบครัวและสถาบันครอบครัว.* สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2560, เข้าถึงจาก http://w.human.cmu.ac.th/hc/ebook/co6103/lesson1/04.html.

เอกวินิต พรหมรักษา. (2556). *แนวคิดและทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ชั้นสูง.* สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงจาก http://promrucsa-dba04.blogspot.com/2012/10/harrington-emerson.html.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. (2553). *การนิเทศ กศน.* สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงจาก https://panchalee.wordpress.com.

4) วารสาร

กมลรัตน์ ทิสมบูรณ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระแก้ว. *วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมา*, 11(2), 101-113.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2530). บทสังเคราะห์องค์ประกอบกำหนดประสิทธิผลของโรงเรียน. *ข่าวสารวิจัยการศึกษา*, 10, 3-8.

ไตรรัตน์ จงจิตร. (2556). การบริหาร-นักบริหาร. *รัฐสภาสาร*, 51(5), 127-135.

พระวัชระ เทวสิรินาโค พระครูพรหมเขตคณารักษ์ และจรวยพร เหมรังษี. (2563). รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 4(2), 1-11.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และ ไพศาล ชำนาญดี. (2559). การนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารรัชต์ภาคย์,* 10(20), 107-114.

เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2551). ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์* มหาวิทยาลัยนเรศวร, 10(2), 48-64.

มานะ สินธุวงษานนท์. (2550). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 18(2), 115-142.

แววศิริ วิวัจนสิรินทร์. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ* มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 18(4), 145-162.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). การวิจัยและพัฒนาการศึกษาไทย. *วารสารศิลปากรศาสตร์วิจัย*, 8(2), 1-8.

สุขฤกษ์ ดีโนนโพธิ์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. *Veridian E-Journal*, Silpakorn University, 1(1), 1-13.

สุนิสา สุวรรณรัตน์ สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข. (2565). การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(45), 99-114.

5) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ดิลก ลัทธพิพัฒน์. (2555). *ผลกระทบของการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษาต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนไทย*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี. กรุงเทพฯ : เซ็นเตอร์ศึกษา.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2553). *การค้นคว้าและการนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.* ในประพนธ์ เจียรกูล และคณะ (บรรณาธิการ), ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน 21701. ปากเกร็ด, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พระมหาณรงค์ จิตฺตโสภโณ. (2523). *การวัดผลการศึกษาในกรมการศาสนา*. เอกสารเกี่ยวกับการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วราชอาณาจักรประจำปี 2523. กรุงเทพฯ : กองศาสนศึกษา.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2553). *การนิเทศการสอน.* ในเอกสารประกอบการสอนวิชา 642 412 การนิเทศการสอน สาขาหลักสูตรและการนิเทศการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร**.** (เอกสารอัดสำเนา)

ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน. (2564). *รายงานประจำปีการศึกษา 2564*. (เอกสารอัดสำเนา)

2. ภาษาอังกฤษ

1) หนังสือทั่วไป

Best, J.W. and Kahn, J.V. (2006). *Research in Education, 10th ed*. Massachusetts : Pearson Education Inc.

Bloom, Benjamin S. (1976). *Human Chartacteristics and School Learning*. New York: Mcgraw-Hill.

Brown, W.B. and Moberg, D.J. (1980). *Organization Theory and Management : A Macro Approach.* New York: John Wiley and Sons.

Cronbach, L.J. (1984). *Essentials of Psychological Testing, 4th ed*. New York: Harper & Row Publishers.

Dubrin, A. J., & Ireland, R. D. (1993). *Management and organization*. (2nd ed.). Ohio : South Western Publishing Company.

Glatthorn, Allan, A. (1990). *Supervisory Leadership : Introduction to Instructional Supervision.* Illinois : Scott, Foreman and Company.

Glickman, C. D. (1990). *Supervision of instruction:A Developmental Approach*. 2th. ed : A Division of Simon and Schuyter.

Glickman,C., D. and Others. (2004). *Supervision and instruction leadership* : A developmental Approach. Boston, Mass : Allyn and Bacon.

Good, C.V. (2005). *Dictionary of education*. (5th ed.). New York: McGraw-Hill.

Harris, B.M. (1985). *Supervisory Behavior in Education*. 2d ed. Englewood Cliff,New Jersy: Prentice-Hall,Inc

Joyce, B., Weil, M. and Calhoun, E. (2000). *Model of Teaching*. 6th ed. Boston: Allyn and Bacon.

Keeves. (1988). *Educational Research, Methodology, and Measurement : An International Handbook*. Oxford, England: Pergamon Press plc.

Koontz, Harold; Cyril O'Donnel and Heinz Weihrech. (1984). *Management*. Auckland. Mc Graw Hill International Book.

Woodcock, Mike. and Dave Francis. (1994). *"The Eleven Building Blocks of Effective Teamwork."* Teambuilding Strategy. Great Britain : The University Press.

Richey, R. (1986). *The theoretical and conceptual bases of instructional design*. New York: Nichols.

Sears J. B. (1950). *The Nature of the Administrative Process*. New York: Mc Groow Hill.

Smith, R.H. ,and Others. (1980). *Measurement: Making Organization Perform*. New York: Macmillan.

Think exist. (2008). *The leadership Challenge: How to Get Extraordinary Thing Dong Organizations*. San Francisco: Jossey Bass.

2) บทความจากเว็บไซต์

AR Dictionary, [Online]. *Available* from: http:// ardictionary.com/Model/5908, 2008. [Retrieved 24 December 2021].

3) วารสาร

Bertalanffy, L. V. (1972). The history and status of general systems theory. *The academy of management journal*, 15(4), 407-426.

Cooley, W. W. and Lcinhardt, G. (1980). The instructional dimensions study. *Educational Evaluation and policy Analysis*, 2, 7-25.

Eisner, E. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their form and function in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 52(1), 121-134.

Gulick, L. & Urwick. L. (1997). Educational Administration : School-Based Management". *Clearing House*. 65(5), 261-263.

Haetel, G.D., Walberg, H.J. and Weinstein, T. (1983). Psychological models of educational performance: a theoretical synthesis of constructs. *Educational Research,* 53, 75-91.

Harnischfeger, A. and Wiley, D. E. (1977). Conceptual Issues in Mode: School Leaning. *Journal of Curriculumn Studies*, 10(3), 224.

Koutsoulis, M.K. and Campbell, J.R. (2001). Family Process after students motivation, and science and math achievement in Cypriot high schools. *Struturak Equation Modeling*, 8, 11.

Singh, K., Granville, M. and Dika, B. (2002). Mathematics and achievement: Effect of motivation, interest, and academic engagement. *Journal of Educational Research*, 95(6), 323-331.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

งานวิจัยเรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"**

วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2566 เวลา 13:00 น.

ณ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จ.เชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
1	พระครูวิทิตศาสนาทร (ผศ.ดร.)	ผู้เชี่ยวชาญ	
2	พระครูใบฎีกาธนวัฒน์ ปณฺญาวุฒโท	เจ้าคณะตำบลหางดง เขต2	
3	พระครูปลัดธนกร ธนปณฺโญ	ครูสอนธรรมศึกษา	
4	นายพิตรบูล กิติมา	ผู้อำนวยการโรงเรียน	
5	นายคณาวุฒิ คำพินิจ	ครูสอนธรรมศึกษา	
6	นางสาวณีราวรรณ นำมะ	ครูสอนธรรมศึกษา	

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ

- หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
- หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลงานวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา **โทร.** ๐๕๓-๒๗๐-๙๗๕ ต่อ ๑๑๑

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๑๒๖ **วันที่** ๒๖ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูวิทิตศาสนาทร,ผศ.ดร.

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยของพระมหามานพ วีตโรโค ทั้งนี้ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา **โทร.** ๐๕๓-๒๗๐-๙๗๕ ต่อ ๑๑๑

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๑๒๗ **วันที่** ๒๖ เมษายน ๒๕๖๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสกุล มหาวีโร,ผศ.ดร.

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยของพระมหามานพ วีตโรโค ทั้งนี้ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๒๗๕

๒๖ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายนิกร มะโน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ลาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร,ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยของพระมหามานพ วีตโรโค ทั้งนี้ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ๐๕๓-๒๗๐-๙๗๕ ต่อ ๑๑๕

ที่ อว ๗๙๑๕/ ๐๑๔๑ **วันที่** ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร.

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) งานวิทยานิพนธ์ของพระมหามานพ วีตโรโค ในวันพุธ ที่ ๑๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๒๙๗

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน พระครูปลัดธนากร ธนปญโญ

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) งานวิทยานิพนธ์ของพระมหามานพ วีตโรโค ในวันพุธ ที่ ๑๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๒๙๘

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พิจารณาเห็นว่าบุคลากรในสังกัดของท่าน คือ ๑.นายคณาวุฒิ คำพินิจ และ ๒.นางสาวณีราวรรณ นำมะ เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้บุคลากรในสังกัดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) งานวิทยานิพนธ์ของ พระมหามานพ วีตโรโค ในวันพุธ ที่ ๑๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสุนทรมหาเสถียานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๐๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๒๙๙

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน พระครูใบฎีกาธนวัฒน์ ปญฺญาวุฒฺโท

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) งานวิทยานิพนธ์ของพระมหามานพ วีตโรโค ในวันพุธ ที่ ๑๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสุทธรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๓๐๐

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เจริญพร นายพิตรบูล กิติมา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อสลี

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) งานวิทยานิพนธ์ของพระมหามานพ วีตโรโค ในวันพุธ ที่ ๑๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๒๗๖

๒๖ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระวชิรกิจโสภณ เจ้าอาวาสวัดบ้านขุน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถามเพื่อการเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหามานพ วีตโรโค นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๓๒๐๕๔๐๔๑๒๐๐๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระครูวิทิตศาสนาทร,ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณท่านโปรดอนุญาตให้ พระมหามานพ วีตโรโค ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณท่านท่านด้วยดี

จึงกราบเรียนมาเพื่อพิจารณา

กราบเรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

2. แบบสอบถามฉบับนี้ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

3. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

4. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยจะสงวนคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ในภาพรวม เพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พระมหามานพ วีตโรโค
นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

☐ 1.ชาย ☐ 2. หญิง

2.อายุ

☐ 1. ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 2. 30 – 39 ปี

☐ 3. 40 – 49 ปี ☐ 4. 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

☐ 1. ปริญญาตรี ☐ 2. สูงกว่าปริญญาตรี

4. ตำแหน่ง

☐ 1. ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

☐ 2. อาจารย์ผู้สอน

☐ 3. ผู้ปกครอง

☐ 4. กรรมการของศูนย์

5. ประสบการณ์การทำงาน

☐ 1. ต่ำกว่า 5 ปี ☐ 2. 6 - 10 ปี

☐ 3. 11 – 15 ปี ☐ 4. มากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

สภาพทั่วไปการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ					
1.1 ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงาน ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศ					
1.2 ผู้บริหารจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์					
1.3 ผู้บริหารจัดให้มีเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และข้อจำกัดของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเป็นระบบ					
1.4 ผู้บริหารสำรวจข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทุกรายวิชา					
1.5 ผู้บริหารมีการวิเคราะห์นโยบายของกระทรวง เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายคุณภาพ การศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
1.6 ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการดำเนินการนิเทศภายใน					
1.7 ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางเลือกการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศภายใน					
1.8 ผู้บริหารจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศภายใน					

สภาพการบริหารจัดการศึกษา ด้านการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1.9 ผู้บริหารจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศภายใน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาร่วมกัน					
1.10 ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานนิเทศภายใน					
2. การวางแผนนิเทศ					
2.1 ผู้บริหารจัดตั้งคณะทำงานรับผิดชอบด้านการวางแผนการนิเทศภายใน					
2.2 ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจ เป็นแนวทางในการดำเนินการ ตามแผนการนิเทศภายในของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
2.3 ผู้บริหารนำข้อมูลจากการสำรวจปัญหา และความต้องการมาใช้วางแผนการดำเนินการนิเทศภายใน					
2.4 ผู้บริหารกำหนดแผนการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
2.5 ผู้บริหารกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ไว้อย่างชัดเจน					
2.6 ผู้บริหารกำหนดขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในไว้อย่าง ชัดเจน					
2.7 ผู้บริหารกำหนดการนิเทศภายใน ให้อยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
2.8 ผู้บริหารจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
2.9 ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการดำเนินการนิเทศภายในให้มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย					
2.10 ผู้บริหารจัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน และจัดทำโครงการนิเทศภายใน					
2.11 ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับเครื่องมือ และการติดตามการนิเทศภายใน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
2.12 ผู้บริหารจัดให้มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานนิเทศภายในในแต่ละกิจกรรม					

สภาพการบริหารจัดการศึกษา ด้านการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
3. การดำเนินการนิเทศ					
3.1 ผู้บริหารมีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อน การนิเทศ ในด้านวิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ และการประเมินผล การดำเนินการนิเทศภายใน					
3.2 ผู้บริหารจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายใน					
3.3 ผู้บริหารมีการติดตาม กำกับ ดูแล ในการนำความรู้ที่ได้จากการนิเทศภายในไปประยุกต์ใช้					
3.4 ผู้บริหารมีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริม ความสัมพันธ์ของครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
3.5 ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศภายในให้มีความเป็นประชาธิปไตย					
3.6 ผู้บริหารจัดให้มีการปฏิบัติงานตามปฏิทิน/ แผนงานนิเทศภายใน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาที่กำหนดไว้					
3.7 ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศภายใน และจัดให้มีบรรยากาศ ที่ดีในการดำเนินงานนิเทศภายใน					
3.8 ผู้บริหารกำหนดให้มีการนำผลที่ได้จากการนิเทศภายในไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของครูผู้สอน					
4. การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ					
4.1 ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมวางแผนและกำหนดแนวทางในการ ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายใน					
4.2 ผู้บริหารจัดให้มีการประชุม สรุป อภิปรายผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
4.3 ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายใน					
4.4 ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน					
4.5 ผู้บริหารจัดให้มีการดำเนินการประเมินผล 3 ระยะ คือ ก่อนการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน					

สภาพการบริหารจัดการศึกษา ด้านการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
4.6 ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ					
4.7 ผู้บริหารจัดให้มีการสรุปผล ประเมินผล และรายงานผลการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					
4.8 ผู้บริหารจัดให้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปรายงานผลการนิเทศภายใน ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงการนิเทศภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ อย่างไร

1.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 การวางแผนนิเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 การดำเนินการการนิเทศ

.....
.....
.....
.....
.....

1.4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ

.....
.....
.....
.....
.....

2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรมีแนวทางการบริหารจัดการการนิเทศในแต่ละด้านอย่างไรเพื่อช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง

2.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

.....
.....
.....
.....
.....

2.2 การวางแผนนิเทศ

.....
.....
.....
.....
.....

2.3 การดำเนินการการนิเทศ

.....
.....
.....
.....
.....

2.4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการนิเทศ

.....
....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ข้อมูล

<u>แบบบันทึกสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)</u>

วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

---

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่”

.....

.....

.....

.....

2. เป้าหมายของรูปแบบ

“เพื่อมุ่งหาแนวทางการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ที่มีความเหมาะสมกับบริบททางการศึกษา ตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำ สภาพแวดล้อม ระบบสารสนเทศ ความร่วมมือของครู บุคลากรทุกฝ่าย การทำงานเป็นทีม และวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่”

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเป้าหมายของรูปแบบนี้

.....

.....

.....

.....

3. องค์ประกอบของรูปแบบ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อองค์ประกอบของรูปแบบนี้ ต่อไปนี้

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่เป็นองค์ประกอบของความสำเร็จในการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนให้การนิเทศเกิดคุณภาพ พร้อมทั้งเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการนิเทศ

.....

.....

.....

2) สภาพแวดล้อมทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สังคมปัจจุบันเป็นยุคข่าวสารไร้พรมแดน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นมากขึ้นด้วย ในระยะวัยรุ่นเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมกับผู้เรียนในทรัพยากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

.....

.....

.....

.....

3) ระบบสารสนเทศ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารการนเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสารสนเทศมีองค์ประกอบ คือ คอมพิวเตอร์ ฐานข้อมูล ระบบเครือข่าย ผู้พัฒนาระบบ ผู้ใช้ระบบที่จะทำงานร่วมกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีความเข้าใจ ฝึกปฏิบัติการใช้ระบบสารสนเทศ ปรับปรุง ข้อมูลสารสนเทศ (Information up-dated) เพื่อให้ระบบสารสนเทศที่ใช้มีความเป็นปัจจุบัน ถูกต้อง และสามารถเรียกใช้เพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างทันท่วงที เพื่อพัฒนาผู้เรียนและทำงานด้านการนิทศการศึกษาหรือด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

.....

4) ความร่วมมือของครู บุคลากรทุกฝ่าย เนื่องจากการนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น ช่วยเหลือ ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ เช่น ผู้บริหารหรือผู้ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญ ร่วมกับผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้สอน ตามหลักการของประชาธิปไตย ยอมรับ เคารพ รับฟัง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันเพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด

.....

.....

.....

.....

5) การทำงานเป็นทีม เนื่องการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกระบวนการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน ด้วยการทำงานของสมาชิกในทีมงานร่วมกัน มีการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ผลของการทำงานร่วมกัน คือ ผลงานของทีม เป็นอีกมิติหนึ่งในการสร้างความสำเร็จให้องค์กร เป็นการประสานความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของสมาชิกที่สอดคล้องกลมกลืนกัน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง

.....

.....

.....

.....

6) วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง องค์ประกอบในการสอนภาษาบาลี ควรมีการสนับสนุนหนังสือ เอกสาร คู่มือการสอนภาษาบาลีอย่างเพียงพอ ภายใต้เงื่อนไขที่มีสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต อย่างจำกัด

.....

.....

.....

.....

4. การขับเคลื่อนรูปแบบไปสู่เป้าหมาย

การนิเทศภายในสถานศึกษามีลักษณะการปฏิบัติเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสำหรับยึดเป็นแนวทางไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ คือ การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อการขับเคลื่อนรูปแบบไปสู่เป้าหมายด้วยกระบวนการต่อไปนี้

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ

.....

.....

.....

2) การวางแผน

.....

.....

.....

3) การดำเนินการ

.....

.....

.....

4) การประเมินผล

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้จดบันทึก

(.....)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

****

ผู้สัมภาษณ์..... .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ – สกุล).....ตำแหน่ง..... .....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2565 เวลา.....น.

คำชี้แจง

เมื่อท่านได้ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนั้น โปรดแสดงความคิดเห็นตามสภาพจริงเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ตามประเด็นที่กำหนด สำหรับข้อมูลที่ได้จะใช้เฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

ประเด็นการสัมภาษณ์ 1 องค์ประกอบที่นำมาสร้างการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ 2 ท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ 3 ท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด สำหรับการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีและยังไม่มีในรูปแบบที่นำเสนอ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลังใช้รูปแบบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจต่อสภาพบริหารจัดการระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
การวางแผน					
1.1 การเตรียมความพร้อมโดยสร้างความตระหนักแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำคัญของการนิเทศ					
1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ผู้นิเทศ					
1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานนิเทศ					
1.4 การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา					
1.5 การกำหนดแนวทางดำเนินงาน ระยะเวลา และงบประมาณ					
การดำเนินการตามแผน					
2.1 การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ					
2.2 การประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ					
การตรวจสอบ					
3.1 การกำกับติดตามการนิเทศอย่างสม่ำเสมอตามแผน					
3.2 การให้ความช่วยเหลือทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามที่ร้องขอ					
3.3 การจัดเก็บสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติจริง					
3.4 การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค					

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
การนำผลการประเมินมาปรับปรุง					
4.1 การรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเมื่อเสร็จสิ้นการนิเทศ					
4.2 การวิเคราะห์และสรุปบทเรียนในการพัฒนาการนิเทศครั้งต่อไป					

แบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้/สอดคล้อง/มีประโยชน์ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้/สอดคล้อง/มีประโยชน์ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้/สอดคล้อง/มีประโยชน์ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้/สอดคล้อง/มีประโยชน์ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้/สอดคล้อง/มีประโยชน์ระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. การบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมตามพันธกิจการจัดการศึกษา					
2. แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์ต่าง ๆ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่					
3. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่ สร้างขึ้นมีความครอบคลุมตามพันธกิจ					
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่					

รายการประเมิน	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้					
2. แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ					
3. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ					
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ					

มหามกุฏราชวิทยาลัย

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีความสอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน และมาตรฐานการจัดการศึกษา					
2. แนวทางการพัฒนา มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ ศึกษาด้านการนิเทศ					
3. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับพันธกิจ					
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีสอดคล้องในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ					

รายการประเมิน	ระดับความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ มีประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงาน					
2. แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ มีประโยชน์สำหรับองค์กรและหน่วยงาน					
3. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้าน การนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา					
4. รูปแบบที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ในการนำไปใช้ในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ					

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

คุณภาพด้านความเชื่อมั่น
แบบสอบถามศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

Reliability: ทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอินทราราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ รวมผู้ให้ข้อมูล 30 คน

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.872	38

คุณภาพด้านความเชื่อมั่น

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารจัดการด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลังใช้รูปแบบ

Reliability: ทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอินทราราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ รวมผู้ให้ข้อมูล 30 คน

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.897	13

คุณภาพด้านความเชื่อมั่น
แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์
ของการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวง
ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่

Reliability: ทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอินทราราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ รวมผู้ให้ข้อมูล 30 คน

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.845	16

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบการวิจัย

สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์
ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่
พระมหามานพ วีตโรโค
วันที่11 พฤษภาคม พ.ศ.2566 เวลา 13:00 น.
ณ วัดบ้านขุน ต.บ่อหลวง อ.ฮอด จ.เชียงใหม่

ภาคผนวก ฉ
หนังสือตอบรับลงตีพิมพ์ในวารสาร

ที่ อว ๘๐๒๕ / ว ๒๘๙๗

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๙๒ ม.๒ ต.ต้นธง อ.เมือง จ.ลำพูน
๕๑๐๐๐

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ตอบรับการลงตีพิมพ์บทความวิจัย ในวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

นมัสการ พระมหามานพ วีตโรโค พระครูวิทิตศาสนาทร, ผศ.ดร. และพระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง *"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่: The Development of a Model for Supervision Education Management to Raise Achievements of Sanam Luang Dhamma Examination of the Sunday Buddhist Study Center at Wat Ban Khun, Chiang Mai Province"* เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์นั้น (ISSN : ๒๖๗๒-๙๗๙๒, ออนไลน์) ซึ่งอยู่ในกลุ่ม ๒ (TCI 2) ทั้งนี้ การรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ไปจนถึง วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์ได้ตรวจสอบเอกสาร และขอนมัสการให้ท่านทราบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาของท่านแล้ว ผลการพิจารณาและประเมินผลงานอยู่ในระดับ **ดี** จึงเห็นสมควรให้รับตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยดังกล่าวในวารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์ซึ่งกำหนดการเผยแพร่ผลงานในปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (เมษายน – มิถุนายน) ๒๕๖๗

ทางบรรณาธิการวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์ ขอขอบพระคุณและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการส่งผลงานเพื่อการตีพิมพ์ผลงานของวารสาร ฯ โอกาสต่อไป

เรียนมาด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์)
บรรณาธิการ วารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

ประสานงาน : สำนักงาน วารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์ หัวหน้ากองบรรณาธิการ
โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓, ๐๘๙-๒๙๐-๙๗๗๕

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พระมหามานพ วีตโรโค (โทเล)
วัน เดือน ปีเกิด	9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2537
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
บรรพชา	เมื่ออายุ 12 ปี ณ วันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2549 โดยมี พระครูญาณธรรมธาดา เป็นพระอุปัชฌาย์
อุปสมบท	เมื่ออายุ 20 ปี ณ วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2557 โดยมี พระครูสังวรสิทธิโชติ เป็นพระอุปัชฌาย์
ประวัติการศึกษา	นักธรรมเอก, เปรียญธรรม 3 ประโยค
	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
	สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น
	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี 2559
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2557 - ปัจจุบัน	เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ตำแหน่ง	
พ.ศ.2560 – ปัจจุบัน	เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์